

گزارش اقتصادی شاپرک

شهریور ۱۴۰۰. شماره ۷۵

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها.....	۶
فهرست جداول.....	۸
پیشگفتار	۱۱
شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه.....	۱۲
۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی.....	۱۶
۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی.....	۱۷
۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....	۱۸
۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی.....	۱۹
۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان.....	۲۱
۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی.....	۲۲
۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP.....	۲۳
۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در شهریور ماه ۱۴۰۰.....	۲۶
۱-۲- آمار عملکردی شاپرک.....	۲۶
۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی.....	۲۸
۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش.....	۲۹
۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها.....	۳۱
۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت.....	۳۵
۲-۲- نفوذ منطقه‌ای.....	۳۹
۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی.....	۳۹
۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور.....	۴۰
۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتهخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان.....	۴۱
۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی.....	۴۶
۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاهی در استان‌های کشور.....	۴۷
۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها.....	۴۹
۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه.....	۴۹
۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها.....	۵۳
۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش.....	۵۴
۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۰

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۴
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۸
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۳
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۵
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی ۸۸
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور ۸۹
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۲
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۵
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۹۹
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتهای فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۲
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۶**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۷
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۸
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۱
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۴
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۷
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۷
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۸
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۱

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۳۳
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۵
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۳۳
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۳۶
- ۶- جمع‌بندی ۱۳۹
- ۷- واژه‌نامه ۱۵۰

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ۱۴۰۰. ۱۸.
- شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰.
- شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۹ ۲۲.
- شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP ۲۴.
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۳۱.
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۳۳.
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ماه ۱۴۰۰ و ۱۳۹۹ ۳۴.
- شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - شهریور ۱۴۰۰ ۳۵.
- شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۳۶.
- شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - مرداد ۱۴۰۰ و شهریور ۱۴۰۰ ۳۷.
- شکل ۲-۷ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - شهریور ۱۳۹۹ و شهریور ۱۴۰۰ ۳۸.
- شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - شهریور نسبت به مرداد ۱۴۰۰ ۴۲.
- شکل ۲-۹ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - شهریور ۱۴۰۰ ۴۳.
- شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - شهریور ۱۴۰۰ ۴۵.
- شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - شهریور ۱۴۰۰ ۴۷.
- شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - شهریور ۱۴۰۰ ۴۸.
- شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - شهریور ۱۴۰۰ ۵۰.
- شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - شهریور ۱۴۰۰ ۵۱.
- شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - شهریور ۱۴۰۰ ۵۲.
- شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی ۵۴.
- شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - شهریور ۱۴۰۰ ۵۶.
- شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - شهریور ۱۴۰۰ ۵۸.
- شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - شهریور ۱۴۰۰ ۶۲.
- شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۶۳.
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۶۹.
- شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۷۰.

- شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰ ۷۲
- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰ ۷۴
- شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - شهریور ۱۴۰۰ ۷۶
- شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - شهریور ۱۴۰۰ ۷۸
- شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - مرداد و شهریور ۱۴۰۰ ۸۰
- شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تفکیک استان‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۹۱
- شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها - شهریور ۱۴۰۰ ۹۴
- شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - شهریور ۱۴۰۰ ۱۰۱
- شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۹۸ تاکنون ۱۰۳
- شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - شهریور ۱۴۰۰ ۱۰۷
- شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - شهریور ۱۴۰۰ ۱۰۸
- شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - شهریور ۱۴۰۰ ۱۱۹
- شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - شهریور ۱۴۰۰ ۱۲۸
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - شهریور ۱۴۰۰ ۱۲۹
- شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - شهریور ۱۴۰۰ ۱۳۰
- شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - شهریور ۱۴۰۰ ۱۳۱

فهرست جداول

جدول ۱-۱	مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۰.....	۱۷
جدول ۲-۱	مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۰.....	۱۹
جدول ۳-۱	نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۹.....	۲۳
جدول ۱-۲	مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
جدول ۲-۲	مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹.....	۲۷
جدول ۳-۲	مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۸
جدول ۴-۲	مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۹
جدول ۵-۲	مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته.....	۳۰
جدول ۶-۲	مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار شهریور ۱۴۰۰.....	۳۰
جدول ۷-۲	شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - شهریور ۱۴۰۰.....	۳۲
جدول ۸-۲	شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - شهریور ۱۴۰۰.....	۳۲
جدول ۹-۲	شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰.....	۳۳
جدول ۱۰-۲	ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - شهریور ۱۴۰۰.....	۴۰
جدول ۱۱-۲	سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - شهریور ۱۴۰۰.....	۴۰
جدول ۱۲-۲	پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - مرداد ۱۴۰۰ و شهریور ۱۴۰۰.....	۴۱
جدول ۱۳-۲	سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - مرداد ۱۴۰۰ و شهریور ۱۴۰۰.....	۴۴
جدول ۱۴-۲	مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی.....	۵۳
جدول ۱۵-۲	متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۵
جدول ۱۶-۲	متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۶
جدول ۱-۳	تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰.....	۶۱
جدول ۲-۳	مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته.....	۶۲
جدول ۳-۳	آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - شهریور ۱۴۰۰.....	۶۳
جدول ۴-۳	قیاس سهم هر یک از انواع خطا - شهریور ۱۳۹۹ و ماه گذشته.....	۶۴
جدول ۵-۳	دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۵

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - مرداد و شهریور ماه ۱۴۰۰.....	۶۶
جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۷۱
جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۷۳
جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۷۵
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۷۷
جدول ۵-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۷۹
جدول ۶-۴ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....	۸۱
جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰.....	۸۲
جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۸۳
جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - شهریور ۱۴۰۰.....	۸۴
جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۸۵
جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۸۶
جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۸۷
جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشنده به تفکیک استان - شهریور ۱۴۰۰.....	۸۹
جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشنده فعال سیستمی به تفکیک استان - شهریور ۱۴۰۰.....	۹۲
جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۹۶
جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده تراکنش‌دار هر شرکت - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۹۸
جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشنده فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - شهریور ۱۴۰۰.....	۹۹
جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۰۴
جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۰۹
جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۱۲
جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۱۴
جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۱۱۶
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۱۸
جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۲۰
جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۲۱
جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگان کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۲۳
جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده - مرداد و شهریور ۱۴۰۰.....	۱۲۵

جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۲۶
جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۳۴
جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - شهریور ۱۴۰۰.....	۱۳۶

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۷۵ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در شهریور ماه ۱۴۰۰
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

▼	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۴/۹۲ درصد
▼	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۱/۹۳ درصد
▼	سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۴۵/۰۷ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در شهریور ماه ۱۴۰۰

آمار عملکردی

▲	تعداد تراکنش های شاپرک	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸ عدد
▲	ارزش تراکنش های شاپرک	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۸ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▲	رشد اسمی ماهانه شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ۱۴۰۰	۲۰/۵۴ درصد
▲	رشد حقیقی ماهانه شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ۱۴۰۰	۱۵/۹۷ درصد
▲	رشد اسمی شهریور ۱۴۰۰ نسبت به شهریور ۱۳۹۹	۳۲/۷۵ درصد
▲	رشد حقیقی شهریور ۱۴۰۰ نسبت به شهریور ۱۳۹۹	-۷/۶۳ درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۷ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۳/۴۱ درصد
▼	کارتخوان فروشگاه	۸۹/۶۰ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	خرید کالا و خدمات	۹۸/۵۲ درصد
▲	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱/۴۸ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۸۸/۳۰ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۷/۴۹ درصد
▼	مانده گیری	۴/۲۱ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▼	کل ابزارها	۲,۰۲۲/۷۳
▼	کارتخوان فروشنده	۱,۵۳۶/۸۷
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۲۳۳/۶۴
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۲۵۲/۲۲

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▲	کل ابزارها	۵۵/۴۸
▲	کارتخوان فروشنده	۴۹/۷۱
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۸۹
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۳/۸۸

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشنده فعال سیستمی

▼	بیشترین تعداد کارتخوان فروشنده	۱,۸۸۱,۶۲۷ عدد استان تهران
▼	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشنده	-۶۰,۶۶۶ عدد استان تهران
▼	بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشنده	۰/۱۸۸ عدد استان یزد
▲	بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشنده	۵۹/۷۴ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▲	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۶۸۱/۷۱
---	-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم میلی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۱۹/۳۶	بانک ملت درصد ۱۹/۳۵
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۲۰/۴۴	بانک ملت درصد ۲۰/۲۲

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۴۲/۸۶	بانک ملت درصد ۱۷/۹۲
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۳۸/۹۲	بانک ملت درصد ۴۴/۹۱
کارتخوان فروشگاه	به پرداخت ملت درصد ۱۹/۰۵	بانک ملت درصد ۱۹/۵۳

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	تجارت الکترونیک پارسین درصد ۳۳/۵۶	بانک پارسین درصد ۳۰/۸۲
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۳۳/۵۶	بانک ملت درصد ۴۱/۹۳
کارتخوان فروشگاه	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۰/۵۴	بانک ملت درصد ۱۹/۷۷

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۲۹۳	۱,۶۳۴
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۷۷۹	۲,۸۰۶
کارتخوان فروشگاه	۱,۴۵۵	۹۱۶

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملت	درصد ۱۸/۸۷
کارت اعتباری	بانک ملی ایران	درصد ۶۴
کارت برداشت	بانک ملی ایران	درصد ۲۲/۱۷

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	درصد ۹۲/۵۰
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	درصد ۹۹/۹۶

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	درصد ۰/۶۳
خطای شاپرکی	درصد ۰/۵۰
خطای صادرکنندگی	درصد ۱۶/۱۴
خطای کاربری	درصد ۸۲/۳۱
خطای کسب و کار	درصد ۰/۴۱

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	درصد ۹۸/۶۷
دسترس پذیری حس شده شاپرک	درصد ۹۹/۹۶

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	درصد ۰/۰۰۹
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	درصد ۱۶/۶۴

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارت در شهریور ماه ۱۴۰۰

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	پرداخت الکترونیک سامان	۱/۶۷۷
کمترین میزان شاخص	سایان کارت	۰/۱۸۶

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	درصد ۱/۳۸۱
کمترین میزان شاخص	کارت اعتباری ایران کیش	درصد ۰/۰۱۵

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	سایان کارت	درصد ۵۴/۴۸
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سپهر	درصد ۳/۷۴

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا خرداد ۱۴۰۰) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۰

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
تیر ۹۹	۲۷,۳۹۷,۸۰۰	۵,۱۹۹,۲۸۶	۱۸/۹۸٪
مرداد ۹۹	۲۸,۱۹۹,۳۰۰	۴,۷۶۹,۰۱۱	۱۶/۹۱٪
شهریور ۹۹	۲۸,۹۵۸,۹۰۰	۴,۸۷۵,۱۲۲	۱۶/۸۳٪
مهر ۹۹	۲۹,۵۹۹,۸۰۰	۴,۸۳۹,۱۹۵	۱۶/۳۵٪
آبان ۹۹	۳۰,۳۸۹,۲۰۰	۴,۳۷۹,۵۵۲	۱۴/۴۱٪
آذر ۹۹	۳۱,۳۰۰,۲۰۰	۴,۱۹۰,۸۰۸	۱۳/۳۹٪
دی ۹۹	۳۲,۱۹۰,۹۰۰	۴,۵۶۲,۴۶۰	۱۴/۱۷٪
بهمن ۹۹	۳۳,۰۹۵,۹۰۰	۵,۰۹۱,۳۱۳	۱۵/۳۸٪
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۵,۸۲۲,۰۶۲	۱۶/۷۵٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۴,۱۰۶,۱۹۵	۱۱/۷۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۴,۸۰۱,۳۲۲	۱۳/۳۳٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۵,۵۲۷,۲۷۷	۱۴/۹۲٪

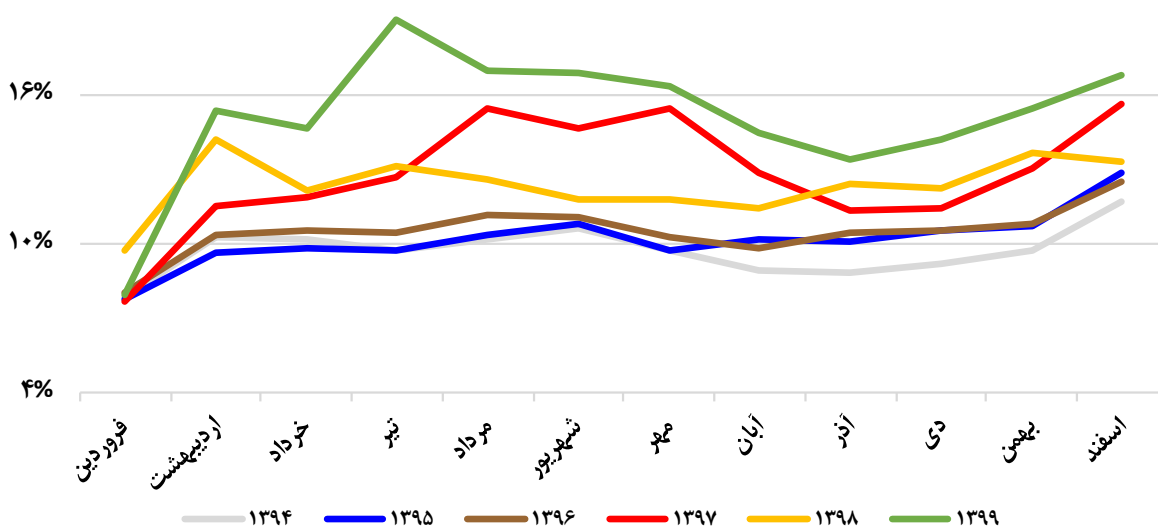
در خرداد ۱۴۰۰ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۴/۹۲ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه اردیبهشت ۱۴۰۰، افزایش ۱/۵۸ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در خرداد ۱۴۰۰، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۱۵/۱۲ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۹۱ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه اردیبهشت ۱۴۰۰ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا خرداد ۱۴۰۰ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ۱۴۰۰ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ۱۴۰۰

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۲-۱ ارائه شده است.

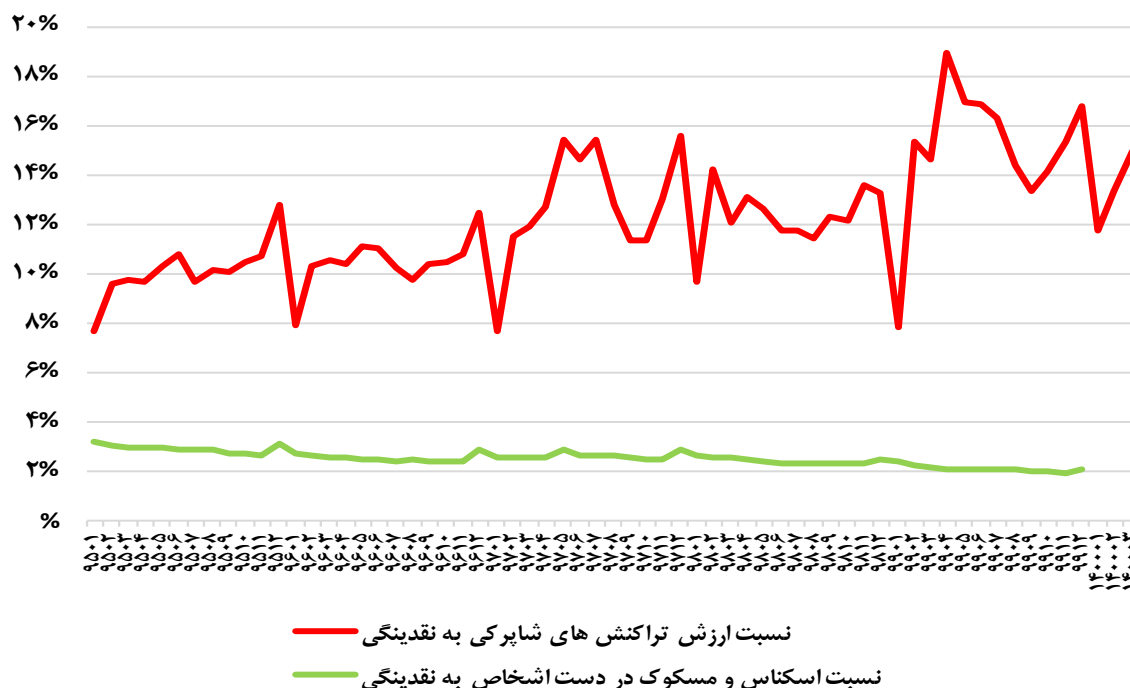
جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۰

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
تیر ۹۹	۳۷,۳۹۷,۸۰۰	۵۸۲,۶۰۰	۲/۱۳٪
مرداد ۹۹	۲۸,۱۹۹,۳۰۰	۵۹۳,۱۰۰	۲/۱۰٪
شهریور ۹۹	۲۸,۹۵۸,۹۰۰	۵۹۹,۶۰۰	۲/۰۷٪
مهر ۹۹	۲۹,۵۹۹,۸۰۰	۶۱۵,۷۰۰	۲/۰۸٪
آبان ۹۹	۳۰,۳۸۹,۲۰۰	۶۳۱,۰۰۰	۲/۰۸٪
آذر ۹۹	۳۱,۳۰۰,۲۰۰	۶۴۲,۲۰۰	۲/۰۵٪
دی ۹۹	۳۲,۱۹۰,۹۰۰	۶۴۱,۸۰۰	۱/۹۹٪
بهمن ۹۹	۳۳,۰۹۵,۹۰۰	۶۵۱,۵۰۰	۱/۹۷٪
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۷۳۵,۰۰۰	۲/۱۱٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۷۲۰,۷۰۰	۲/۰۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۷۱۸,۹۰۰	۲/۰۰٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۷۱۵,۰۰۰	۱/۹۳٪

در خرداد ۱۴۰۰، ۱/۹۳ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در اردیبهشت ۱۴۰۰ کاهش ۰/۰۷- درصدی را تجربه نموده است. در خرداد ۱۴۰۰ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۹۱ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با کاهش - ۰/۵۴ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا خرداد ۱۴۰۰) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۴/۹۲ درصد در خرداد ۱۴۰۰ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۱/۹۳ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۲۵ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در خرداد ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

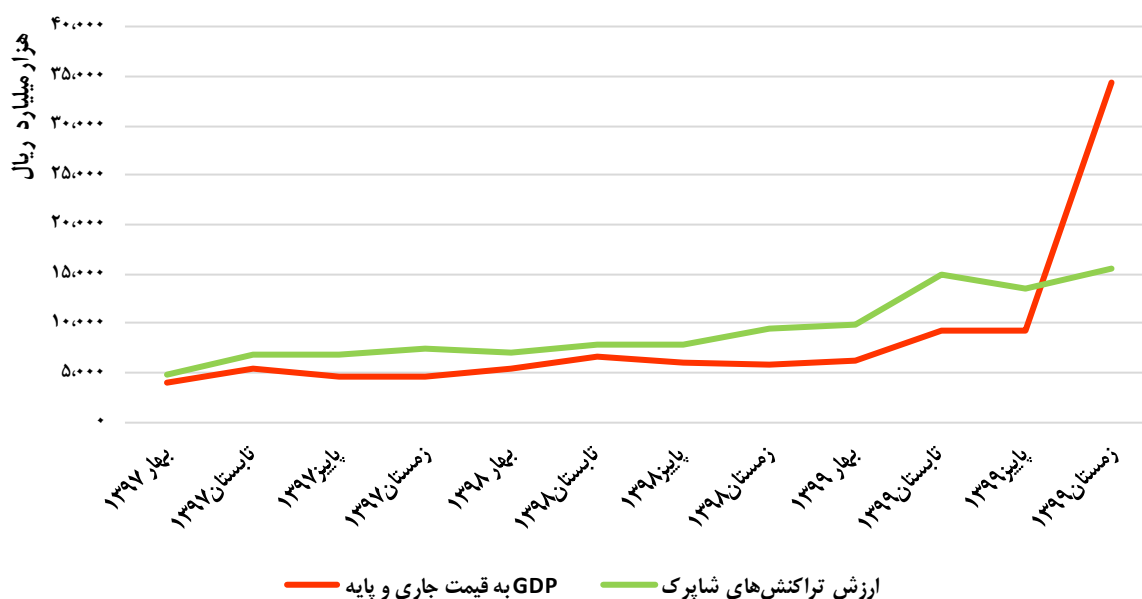
به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید

ناخالص داخلی

در شکل شماره ۱-۳ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۹ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۹

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به زمستان ۱۳۹۹ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

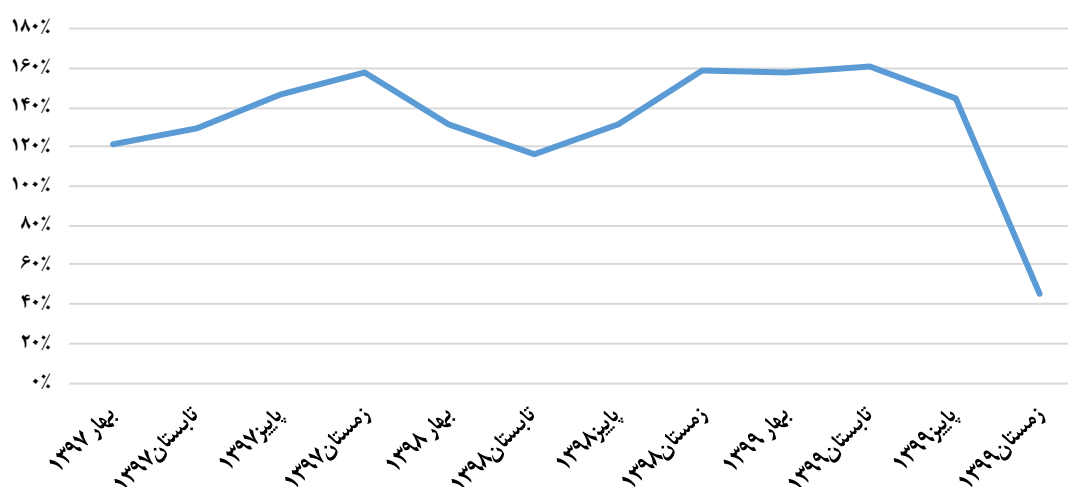
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به زمستان ۱۳۹۹

دوره	GDP (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP
بهار ۱۳۹۷	۴,۰۰۹,۰۰۰	۴,۸۴۴,۴۰۶	۱۲۰/۸۴٪
تابستان ۱۳۹۷	۵,۲۸۲,۰۰۰	۶,۸۴۵,۶۹۹	۱۲۹/۶۰٪
پاییز ۱۳۹۷	۴,۶۶۶,۰۰۰	۶,۸۳۱,۳۴۰	۱۴۶/۴۱٪
زمستان ۱۳۹۷	۴,۶۶۱,۰۰۰	۷,۳۶۵,۸۲۶	۱۵۸/۰۳٪
بهار ۱۳۹۸	۵,۳۲۸,۰۰۰	۶,۹۸۵,۰۴۴	۱۳۱/۱۰٪
تابستان ۱۳۹۸	۶,۶۶۳,۰۰۰	۷,۷۶۸,۱۸۶	۱۱۶/۵۹٪
پاییز ۱۳۹۸	۵,۹۸۶,۰۰۰	۷,۸۴۸,۴۳۹	۱۳۱/۱۱٪
زمستان ۱۳۹۸	۵,۸۷۶,۰۰۰	۹,۳۳۷,۷۳۷	۱۵۸/۹۱٪
بهار ۱۳۹۹	۶,۲۲۶,۰۰۰	۹,۸۴۲,۳۷۶	۱۵۸/۰۹٪
تابستان ۱۳۹۹	۹,۲۲۰,۱۴۴	۱۴,۸۴۳,۴۱۸	۱۶۰/۹۹٪
پاییز ۱۳۹۹	۹,۲۸۳,۰۰۰	۱۳,۴۰۹,۵۵۵	۱۴۴/۴۵٪
زمستان ۱۳۹۹	۳۴,۳۴۰,۰۰۰	۱۵,۴۷۵,۸۳۴	۴۵/۰۷٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به زمستان ۱۳۹۹ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از جوجه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک در شهریور ماه ۱۴۰۰

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در شهریور ماه ۱۴۰۰

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در شهریور ماه ۱۴۰۰ بالغ بر ۳,۴۳۰ میلیون تراکنش با ارزش ۶,۴۷۲ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به مرداد ماه رشد ۸/۴۹ درصدی در تعداد و ۲۰/۵۴ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در شهریور ماه ۱۳۹۹ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	مرداد ۱۴۰۰	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۱۶۱,۴۹۱,۳۸۴	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۸/۴۹٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۵,۳۶۸,۸۳۹,۳۹۴	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۸	۲۰/۵۴٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در شهریور ۱۴۰۰ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹

نوع	شهریور ۱۳۹۹	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲,۹۲۲,۰۵۱,۳۳۱	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۱۷/۳۸٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۴,۸۷۵,۱۲۱,۷۰۰	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۸	۳۲/۷۵٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های شهریور ۱۴۰۰ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۹ از نظر تعدادی ۱۷/۳۸٪ و از نظر ریالی ۳۲/۷۵٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	مرداد ۱۴۰۰	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۵,۳۶۸,۸۳۹,۳۹۴/۰۹	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۷/۸۴	۲۰/۵۴٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۵,۸۹۳,۵۴۴/۶۸	۱۸,۴۳۲,۴۶۱/۸۳	۱۵/۹۷٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۳۳۷/۸۰	۳۵۱/۱۰	۳/۹۴٪

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۲-۳ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته با رشد ۲۰/۵۴ درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در شهریور ۱۴۰۰ رشد ۱۵/۹۷ درصدی را تجربه نموده است (با توجه به عدم انتشار آمار مربوط به شاخص CPI مرداد ماه ۱۴۰۰ توسط مرکز آمار کشور از شاخص CPI تیر ماه ۱۴۰۰ برای مرداد ماه ۱۴۰۰ استفاده شده است). ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۲-۴ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	شهریور ۹۹	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۴,۸۷۵,۱۲۱,۶۹۹/۸۵	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۷/۸۴	۳۲/۷۵%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۹,۹۵۵,۴۷۱/۵۵	۱۸,۴۳۲,۴۶۱/۸۳	-۷/۶۳%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۲۴۴/۳۰	۳۵۱/۱۰	۴۳/۷۲%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۳۲/۷۵ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است -۷/۶۳ درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در شهریور ۱۴۰۰ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	شهریور ۱۴۰۰	مرداد ۱۴۰۰	
-۴/۹۹٪	۱,۵۵۹,۲۷۳	۱,۶۴۱,۱۴۳	ابزار پذیرش اینترنتی
-۱/۱۳٪	۱,۴۴۴,۴۳۶	۱,۴۶۰,۹۴۶	ابزار پذیرش موبایلی
-۱/۸۷٪	۹,۵۰۱,۲۱۲	۹,۶۸۲,۵۰۲	کارتخوان فروشگاهی
-۲/۱۹٪	۱۲,۵۰۴,۹۲۱	۱۲,۷۸۴,۵۹۱	مجموع ابزارها

بر اساس جدول ۲-۵ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به مرداد ماه رشد ۲/۱۹- درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، کاهش ۱/۸۷- درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه رشد ۴/۹۹- درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با کاهش ۱/۱۳- درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

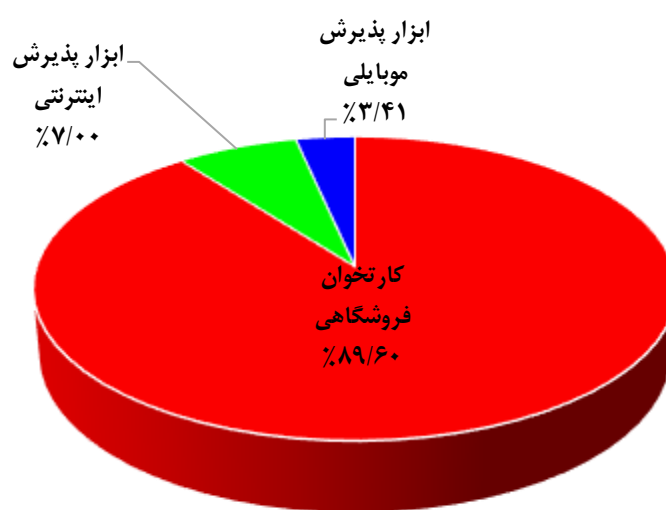
جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار شهریور ۱۴۰۰

شهریور ۱۴۰۰		مرداد ۱۴۰۰		ابزار پذیرش
سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	
۱۲/۴۷٪	۱,۵۵۹,۲۷۳	۱۲/۸۴٪	۱,۶۴۱,۱۴۳	ابزار پذیرش اینترنتی
۱۱/۵۵٪	۱,۴۴۴,۴۳۶	۱۱/۴۳٪	۱,۴۶۰,۹۴۶	ابزار پذیرش موبایلی
۷۵/۹۸٪	۹,۵۰۱,۲۱۲	۷۵/۷۴٪	۹,۶۸۲,۵۰۲	کارتخوان فروشگاهی
۱۰۰/۰۰٪	۱۲,۵۰۴,۹۲۱	۱۰۰/۰۰٪	۱۲,۷۸۴,۵۹۱	مجموع ابزارها

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌های با سهم ۸۹/۶۰ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - شهریور ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۵۹,۲۷۳	۲۳۹,۹۵۷,۲۲۷	۱۵۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۴۴,۴۳۶	۱۱۶,۷۹۸,۱۶۵	۸۱
کارتخوان فروشگاهی	۹,۵۰۱,۲۱۲	۳,۰۷۳,۱۱۵,۹۶۶	۳۲۳
مجموع ابزارها	۱۲,۵۰۴,۹۲۱	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۲۷۴

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرکی در شهریور ۱۴۰۰، ۲۷۴ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۲۶/۹۹ واحدی (۱۰/۹۲٪ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین افزایش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش اینترنتی می‌باشد. در شهریور ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با افزایش ۳۳/۱۵ درصدی از ۱۲۱ تراکنش در مرداد ۱۴۰۰ به ۱۵۴ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۸۱ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با افزایش ۳/۶۷ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۲۹/۰۴ واحد افزایش نسبت به مرداد ۱۴۰۰ به ۳۲۳ عدد در شهریور ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - شهریور ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرنانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۵۹,۲۷۳	۸۹۵,۹۸۱,۴۳۴	۵۷۴/۶۱
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۴۴,۴۳۶	۱۲,۰۴۰,۸۷۶	۸/۳۴
کارتخوان فروشگاهی	۹,۵۰۱,۲۱۲	۵,۵۶۳,۶۱۵,۰۳۹	۵۸۵/۵۷
مجموع ابزارها	۱۲,۵۰۴,۹۲۱	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۸	۵۱۷/۵۳

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در شهریور ۱۴۰۰ ماه با افزایش ۱۸۱/۱۹ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۵۷۴/۶۱ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۰/۴۹ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۸/۳۴ میلیون ریال به ازای هر ابزار در شهریور ماه رسیده است. متوسط

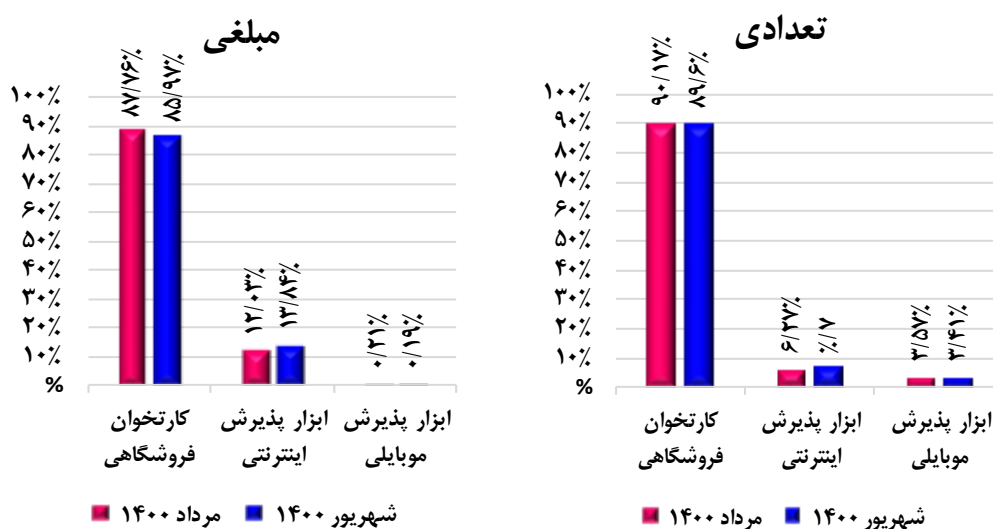
مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۵۸۵/۵۷ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۹۸/۹۵ میلیون ریال افزایش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاه‌های از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (عدد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۳۹,۹۵۷,۲۲۷	۸۹۵,۹۸۱,۴۳۴	۳/۷۳
ابزار پذیرش موبایلی	۱۱۶,۷۹۸,۱۶۵	۱۲,۰۴۰,۸۷۶	۰/۱۰
کارتخوان فروشگاه‌های	۳,۰۷۳,۱۱۵,۹۶۶	۵,۵۶۳,۶۱۵,۰۳۹	۱/۸۱
مجموع ابزارها	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۶,۴۷۱,۶۳۷,۳۴۸	۱/۸۹

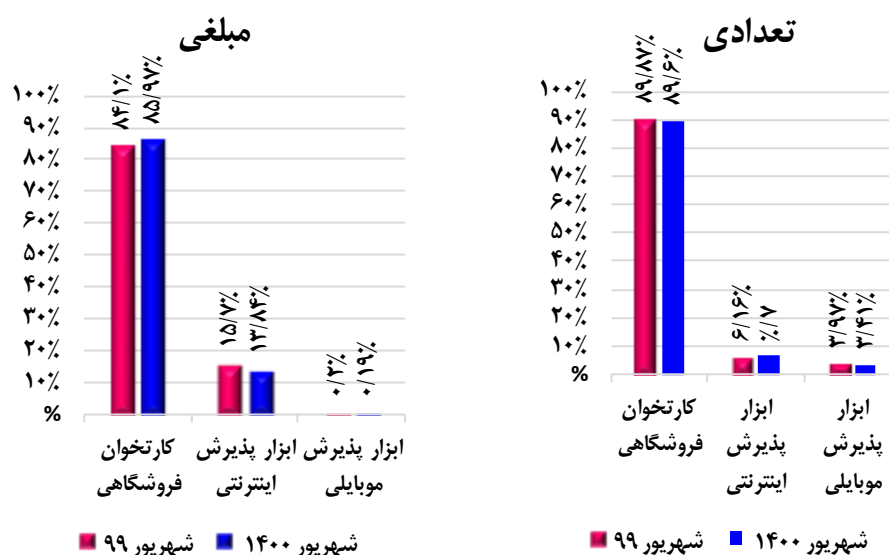
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته به ترتیب کاهش ۰/۵۷٪ و کاهش ۱/۷۹ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۷۳٪ و افزایش ۱/۸۲ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز کاهش ۰/۱۶ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و کاهش ۰/۲۷ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۳-۲ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای شهریور ۱۴۰۰ و مقایسه آن با شهریور ۱۳۹۹ را نشان می‌دهند.

شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ماه ۱۴۰۰ و ۱۳۹۹

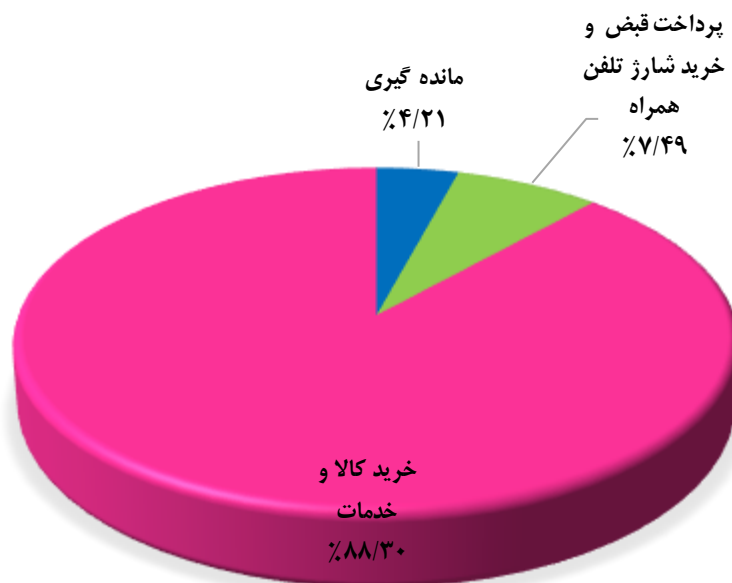
همانگونه که در شکل ۳-۲ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با کاهش ۰/۲۷٪ و افزایش ۱/۸۷ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب افزایش ۰/۸۳۶ درصدی و کاهش ۱/۸۶ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۵۷ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۱۶ درصدی همراه بوده است.

۵-۱-۲ عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۴-۲ و شکل ۵-۲ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۴-۲ مبین آن است که در شهریور ۱۴۰۰، ۸۸/۳۰ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۶-۲ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۰/۲۳ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۲۱ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

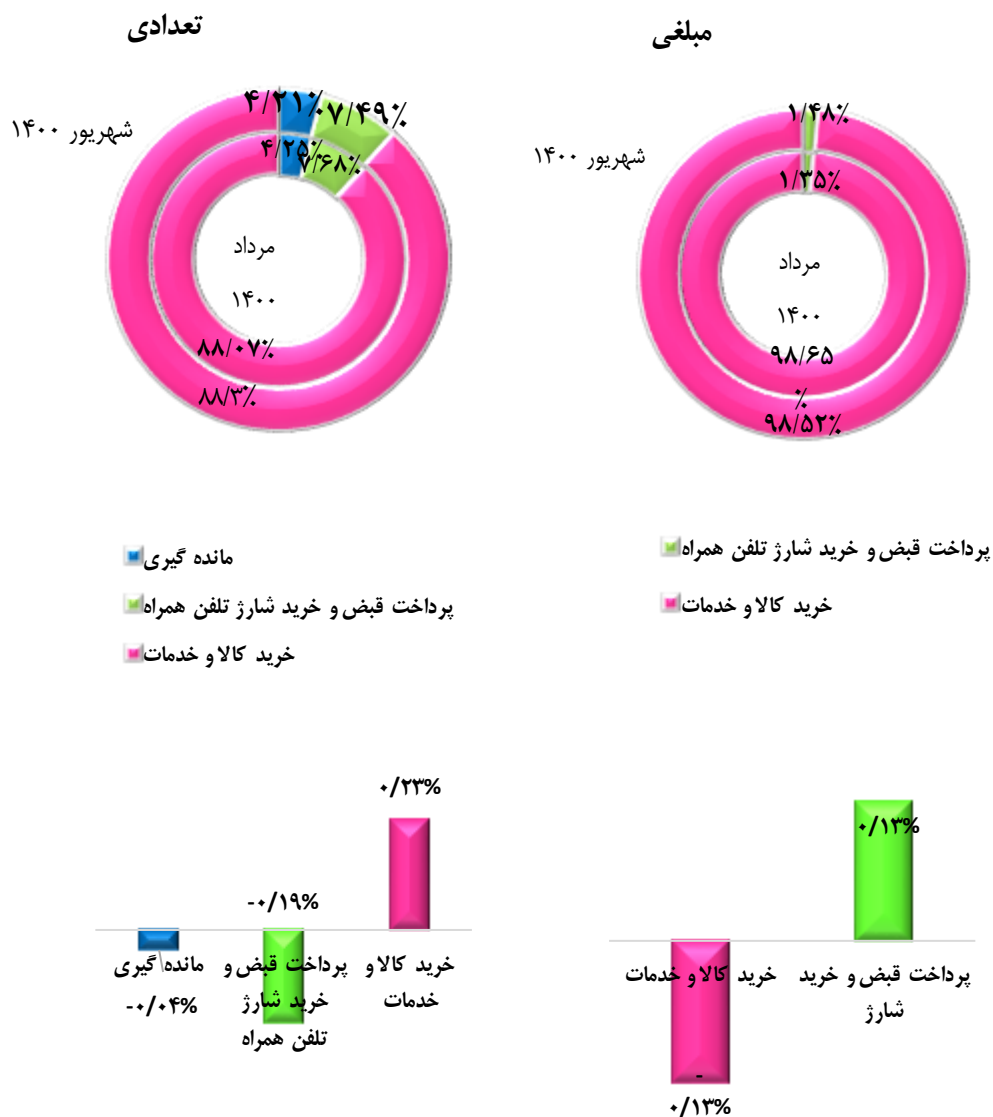
شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - شهریور ۱۴۰۰

شکل ۵-۲ نشان می‌دهد که ۹۸/۵۲ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه شهریور ۱۴۰۰ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۶-۲ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

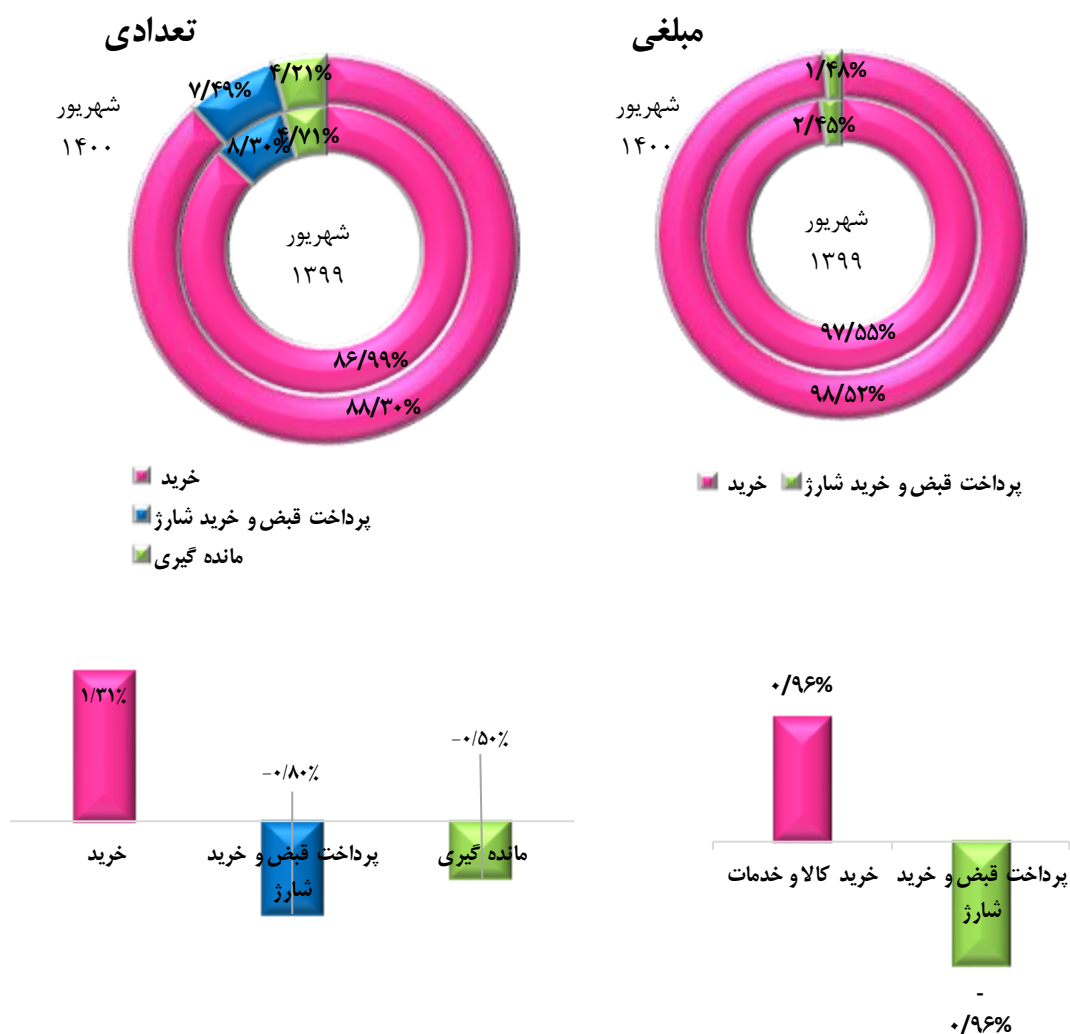

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - مرداد ۱۴۰۰ و شهریور ۱۴۰۰

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها کاهش داشته و خدمت "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۲۳ درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاهش ۰/۱۹ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های "مانده‌گیری" با کاهش ۰/۰۴ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا

و خدمات" نیز در شهریور ماه با کاهش ۰/۱۳- درصدی همراه بوده است که میزان کاهش یافته به سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" افزوده شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی شهریور ۱۳۹۹ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - شهریور ۱۳۹۹ و شهریور ۱۴۰۰

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۱/۳۱ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به شهریور ۱۳۹۹، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۹۶ درصد افزایش داشته است.

تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۸۰/۰- درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۵۰/۰- درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در شهریور ۲,۰۲۲/۷۳ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱,۵۳۶/۸۷ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۳۳/۶۴ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۲۵۲/۲۲ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های که نیازمند حضور فیزیک کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - شهریور ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۵۹,۲۷۳	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲۵۲/۲۲
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۴۴,۴۳۶		۲۳۳/۶۴
کارتخوان فروشگاه‌های	۹,۵۰۱,۲۱۲		۱,۵۳۶/۸۷
کل ابزارها	۱۲,۵۰۴,۹۲۱		۲,۰۲۲/۷۳

در شهریور ۱۴۰۰ بیش از ۲,۰۲۳ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۵۳۷ ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۲۵۲ و ۲۳۴ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در شهریور ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - شهریور ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۲۳۹,۹۵۷,۲۲۷	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۳/۸۸
ابزار پذیرش موبایلی	۱۱۶,۷۹۸,۱۶۵		۱/۸۹
کارتخوان فروشگاه‌های	۳,۰۷۳,۱۱۵,۹۶۶		۴۹/۷۱
کل ابزارها	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸		۵۵/۴۸

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در شهریور ماه سال جاری ۵۵/۴۸ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۴۹/۷۱ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

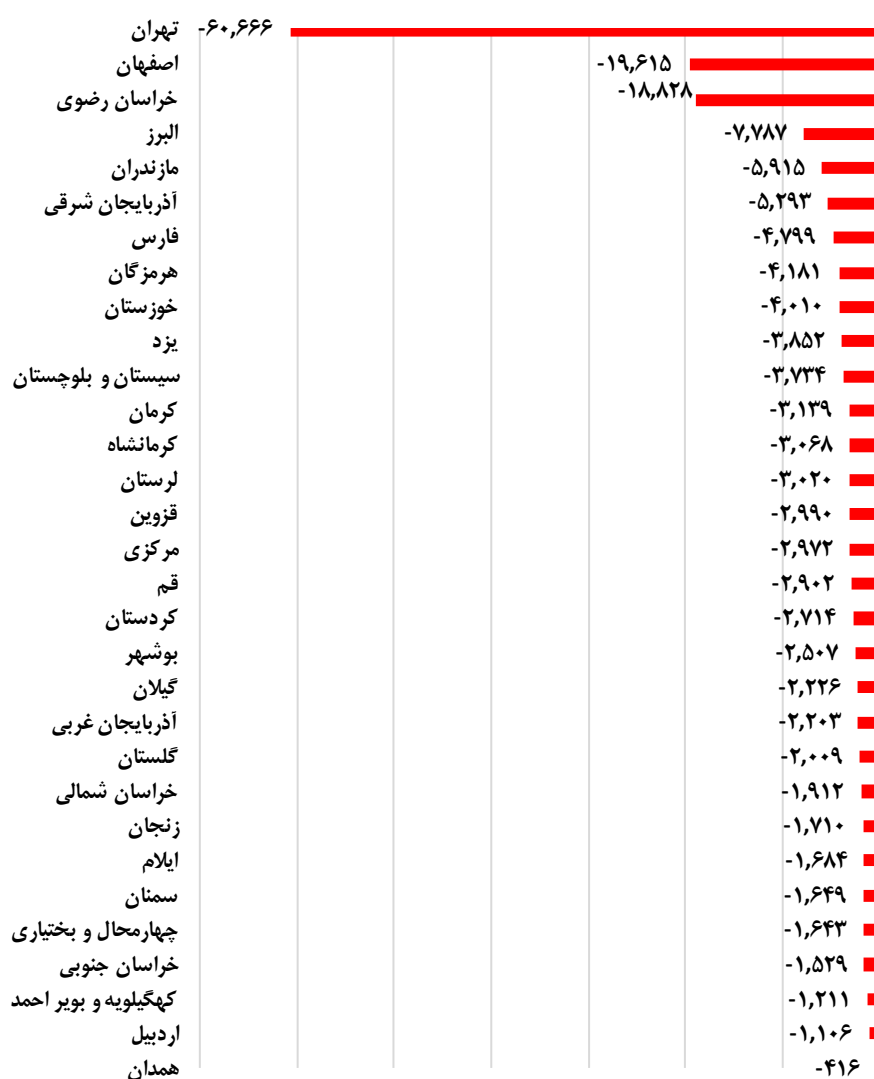
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - مرداد ۱۴۰۰ و شهریور ۱۴۰۰

نام استان	مرداد ۱۴۰۰	شهریور ۱۴۰۰	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۹۴۲,۲۹۳	۱,۸۸۱,۶۲۷	-۶۰,۶۶۶	-۳/۱۲٪
خراسان رضوی	۷۲۹,۳۱۹	۷۱۰,۴۹۱	-۱۸,۸۲۸	-۲/۵۸٪
اصفهان	۶۶۲,۰۸۵	۶۴۲,۴۷۰	-۱۹,۶۱۵	-۲/۹۶٪
فارس	۶۱۱,۴۶۸	۶۰۶,۶۶۹	-۴,۷۹۹	-۰/۷۸٪
خوزستان	۵۲۳,۴۶۳	۵۱۹,۴۵۳	-۴,۰۱۰	-۰/۷۷٪

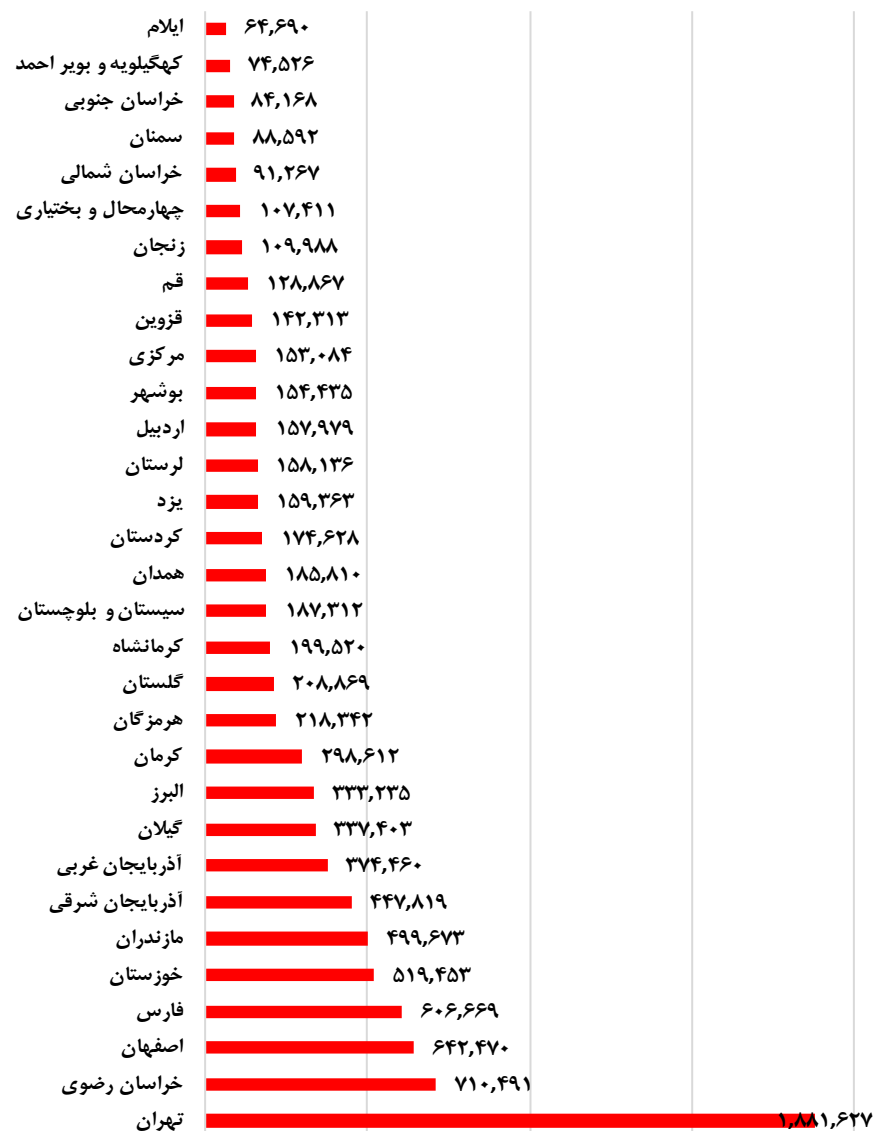
همانگونه که در جدول ۲-۱۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال در شهریور ۱۴۰۰ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۱۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان - شهریور نسبت به مرداد ۱۴۰۰

در شهریور ۱۴۰۰ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۴۱۶٪ کاهش متعلق به استان همدان می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - شهریور ۱۴۰۰

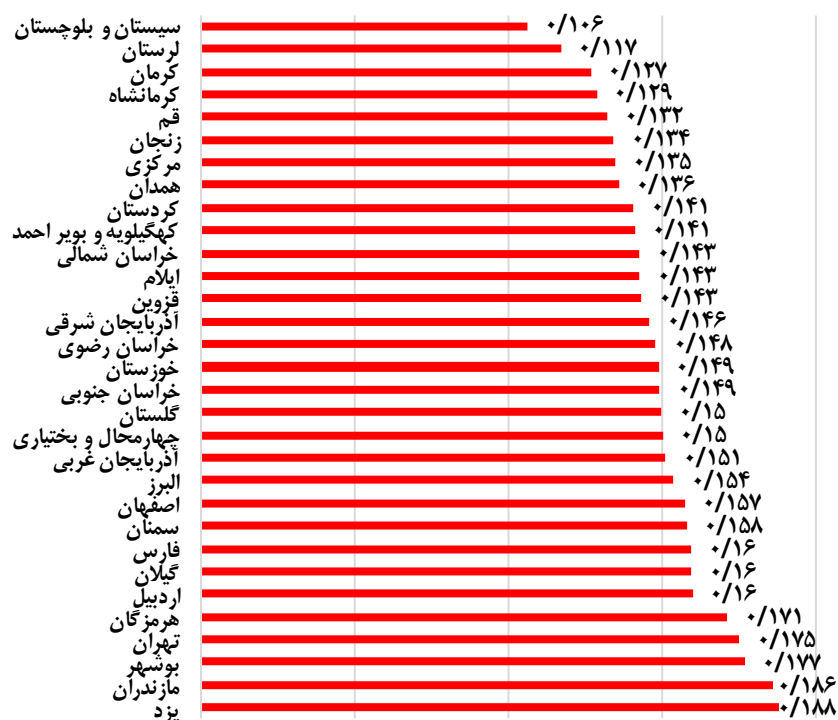
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاه‌های به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال -مرداد ۱۴۰۰ و شهریور ۱۴۰۰

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	مرداد ۱۴۰۰	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۹۳	۰/۱۸۸	-۲/۳۶٪
مازندران	۰/۱۸۸	۰/۱۸۶	-۱/۱۷٪
بوشهر	۰/۱۸۰	۰/۱۷۷	-۱/۶۰٪
تهران	۰/۱۸۱	۰/۱۷۵	-۳/۱۳٪
هرمزگان	۰/۱۷۴	۰/۱۷۱	-۱/۸۸٪
اردبیل	۰/۱۶۱	۰/۱۶۰	-۰/۷۰٪
گیلان	۰/۱۶۱	۰/۱۶۰	-۰/۶۶٪
فارس	۰/۱۶۱	۰/۱۶۰	-۰/۷۸٪
سمنان	۰/۱۶۱	۰/۱۵۸	-۱/۸۳٪
اصفهان	۰/۱۶۲	۰/۱۵۷	-۲/۹۶٪
البرز	۰/۱۵۷	۰/۱۵۴	-۲/۲۸٪
آذربایجان غربی	۰/۱۵۲	۰/۱۵۱	-۰/۵۸٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۵۳	۰/۱۵۰	-۱/۵۱٪
گلستان	۰/۱۵۱	۰/۱۵۰	-۰/۹۵٪
خراسان جنوبی	۰/۱۵۲	۰/۱۴۹	-۱/۷۸٪
خوزستان	۰/۱۵۰	۰/۱۴۹	-۰/۷۷٪
خراسان رضوی	۰/۱۵۲	۰/۱۴۸	-۲/۵۸٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۴۸	۰/۱۴۶	-۱/۱۷٪
قزوین	۰/۱۴۶	۰/۱۴۳	-۲/۰۶٪
ایلام	۰/۱۴۶	۰/۱۴۳	-۲/۵۴٪
خراسان شمالی	۰/۱۴۶	۰/۱۴۳	-۲/۰۵٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۴۳	۰/۱۴۱	-۱/۶۰٪
کردستان	۰/۱۴۳	۰/۱۴۱	-۱/۵۳٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
همدان	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	-۰/۲۲٪
مرکزی	۰/۱۳۷	۰/۱۳۵	-۱/۹۰٪
زنجان	۰/۱۳۶	۰/۱۳۴	-۱/۵۳٪
قم	۰/۱۳۵	۰/۱۳۲	-۲/۲۰٪
کرمانشاه	۰/۱۳۱	۰/۱۲۹	-۱/۵۱٪
کرمان	۰/۱۲۸	۰/۱۲۷	-۱/۰۴٪
لرستان	۰/۱۱۹	۰/۱۱۷	-۱/۸۷٪
سیستان و بلوچستان	۰/۱۰۸	۰/۱۰۶	-۱/۹۵٪

در شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - شهریور ۱۴۰۰

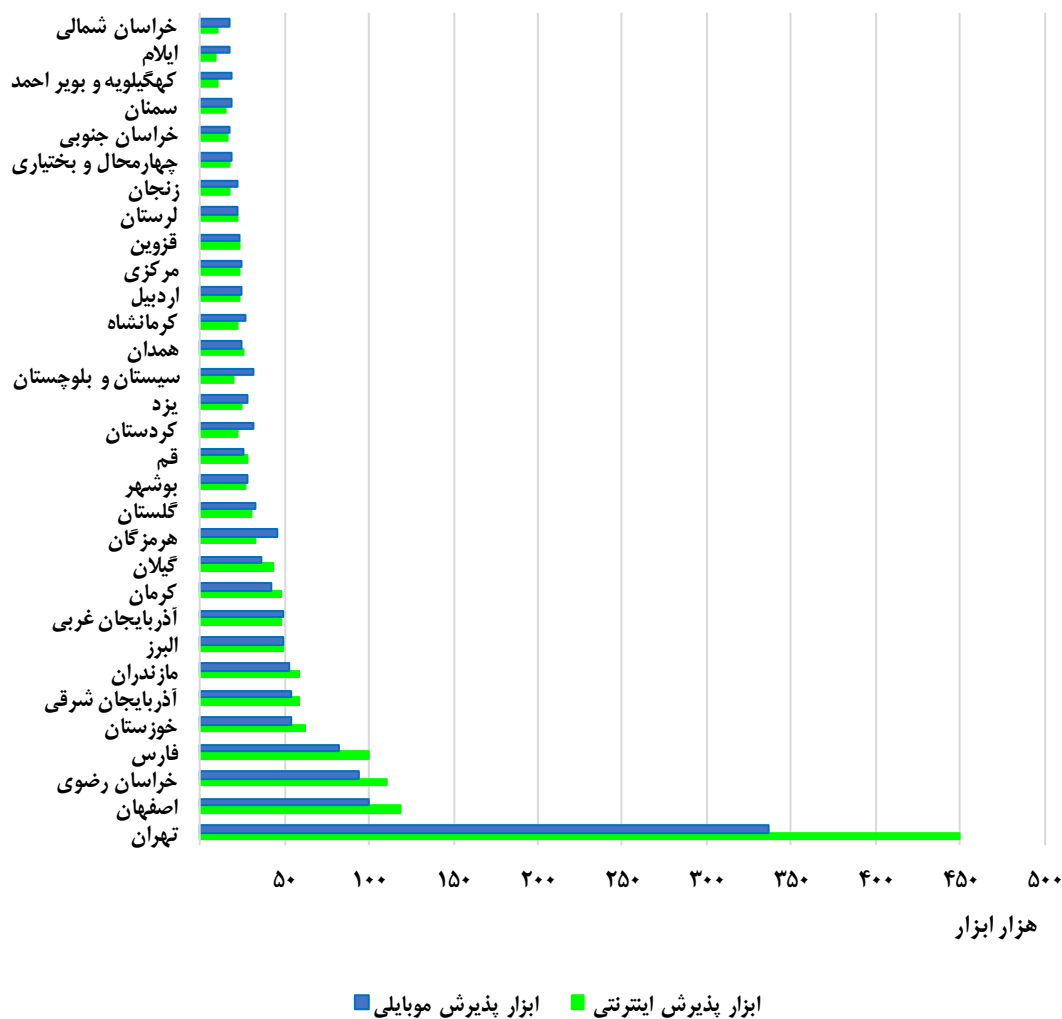
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، مازندران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمان تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت

بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در شهریور ۱۴۰۰، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی در کل کشور ۰/۱۵۳۷ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۵۳۷ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاهی) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سوییچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

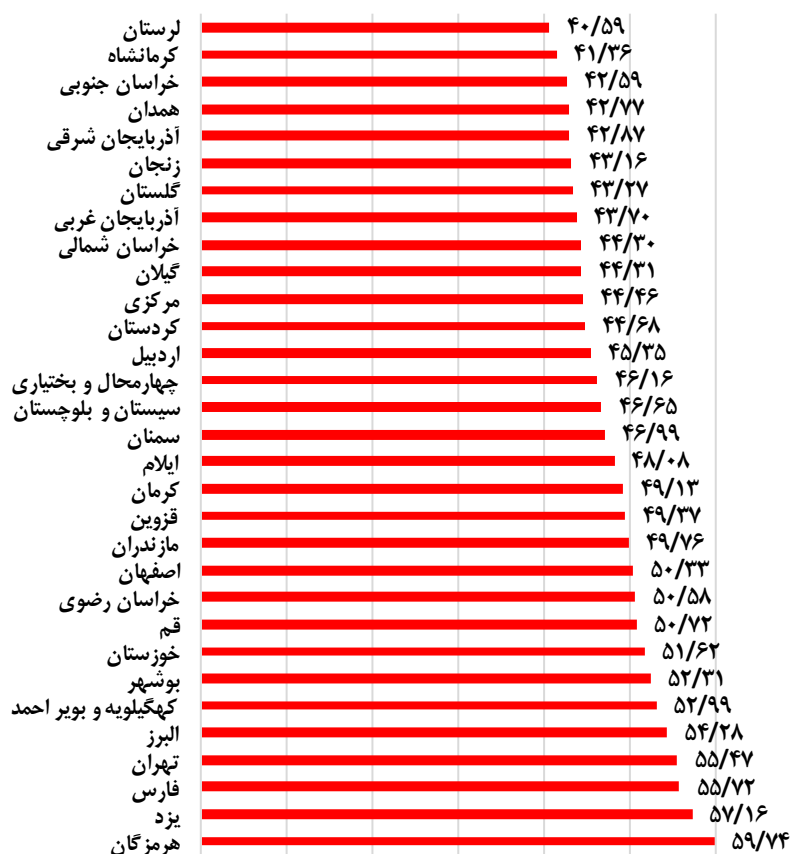
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - شهریور ۱۴۰۰

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای شهریور ۱۴۰۰ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - شهریور ۱۴۰۰

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، یزد و فارس در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و لرستان، کرمانشاه و خراسان جنوبی کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در شهریور ۱۴۰۰ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در شهریور ماه ۱۴۰۰ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

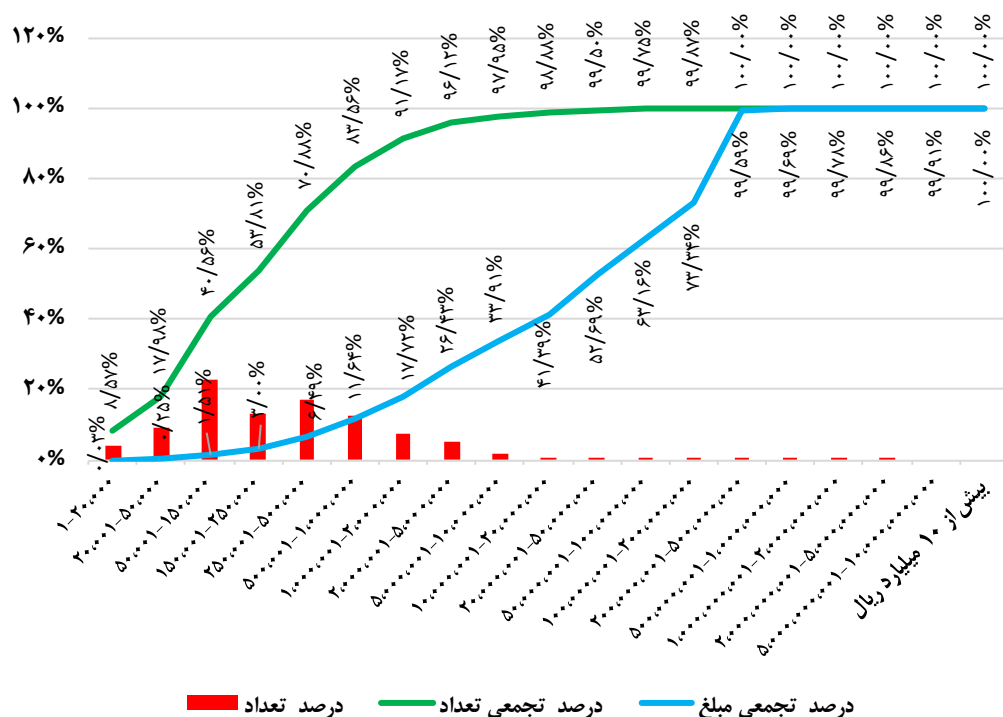
- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال
- بین ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

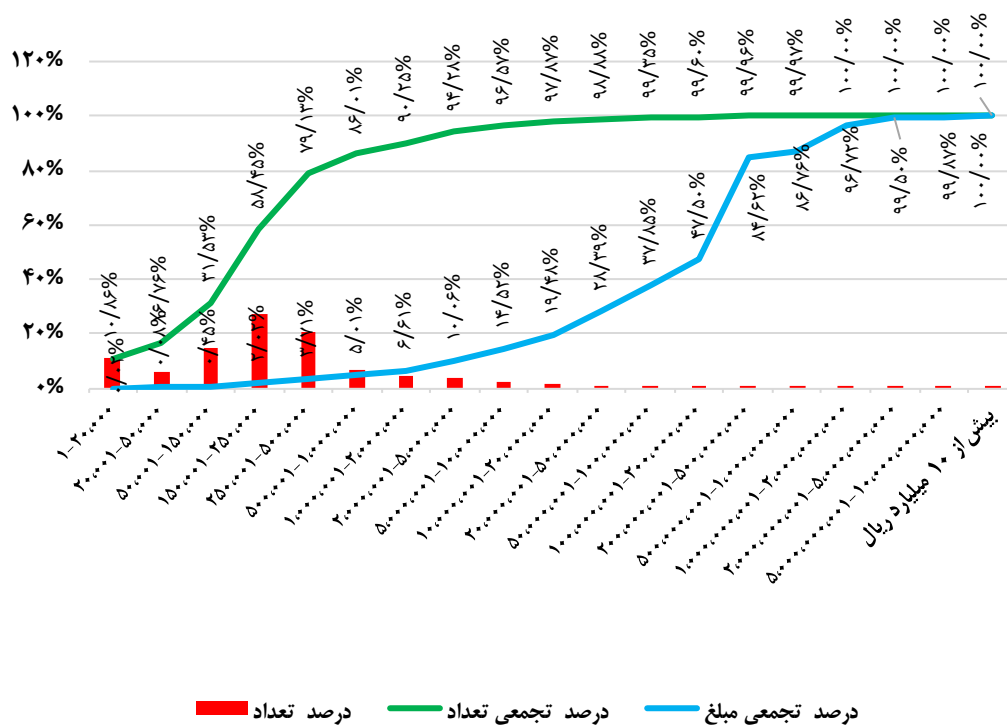
محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ۴/۴۹ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در شهریور ماه ۱۴۰۰:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۱۳/۴۹ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.
- ۳۵/۸۳ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.

- ۴۶/۱۹ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

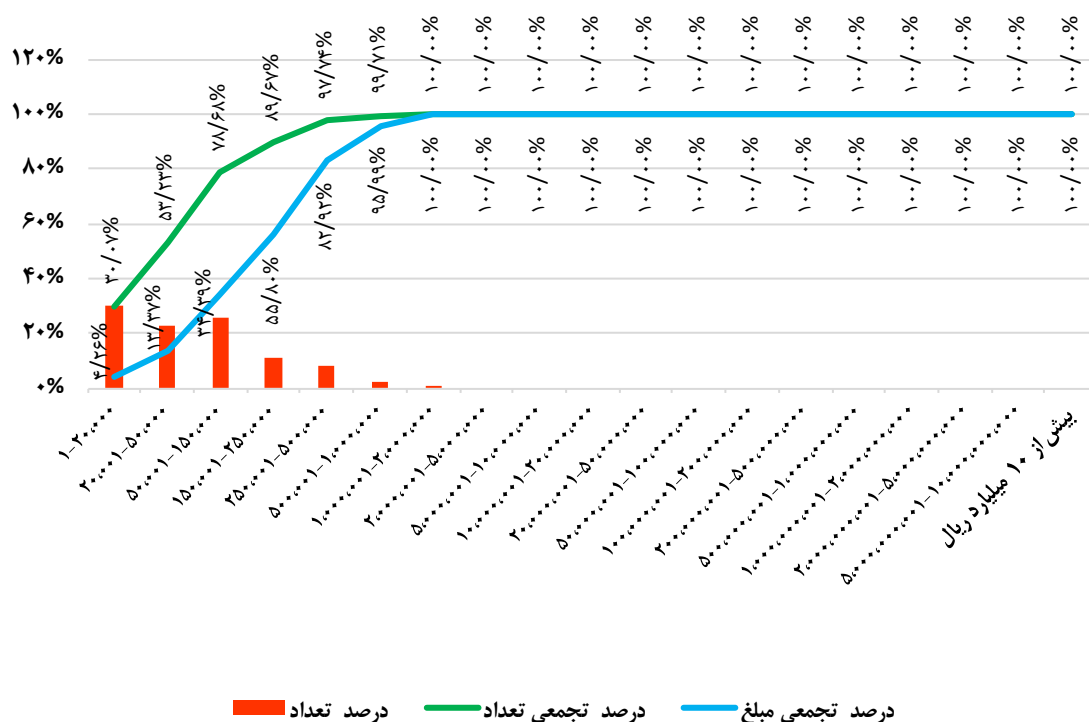

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - شهریور ۱۴۰۰

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۱۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۱۴/۷۶ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۵۸/۴۵ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغ تراکنش‌های ان‌ار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - شهر یور، ۱۴۰۰

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتهایخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۷/۳۰ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰,۰۰۰ ریال و ۲۳/۵۳ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰,۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار

پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

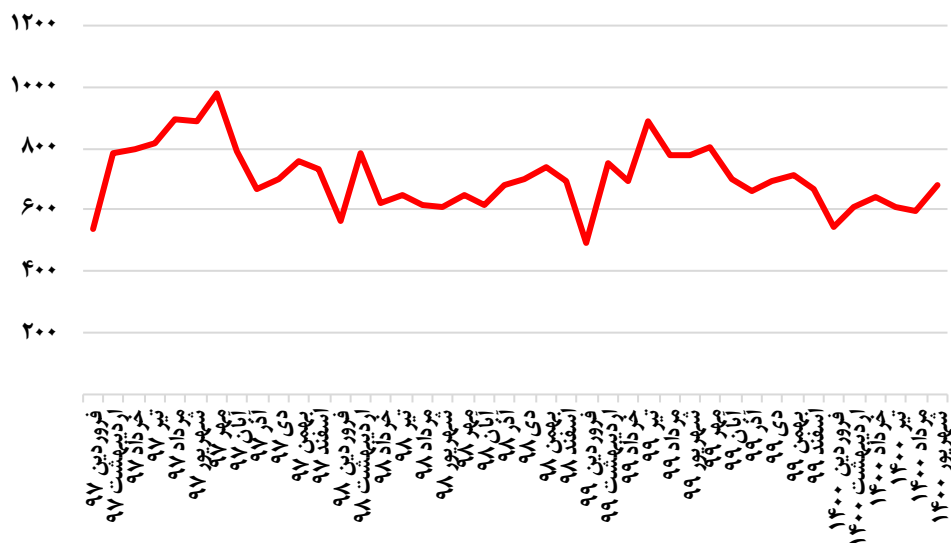
در این بخش شاخص نسبت دهکی^{۱۲} به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در شهریور ماه ۱۴۰۰ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۹ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه			محاسبه نسبت دهکی
مرداد ۱۴۰۰	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات	شهریور ۱۳۹۹	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات	
۱۴,۸۵۰,۶۳۳/۰۵	۱۶,۶۰۸,۴۱۷/۰۴	۱۱/۸۴٪	۱۵,۲۱۲,۹۱۸/۶۰	۱۶,۶۰۸,۴۱۷/۰۴	۹/۱۷٪	میانگین مبلغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۲۴,۸۹۲/۸۹	۲۴,۳۶۳/۰۳	-۲/۱۳٪	۱۹,۵۱۳/۱۳	۲۴,۳۶۳/۰۳	۲۴/۸۵٪	میانگین مبلغ تراکنش دهک اول (ریال)
۵۹۶/۵۸	۶۸۱/۷۱	۱۴/۲۷٪	۷۷۹/۶۲	۶۸۱/۷۱	-۱۲/۵۶٪	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۱۲/۵۶- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۱۴/۲۷ درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۱۱/۸۴ درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۲/۱۳- درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۱۴/۲۷ درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته روند افزایشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد رشد ۸۵/۱۳ واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳ بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

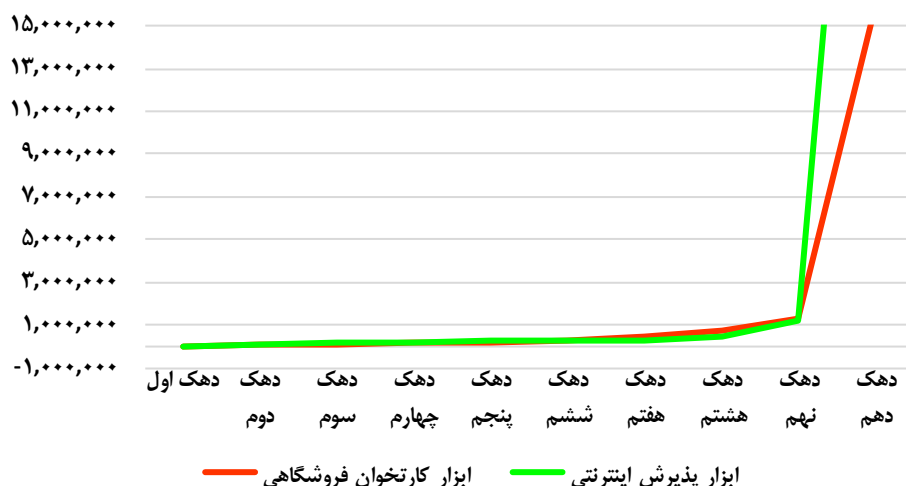
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۲,۰۴۶/۶۸	۲۶,۸۲۶/۷۴	دهک اول
۵۵,۵۴۴/۳۲	۶۰,۸۱۳/۴۵	دهک دوم
۱۳۷,۳۰۳/۲۳	۹۹,۹۵۱/۶۳	دهک سوم
۲۱۳,۷۷۶/۳۶	۱۴۷,۸۳۷/۱۳	دهک چهارم
۲۴۲,۹۴۸/۷۶	۲۱۲,۰۳۹/۳۹	دهک پنجم
۲۵۲,۷۷۵/۶۱	۳۰۴,۱۹۴/۶۰	دهک ششم
۲۶۵,۹۹۸/۱۲	۴۴۹,۲۴۲/۰۴	دهک هفتم
۴۰۵,۸۹۸/۳۴	۷۰۱,۵۹۱/۳۱	دهک هشتم
۱,۲۱۸,۴۴۴/۵۹	۱,۳۰۳,۰۴۵/۳۱	دهک نهم
۴۲,۹۸۹,۹۹۸/۲۱	۱۶,۰۸۸,۶۴۰/۲۷	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاه است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌ها (۹ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاه و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - شهریور ۱۴۰۰

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۴۲,۹۸۹,۹۹۸/۲۱ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

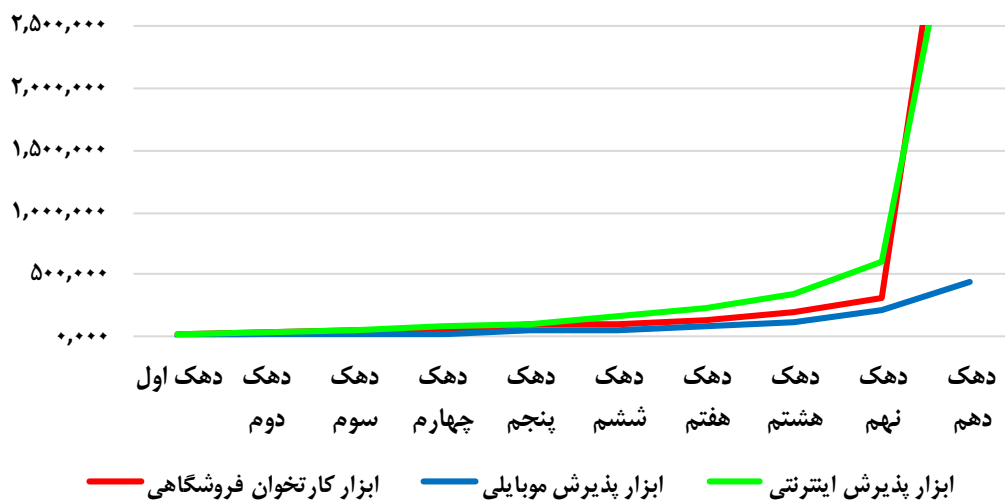
جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
بازار پذیرش اینترنتی	بازار پذیرش موبایلی	بازار کارتخوان فروشگاه‌ها	
۱۵,۶۸۲/۱۱	۹,۶۹۴/۱۸	۱۷,۵۷۰/۱۸	دهک اول
۳۷,۳۹۷/۰۶	۱۴,۰۴۸/۸۸	۳۷,۳۴۰/۹۰	دهک دوم
۵۲,۶۱۴/۷۶	۲۰,۰۰۰/۰۰	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک سوم
۸۰,۲۰۳/۲۱	۲۷,۹۹۰/۷۴	۵۱,۱۸۷/۶۰	دهک چهارم
۱۰۵,۹۱۸/۳۸	۵۰,۰۰۰/۰۰	۹۷,۷۴۹/۷۷	دهک پنجم
۱۷۴,۵۳۷/۵۰	۵۳,۰۱۳/۰۰	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک ششم

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۲۳۸,۴۵۱/۶۳	۸۳,۴۲۱/۶۱	۱۳۳,۹۸۳/۵۱	دهک هفتم
۳۴۹,۴۲۲/۴۷	۱۱۷,۴۲۵/۶۸	۲۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک هشتم
۶۱۲,۵۰۹/۱۹	۲۰۸,۲۰۴/۹۰	۳۱۲,۶۲۵/۳۶	دهک نهم
۴,۱۶۸,۰۷۴/۵۴	۴۴۷,۱۰۵/۲۴	۵,۰۴۲,۲۲۵/۰۵	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاهی و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاهی، خرید کارت شارژ ۲۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (دو دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - شهریور ۱۴۰۰

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۴,۱۶۸,۰۷۴/۵۴ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشنده‌ای در حدود ۵,۰۴۲,۲۲۵/۰۵ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۴۴۷,۱۰۵/۲۴ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳-۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۵۰ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۵۰ درصدی خطاهای رخ داده در شهریور ۱۴۰۰ دارد.

جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۹۲/۵۰٪
تراکنش‌های ناموفق	۲۷۷,۹۰۵,۷۱۳	۷/۵۰٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۷۰۷,۷۷۷,۰۷۱	۱۰۰/۰۰٪

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در شهریور ۱۴۰۰ و ماه گذشته در جدول ۳-۲ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

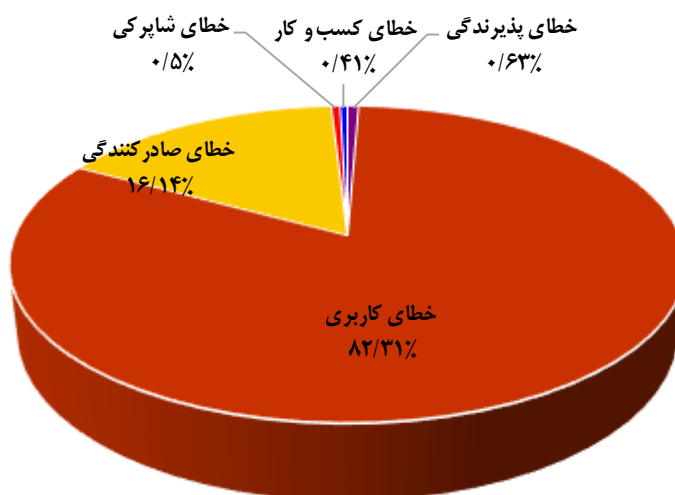
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیک (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه تعداد تراکنش‌ها و خطاها - شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	مرداد ۱۴۰۰	شهریور ۱۴۰۰	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۲,۲۰۹,۱۱۳	۱,۷۵۸,۷۳۴	-۲۰/۳۹٪
خطای کاربری	۲۲۳,۰۸۲,۱۲۵	۲۲۸,۷۴۱,۱۸۷	۲/۵۴٪
خطای صادرکنندگی	۳۵,۸۵۰,۰۵۹	۴۴,۸۴۹,۸۴۵	۲۵/۱۰٪
خطای شاپرکی	۴۷۹,۶۷۶	۱,۴۰۲,۷۳۶	۱۹۲/۴۳٪
خطای کسب و کار	۹۹۰,۱۸۱	۱,۱۵۳,۲۱۱	۱۶/۴۶٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۶۲,۶۱۱,۱۵۴	۲۷۷,۹۰۵,۷۱۳	۵/۸۲٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۳,۱۶۱,۴۹۱,۳۸۴	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۸/۴۹٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۴۲۴,۱۰۲,۵۳۸	۳,۷۰۷,۷۷۷,۰۷۱	۸/۲۸٪

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۲ قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - شهریور ۱۴۰۰

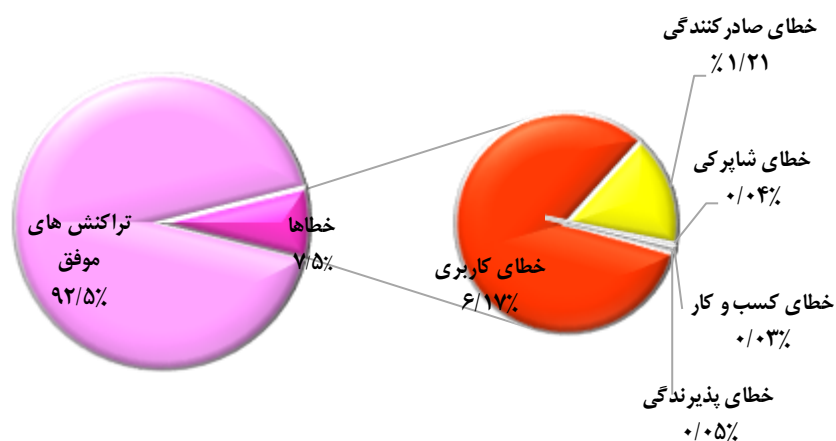
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۲/۳۱ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - شهریور ۱۴۰۰

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم
موفق	تراکنش های موفق	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸
ناموفق	خطای پذیرندگی	۱,۷۵۸,۷۳۴
	خطای کاربری	۲۲۸,۷۴۱,۱۸۷
	خطای صادرکنندگی	۴۴,۸۴۹,۸۴۵
	خطای شاپرکی	۱,۴۰۲,۷۳۶
	خطای کسب و کار	۱,۱۵۳,۲۱۱
	تعداد کل تراکنش ها	۳,۷۰۷,۷۷۷,۰۷۱
		۹۲/۵۰%
		۰/۰۵%
		۶/۱۷%
		۱/۲۱%
		۰/۰۴%
		۰/۰۳%
		۱۰۰/۰۰%

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۳-۲ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش های موفق و ناموفق از کل تراکنش ها در شکل آمده است.

شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش های ناموفق و تراکنش های موفق از کل تراکنش ها - شهریور ۱۴۰۰

همانگونه که در شکل ۳-۲ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای کسب و کار با سهم ۰/۰۳ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۵۰ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در شهریور ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - شهریور ۱۳۹۹ و ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها مرداد ۱۴۰۰	سهم از کل تراکنش‌ها شهریور ۱۴۰۰	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۰۶٪	۰/۰۵٪	-۰/۰۱۷٪
خطای کاربری	۶/۵۲٪	۶/۱۷٪	-۰/۳۴۶٪
خطای صادرکنندگی	۱/۰۵٪	۱/۲۱٪	۰/۱۶۳٪
خطای شاپرکی	۰/۰۱٪	۰/۰۴٪	۰/۰۲۴٪
کسب و کار	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰۲٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۷/۶۷٪	۷/۵۰٪	-۰/۱۷۴٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۲/۳۳٪	۹۲/۵۰٪	۰/۱۷۴٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش ها محاسبه می کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

شهریور ۱۳۹۹		مرداد ۱۴۰۰		شهریور ۱۴۰۰	
تراکنش های موفق	تعداد تراکنش ها	دسترسی پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترسی پذیری حس شده	تعداد تراکنش
تراکنش های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}	۳,۱۵۱,۷۱۵,۹۷۸	۹۸/۷۵٪	۳,۳۸۴,۵۷۳,۵۰۹	۹۸/۸۵٪	۳,۶۵۸,۶۱۲,۵۴۵
تراکنش های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}	۳,۱۸۹,۹۳۳,۲۸۵	۹۹/۹۵٪	۳,۴۲۳,۶۲۲,۸۶۲	۹۹/۹۹٪	۳,۷۰۶,۳۷۴,۳۳۵
تعداد کل تراکنش	۳,۱۹۱,۴۵۹,۶۷۴	-	۳,۴۲۴,۱۰۲,۵۳۸	-	۳,۷۰۷,۷۷۷,۰۷۱

جدول ۳-۵ مبین در دسترسی بودن ۹۹/۹۶ درصدی خدمات شرکت شاپرک در شهریور ۱۴۰۰ می باشد که نسبت به شهریور ۱۳۹۹ تغییر ۰/۱۰ درصدی و نسبت به مرداد ۱۴۰۰ رشد ۰/۲۴ درصدی داشته است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می شوند؛ چرا که نمایش دهنده ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه ی سیستم رخ داده اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش های خطای شاپرکی را شامل می شود.

۳-۴ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

تغییرات	شهریور ۱۴۰۰	مرداد ۱۴۰۰	تراکنش‌های ناتمام
-۱۶/۶۴٪	۳۰۷,۲۱۱	۳۶۸,۵۵۴	تعداد تراکنش‌های ناتمام
۸/۴۹٪	۳,۴۲۹,۸۷۱,۳۵۸	۳,۱۶۱,۴۹۱,۳۸۴	تعداد کل تراکنش‌ها
-۰/۰۰۲۷٪	۰/۰۰۹٪	۰/۰۱۲٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام شهریور ماه نسبت به مرداد ماه با رشد ۱۶/۶۴ - درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۸/۴۹ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در شهریور ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با کاهش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۰۲۷ - درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

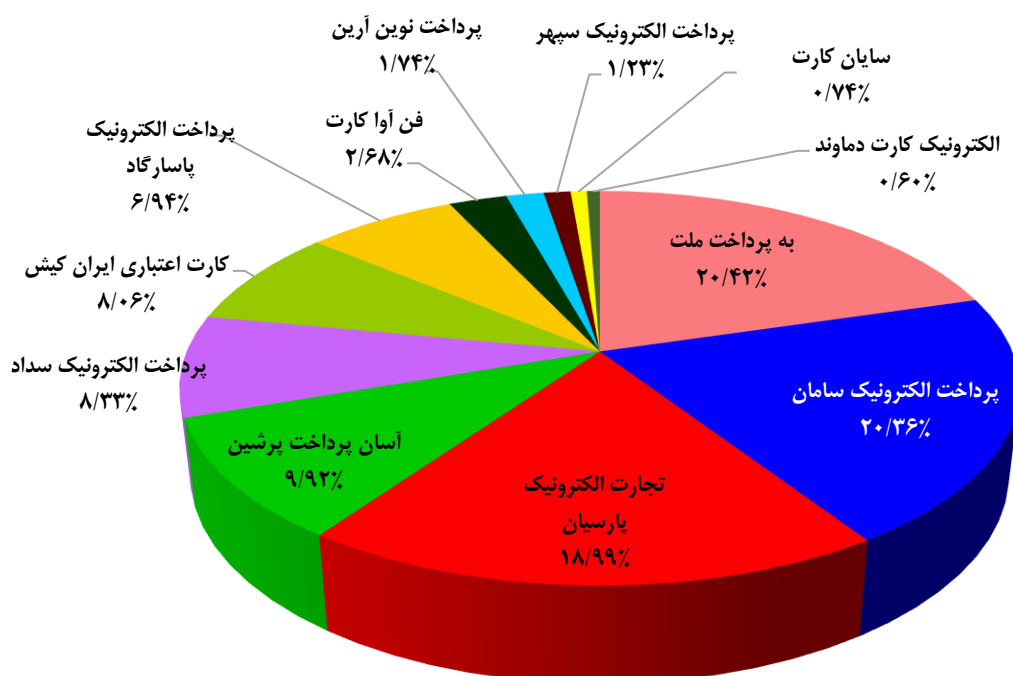
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

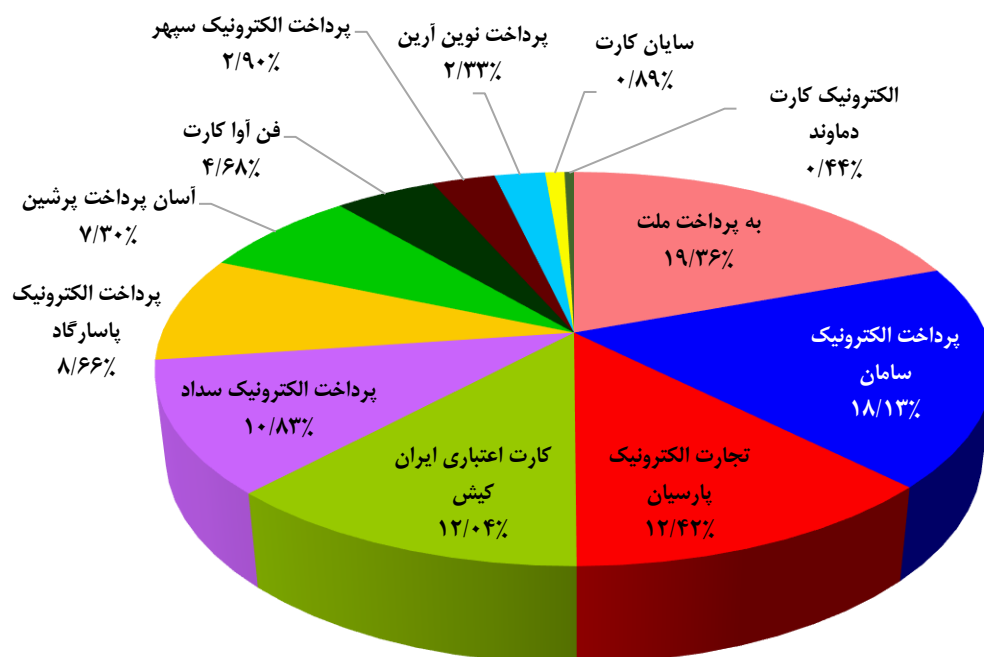
به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کاردی، در دو شکل ۱-۴ و شکل ۲-۴ ترسیم شده است.

شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - شهریور ۱۴۰۰

همانگونه که در شکل فوق ملاحظه می‌گردد، در شهریور ماه ۱۴۰۰ شرکت "به پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌ها از شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" پیشی گرفته و با سهم تعدادی ۲۰/۴۲ درصدی رتبه نخست را به خود اختصاص داده است. این اختلاف رقم اندکی معادل با ۰/۰۶ درصد است. شرکت "به پرداخت ملت" با سهم ۱۹/۳۶ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان بیشترین سهم مبلغی را در اختیار دارد. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دومین شرکت بازار - با این شرکت ۱/۲۴ درصد است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش مرداد ماه سال ۱۴۰۰ حکایت از آن دارد که هرچند میزان نوسانات این سهم‌ها در مولفه تعدادی چندان قابل توجه نیست ولیکن سبب جابجایی بین شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" و نیز دو شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" و "پرداخت الکترونیک سداد" شده است. نوسانات سهم‌ها در مولفه مبلغی قابل توجه نبوده و جابجایی بین شرکت‌ها رخ نداده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی مرداد و شهریور ۱۴۰۰ در جدول ۱-۴ ارائه شده است.

در شهریور ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۲۰/۵۴ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. این شرکت همچنان با پوشش ۳۳/۵۶ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۳۳/۵۶ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود.

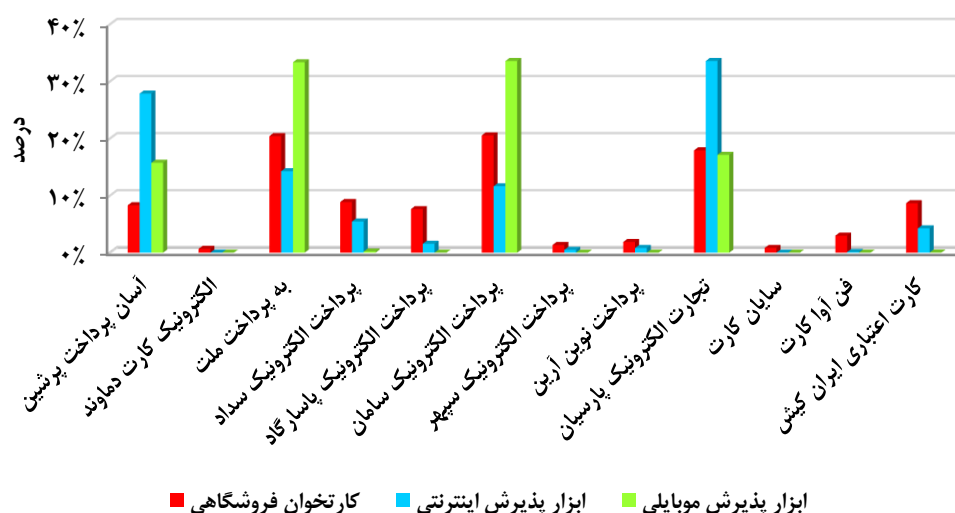
جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش-مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۵۳٪	۸/۳۰٪	-۰/۲۳٪	۲۹/۶۰٪	۲۷/۸۶٪	-۱/۷۴٪	۱۶/۱۱٪	۱۵/۷۴٪	-۰/۳۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۸٪	۰/۶۷٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۰/۵۶٪	۲۰/۴۱٪	-۰/۱۵٪	۱۱/۸۵٪	۱۴/۲۶٪	۲/۴۱٪	۳۲/۲۳٪	۳۳/۳۴٪	۱/۱۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۵۲٪	۸/۸۶٪	۰/۳۴٪	۴/۸۷٪	۵/۴۶٪	۰/۵۹٪	۰/۱۹٪	۰/۲۰٪	۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۴۵٪	۷/۶۲٪	۰/۱۷٪	۲/۵۵٪	۱/۵۵٪	-۱/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۷۱٪	۲۰/۵۴٪	-۰/۱۷٪	۱۲/۴۲٪	۱۱/۶۲٪	-۰/۸۰٪	۳۵/۳۷٪	۳۳/۵۶٪	-۱/۸۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۲۹٪	۱/۳۴٪	۰/۰۵٪	۰/۲۷٪	۰/۴۹٪	۰/۲۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۱/۸۲٪	۱/۸۷٪	۰/۰۵٪	۰/۶۸٪	۰/۸۱٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۹۹٪	۱۷/۹۲٪	-۰/۰۷٪	۳۴/۱۷٪	۳۳/۵۶٪	-۰/۶۱٪	۱۶/۰۷٪	۱۷/۱۳٪	۱/۰۶٪
سایان کارت	۰/۷۹٪	۰/۸۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۰۰٪	۲/۹۸٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

کارت اعتباری ایران کیش	۸/۶۵٪	۸/۶۶٪	۰/۰۱٪	۳/۴۶٪	۴/۲۶٪	۰/۸۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۱٪
------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها با ۰/۳۴ به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی نیز با ۲/۴۱ درصد اختلاف به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با ۱/۸۱ درصد کاهش، بالاترین اختلاف را بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نشان می‌دهد.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰

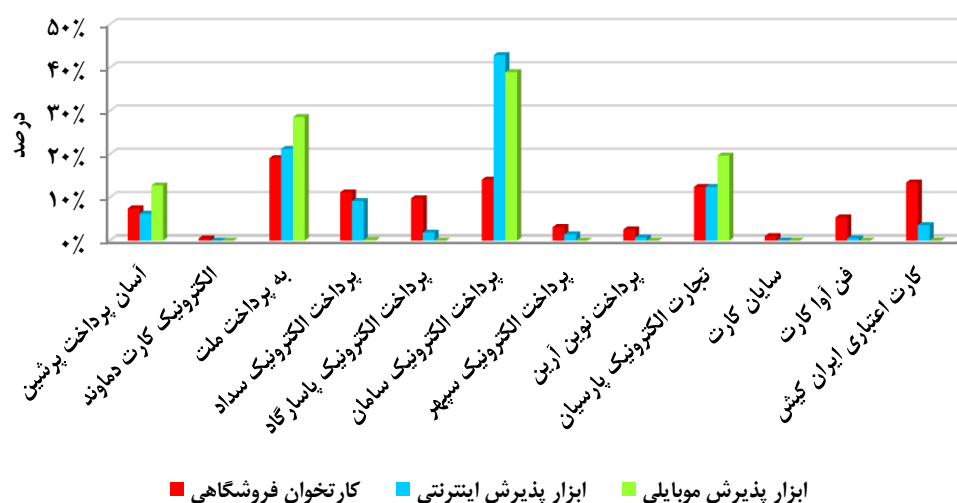
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی مرداد و شهریور ۱۴۰۰ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۱۹/۰۵ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاه‌ها، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. از سویی دیگر شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در شهریور ماه با رقمی معادل ۴۲/۸۶ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنش‌های اینترنتی را کسب نموده است. همین شرکت در ابزار پذیرش موبایلی نیز با پوشش ۳۸/۹۲ درصدی، سهم عمده‌ای از بازار مبلغی تراکنش‌های این ابزار را پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۶۸٪	۷/۴۷٪	-۰/۲۱٪	۶/۱۶٪	۶/۲۲٪	۰/۰۶٪	۱۲/۸۷٪	۱۲/۷۴٪	-۰/۱۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۲٪	۰/۵۱٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۱۹٪	۱۹/۰۵٪	-۰/۱۴٪	۲۳/۱۴٪	۲۱/۲۰٪	-۱/۹۴٪	۲۸/۱۹٪	۲۸/۵۴٪	۰/۳۵٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۶۰٪	۱۱/۱۳٪	۰/۵۳٪	۹/۲۳٪	۹/۱۵٪	-۰/۰۸٪	۰/۱۷٪	۰/۱۶٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۵۲٪	۹/۷۸٪	۰/۲۶٪	۱/۸۵٪	۱/۸۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۳۷٪	۱۴/۱۰٪	-۰/۲۷٪	۴۱/۲۱٪	۴۲/۸۶٪	۱/۶۵٪	۴۰/۵۸٪	۳۸/۹۲٪	-۱/۶۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۰۳٪	۳/۱۴٪	۰/۱۱٪	۱/۳۰٪	۱/۴۷٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۵۵٪	۲/۶۰٪	۰/۰۵٪	۰/۸۷٪	۰/۷۳٪	-۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۲/۶۵٪	۱۲/۴۱٪	-۰/۲۴٪	۱۲/۳۴٪	۱۲/۳۹٪	۰/۰۵٪	۱۸/۱۷٪	۱۹/۶۳٪	۱/۴۶٪
سایان کارت	۱/۰۱٪	۱/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۵/۴۶٪	۵/۳۶٪	-۰/۱۰٪	۰/۷۲٪	۰/۵۴٪	-۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۴۵٪	۱۳/۴۳٪	-۰/۰۲٪	۳/۱۸٪	۳/۵۷٪	۰/۳۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی نسبت به ماه گذشته با رقم منفی ۰/۵۳ درصد به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. شرکت "به پرداخت ملت" در ابزار پذیرش اینترنتی با ۱/۹۴ درصد کاهش سهم، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. در ابزار پذیرش موبایلی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کاهش ۱/۶۶ درصدی همراه بوده است.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در شهریور ۱۴۰۰ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "سایان کارت" به‌گونه‌ای بوده که کمترین مبلغ و تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را به خود اختصاص داده‌اند.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی مرداد و شهریور ۱۴۰۰ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

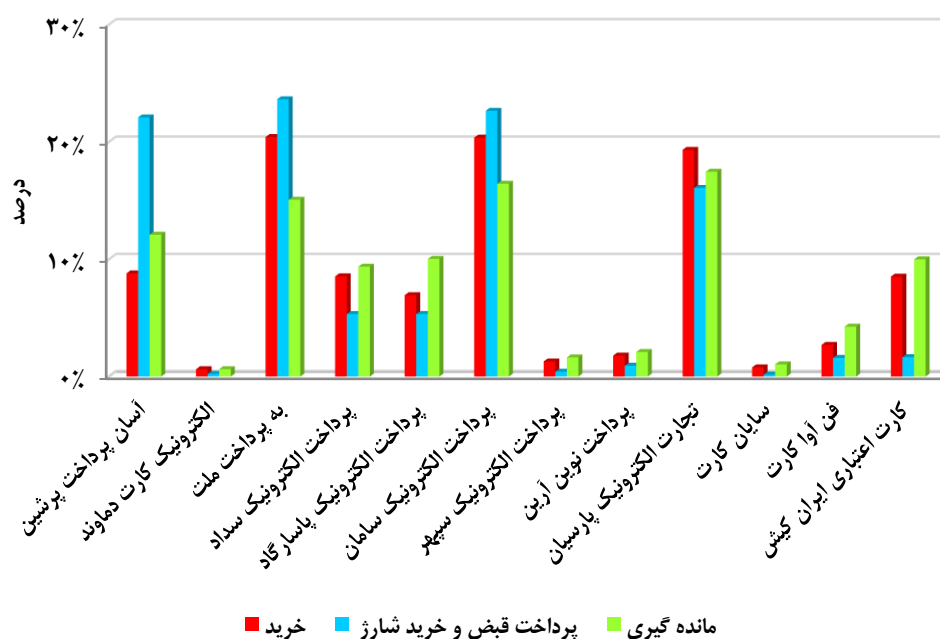
شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۲۰/۴۰ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، در این ماه بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. این شرکت در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ نیز با در اختیار داشتن ۲۳/۶۲ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۱۷/۴۴ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۹۶٪	۸/۷۹٪	-۰/۱۷٪	۲۲/۴۵٪	۲۲/۰۷٪	-۰/۳۸٪	۱۱/۸۹٪	۱۲/۰۹٪	۰/۲۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۵٪	۰/۶۳٪	-۰/۰۲٪	۰/۲۳٪	۰/۲۳٪	۰/۰٪	۰/۶۵٪	۰/۶۳٪	-۰/۰۲٪
به پرداخت ملت	۲۰/۴۳٪	۲۰/۴۰٪	-۰/۰۳٪	۲۳/۳۰٪	۲۳/۶۲٪	۰/۳۲٪	۱۵/۱۶٪	۱۵/۰۶٪	-۰/۱۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۲۰٪	۸/۵۴٪	۰/۳۴٪	۵/۰۳٪	۵/۳۲٪	۰/۲۹٪	۹/۲۱٪	۹/۳۶٪	۰/۱۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۸۹٪	۶/۹۳٪	۰/۰۴٪	۵/۱۲٪	۵/۳۲٪	۰/۲۰٪	۹/۸۷٪	۱۰/۰۲٪	۰/۱۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۶۵٪	۲۰/۳۵٪	-۰/۳۰٪	۲۳/۷۴٪	۲۲/۶۴٪	-۱/۱۰٪	۱۶/۵۲٪	۱۶/۴۲٪	-۰/۱۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۲۳٪	۱/۲۹٪	۰/۰۶٪	۰/۳۸٪	۰/۴۱٪	۰/۰۳٪	۱/۵۸٪	۱/۶۳٪	۰/۰۵٪
پرداخت نوین آراین	۱/۷۴٪	۱/۷۹٪	۰/۰۵٪	۰/۸۸٪	۰/۹۲٪	۰/۰۴٪	۲/۰۶٪	۲/۰۹٪	۰/۰۳٪
تجارت الکترونیک پارس‌پول	۱۹/۳۰٪	۱۹/۳۱٪	۰/۰۱٪	۱۵/۴۹٪	۱۶/۰۶٪	۰/۵۷٪	۱۷/۶۳٪	۱۷/۴۴٪	-۰/۱۹٪
سایان کارت	۰/۷۵٪	۰/۷۸٪	۰/۰۳٪	۰/۱۲٪	۰/۱۵٪	۰/۰۳٪	۱/۰۱٪	۱/۰۴٪	۰/۰۳٪
فن آوا کارت	۲/۷۳٪	۲/۶۹٪	-۰/۰۴٪	۱/۵۷٪	۱/۵۹٪	۰/۰۲٪	۴/۳۷٪	۴/۲۵٪	-۰/۱۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۴۸٪	۸/۵۱٪	۰/۰۳٪	۱/۷۰٪	۱/۶۵٪	-۰/۰۵٪	۱۰/۰۵٪	۹/۹۸٪	-۰/۰۷٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه شهریور نسبت به مرداد ماه در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با افزایش ۰/۳۴ درصدی مشاهده می‌شود. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کاهش ۱/۱۰ درصدی تجربه کرده و بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده است. در تراکنش‌های مانده‌گیری نیز شرکت "آسان پرداخت پرشین" با افزایش ۰/۲۰ درصدی بیشترین اختلاف سهم تعدادی را کسب نموده است.

سه‌م شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیک، پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - شهریور ۱۴۰۰

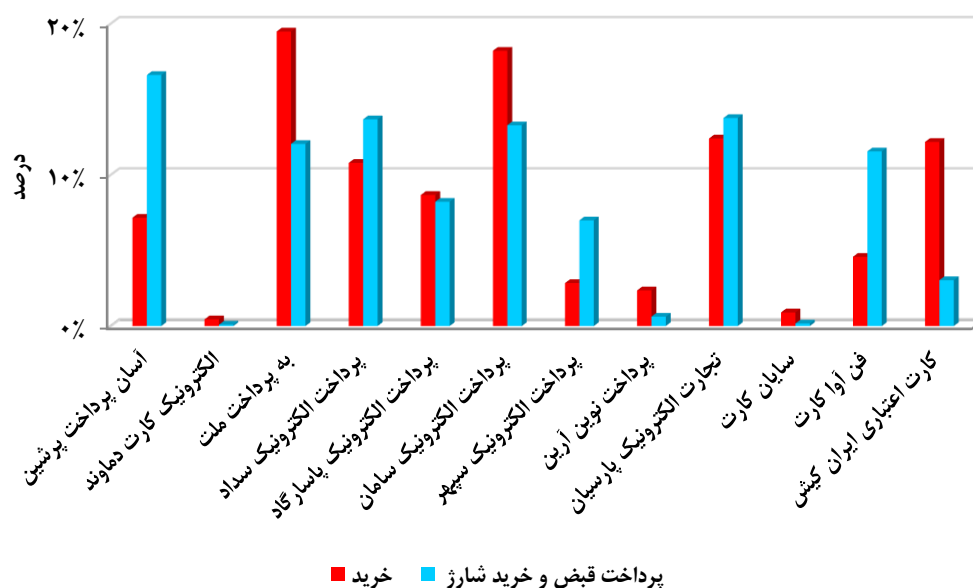
سه‌م مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی مرداد و شهریور ۱۴۰۰ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در شهریور ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۱۹/۴۷ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین دارنده‌ی سه‌م مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ شهریور ماه، شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سه‌م مبلغی ۱۶/۶۰ درصدی بیشترین سه‌م مبلغی این نوع از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
۷/۳۷٪	۷/۱۶٪	-۰/۲۱٪	۱۷/۴۳٪	۱۶/۶۰٪	-۰/۸۴٪			
۰/۴۶٪	۰/۴۴٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۰٪	۰/۰۸٪	-۰/۰۲٪			
۱۹/۷۷٪	۱۹/۴۷٪	-۰/۳۰٪	۱۲/۹۳٪	۱۲/۰۴٪	-۰/۸۹٪			
۱۰/۳۸٪	۱۰/۷۹٪	۰/۴۱٪	۱۲/۸۹٪	۱۳/۶۷٪	۰/۷۸٪			
۸/۵۷٪	۸/۶۷٪	۰/۰۹٪	۸/۵۳٪	۸/۲۲٪	-۰/۳۱٪			
۱۷/۷۰٪	۱۸/۲۰٪	۰/۵۰٪	۱۴/۲۷٪	۱۳/۲۸٪	-۰/۹۹٪			
۲/۷۷٪	۲/۸۴٪	۰/۰۷٪	۵/۸۰٪	۶/۹۹٪	۱/۱۹٪			
۲/۳۶٪	۲/۳۶٪	-۰/۰۱٪	۰/۵۸٪	۰/۶۲٪	۰/۰۴٪			
۱۲/۶۱٪	۱۲/۴۰٪	-۰/۲۰٪	۱۳/۷۳٪	۱۳/۷۵٪	۰/۰۳٪			
۰/۹۰٪	۰/۹۰٪	۰/۰۱٪	۰/۱۵٪	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪			
۴/۷۹٪	۴/۵۸٪	-۰/۲۱٪	۱۰/۸۰٪	۱۱/۵۵٪	۰/۷۵٪			
۱۲/۳۱٪	۱۲/۱۷٪	-۰/۱۴٪	۲/۷۹٪	۳/۰۳٪	۰/۲۵٪			

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در مرداد ماه و ماه جاری با رقمی برابر با ۰/۵۰ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با افزایش ۱/۱۹ درصدی، در شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" مشاهده می‌شود.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در شهریور ماه نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - شهریور ۱۴۰۰

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "سایان کارت" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای

تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی مرداد و شهریور ۱۴۰۰ را منعکس نموده است.

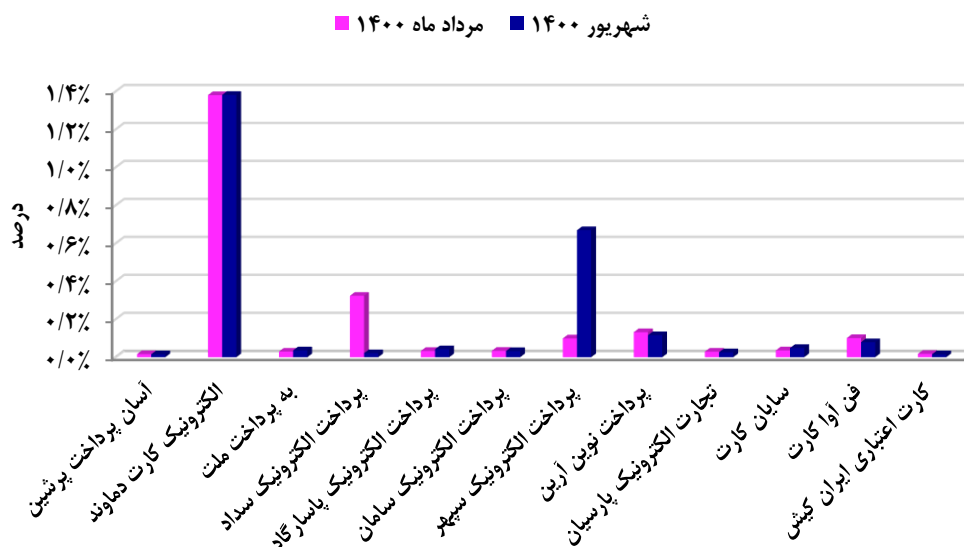
جدول ۴-۵- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	مرداد	شهریور	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۱۶%	۰/۰۱۵%	-۰/۰۰۱%
الکترونیک کارت دماوند	۱/۳۸۰%	۱/۳۸۱%	۰/۰۰۱%
به پرداخت ملت	۰/۰۲۹%	۰/۰۳۶%	۰/۰۰۷%
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۳۲۳%	۰/۰۲۱%	-۰/۳۰۲%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۳۳%	۰/۰۴۲%	۰/۰۰۹%
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۳۳%	۰/۰۳۲%	-۰/۰۰۱%
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۹۹%	۰/۶۶۹%	۰/۵۷۰%
پرداخت نوین آربین	۰/۱۳۲%	۰/۱۱۶%	-۰/۰۱۶%
تجارت الکترونیک پارس‌بان	۰/۰۲۹%	۰/۰۲۶%	-۰/۰۰۳%
سایان کارت	۰/۰۳۶%	۰/۰۴۸%	۰/۰۱۳%
فن آوا کارت	۰/۱۰۱%	۰/۰۷۹%	-۰/۰۲۲%
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۰۱۷%	۰/۰۱۵%	-۰/۰۰۲%

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه شهریور شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "کارت اعتباری ایران کیش" به صورت همزمان، با رقمی برابر با ۰/۰۱۵ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در میان سایر شرکت‌ها داشته‌است. در مقابل شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با کسب رقم ۱/۳۸۱ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت به‌ویژه شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" به گونه‌ای بوده که سبب کاهش نزدیک به بیست درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۷-۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با کاهشی برابر با ۳۰۲٪ درصد در شرکت "پرداخت نوین آرین" رخ داده است. همچنین شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" با رقم ۵۷۰٪ درصد افزایش، بیشترین رشد را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال -

هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای شهریور ماه محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۸	۶۹	۲۸	۷۷۶	۱۶	۲۴۸	۰	۰
۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۰	۴۱۶	۱۴	۲۰۳	۳۳	۱,۱۱۲	۰	۰
۹	۷۹	۵	۳۰	۰	۰	۰	۰
۸	۵۸	۲	۲	۰	۰	۰	۰
۲۱	۴۲۲	۱۲	۱۳۵	۳۴	۱,۱۲۶	۰	۰
۱	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲	۴	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۸	۳۲۱	۳۴	۱,۱۲۷	۱۷	۲۹۳	۰	۰
۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳	۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	۷۵	۴	۱۸	۰	۰	۰	۰
-	۱,۴۵۵	-	۲,۲۹۳	-	۲,۷۷۹	-	-

در شهریور ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۴۵۵ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۲۹۳ و ۲,۷۷۹ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست.

به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف زیاد دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" و پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در شهریور ماه نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۸-۴ ارائه شده است.

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۶۶	۱,۴۵۵	-۱۱	۲,۳۸۲	۲,۲۹۳	-۸۹	۲,۸۰۸	۲,۷۷۹	-۲۹

در ماه شهریور شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در تمامی ابزارهای پذیرش افزایش یافته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر زیاد شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است و پایین آمدن آن بیانگر کم شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها می‌باشد.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای شهریور ۱۴۰۰ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های

بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - شهریور ۱۴۰۰

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری
		S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
آسان پرداخت پرشین	۹	۷۷	۲۲	۴۸۷	۱۲	۱۴۶
الکترونیک کارت دماوند	۱	۰	۰	۰	۱	۰
به پرداخت ملت	۲۰	۴۱۶	۲۴	۵۵۸	۱۵	۲۲۷
پرداخت الکترونیک سداد	۹	۷۳	۵	۲۸	۹	۸۸
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷	۴۸	۵	۲۸	۱۰	۱۰۰
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰	۴۱۴	۲۳	۵۱۳	۱۶	۲۷۰
پرداخت الکترونیک سپهر	۱	۲	۰	۰	۲	۳
پرداخت نوین آراین	۲	۳	۱	۱	۲	۴
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۹	۳۷۳	۱۶	۲۵۸	۱۷	۳۰۴
سایان کارت	۱	۱	۰	۰	۱	۱
فن آوا کارت	۳	۷	۲	۳	۴	۱۸
کارت اعتباری ایران کیش	۹	۷۲	۲	۳	۱۰	۱۰۰
جمع	-	۱,۴۸۷	-	۱,۸۷۹	-	۱,۲۶۱

در شهریور ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۴۸۷ و ۱,۲۶۱ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های سرویس‌های مذکور در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اما مشابه ماه گذشته در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، شاخص هرفیندال در این بازار با رقم ۱,۸۷۹ رقم بالای ۱,۸۰۰ را نشان می‌دهد که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه شهریور ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت های PSP در مرداد و شهریور ۱۴۰۰

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده گیری	
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور
شاخص H-H	۱,۴۹۶	۱,۴۸۷	-۹	۱,۹۰۸	۱,۸۷۹	-۲۹	۱,۲۶۶	۱,۲۶۱
								-۵

در ماه شهریور شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار همه‌ی سرویس‌ها نسبت به ماه گذشته کاهش یافته است. البته این تغییرات در هیچ‌یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را نسبت به ماه پیشین تغییر نداده است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتهایخوان-های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتهایخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه مرداد و شهریور ۱۴۰۰ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در شهریور ماه به میزان بسیار ناچیزی از تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته کاسته شده است. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب سهم بازار ۱۵/۰۰ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتهایخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی محسوب می‌گردد.

شرکت "آسان پرداخت پرشین" نیز با سهم بازار ۳۵/۹۵ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتهای فروشگاهی خود به عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند. در بازار ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۶/۲۹ درصد در اختیار دارد.

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۹۵٪	۵/۸۷٪	-۰/۰۸٪	۳۵/۷۱٪	۳۵/۹۵٪	۰/۲۴٪	۳/۴۲٪	۳/۴۳٪	۰/۰۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۵٪	۰/۵۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۲/۲۰٪	۱۲/۴۳٪	۰/۲۳٪	۲/۹۶٪	۳/۰۶٪	۰/۱۰٪	۹۶/۲۷٪	۹۶/۲۹٪	۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۰۵٪	۷/۸۱٪	-۰/۲۴٪	۳/۰۹٪	۳/۰۴٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۳/۷۱٪	۱۳/۶۶٪	-۰/۰۵٪	۱۲/۴۹٪	۱۲/۷۳٪	۰/۲۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۱۰٪	۱۲/۲۵٪	۰/۱۵٪	۷/۴۴٪	۷/۵۵٪	۰/۱۱٪	۰/۱۴٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۳۲٪	۲/۳۶٪	۰/۰۴٪	۸/۳۴٪	۸/۶۱٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۳/۴۵٪	۳/۶۸٪	۰/۲۳٪	۹/۲۷٪	۹/۲۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۹۹٪	۱۵/۰۰٪	۰/۰۱٪	۶/۵۳٪	۶/۵۱٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۱٪	۰/۱۰٪	-۰/۰۱٪
سایان کارت	۴/۳۹٪	۴/۴۶٪	۰/۰۷٪	۰/۰۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۸/۷۰٪	۸/۶۰٪	-۰/۱۰٪	۰/۱۳٪	۰/۱۱٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۵۸٪	۱۳/۳۱٪	-۰/۲۷٪	۱۳/۹۷٪	۱۳/۱۲٪	-۰/۸۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪

شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" به ترتیب با ۰/۲۷ درصد و ۰/۸۵ درصد کاهش، بیشترین اختلاف سهم را در تعداد کارتخوانهای فروشگاههای و ابزار پذیرش اینترنتی نسبت به مرداد ماه رقم زده است. شرکت "به پرداخت ملت" در ابزار پذیرش موبایلی بیشترین تغییر سهم را با ۰/۰۲ درصد افزایش نشان داده است.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوانهای فروشگاههای، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی مرداد و شهریور در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشگاههای تراکنش‌دار با کسب ۱۴/۲۸ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب سهم ۲۰/۱۶ درصدی همچنان بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۸۴/۴۶ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاههای			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۱۲٪	۶/۹۷٪	-۰/۱۵٪	۱۷/۵۸٪	۲۰/۱۶٪	۲/۵۸٪	۳/۶۹٪	۳/۸۰٪	۰/۱۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۴٪	۰/۶۳٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۲/۰۰٪	۱۱/۹۴٪	-۰/۰۶٪	۱۰/۵۶٪	۱۲/۸۱٪	۲/۲۵٪	۸۴/۹۰٪	۸۴/۴۶٪	-۰/۴۴٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۴۲٪	۹/۴۴٪	۰/۰۲٪	۴/۶۵٪	۴/۶۰٪	-۰/۰۵٪	۱/۴۳٪	۱/۴۲٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۳/۸۶٪	۱۴/۲۸٪	۰/۴۲٪	۱۵/۵۵٪	۱۳/۹۴٪	-۱/۶۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۱۹٪	۱۴/۱۲٪	-۰/۰۷٪	۱۴/۰۲٪	۱۳/۴۳٪	-۰/۵۹٪	۸/۳۲٪	۸/۹۰٪	۰/۵۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۷۷٪	۲/۸۳٪	۰/۰۶٪	۷/۶۷٪	۷/۴۴٪	-۰/۲۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۳/۵۵٪	۳/۶۷٪	۰/۱۲٪	۱/۳۲٪	۱/۳۶٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۰۸٪	۱۴/۰۱٪	-۰/۰۷٪	۱۳/۷۷٪	۱۲/۹۴٪	-۰/۸۳٪	۱/۰۷٪	۰/۵۹٪	-۰/۴۸٪
سایان کارت	۱/۷۴٪	۱/۸۱٪	۰/۰۷٪	۰/۰۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۶/۹۹٪	۶/۸۰٪	-۰/۱۹٪	۰/۲۱٪	۰/۱۹٪	-۰/۰۲٪	۰/۳۴٪	۰/۳۶٪	۰/۱۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۶۴٪	۱۳/۵۱٪	-۰/۱۴٪	۱۴/۵۹٪	۱۳/۰۴٪	-۱/۵۵٪	۰/۳۶٪	۰/۴۷٪	۰/۱۳٪

سهم بازار کارتخوان فروشگاه‌های در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با افزایش ۰/۴۲ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با افزایش ۲/۵۸ درصدی بالاترین تفاضل را در سهم بازار ابزار پذیرش اینترنتی رقم زده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با افزایش ۰/۵۷ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

کارتخوان فروشگاه‌های به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاه‌های شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاه‌های در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در شهریور ماه بالغ بر ۹۰ درصد بوده که نزدیک به ۸۸ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های

کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

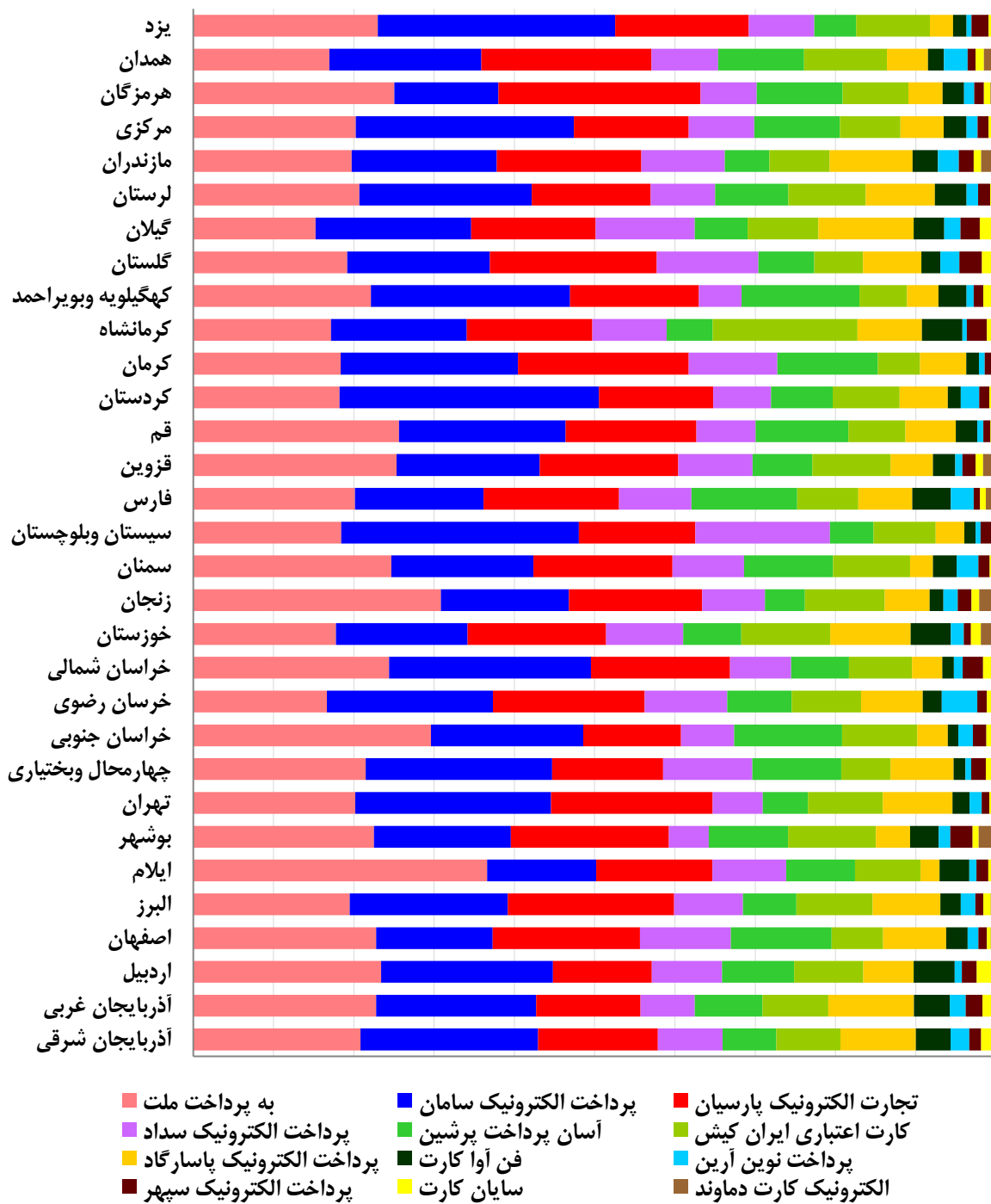
سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور در شهریور ماه در جدول ۱۳-۴ ارائه شده است. در مجموع شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" تقریباً در اکثر استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می‌نمایند.

جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - شهریور ۱۴۰۰

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۶۶٪	۰/۲۸٪	۲۰/۸۱٪	۸/۰۷٪	۹/۴۱٪	۲۲/۱۴٪	۱/۴۵٪	۲/۳۴٪	۱۴/۹۳٪	۱/۵۸٪	۴/۳۴٪	۷/۹۹٪
آذربایجان غربی	۸/۴۵٪	۰/۴۹٪	۲۲/۷۸٪	۶/۷۴٪	۱۰/۶۷٪	۱۹/۹۲٪	۲/۱۰٪	۱/۹۹٪	۱۳/۰۲٪	۱/۲۰٪	۴/۴۵٪	۸/۱۹٪
اردبیل	۸/۹۸٪	۰/۶۳٪	۲۳/۴۰٪	۸/۷۶٪	۶/۲۶٪	۲۱/۴۰٪	۱/۸۵٪	۰/۸۹٪	۱۲/۳۲٪	۱/۷۸٪	۵/۱۲٪	۸/۶۲٪
اصفهان	۱۲/۵۸٪	۰/۶۵٪	۲۲/۷۸٪	۱۱/۳۱٪	۷/۸۵٪	۱۴/۵۲٪	۱/۰۷٪	۱/۳۵٪	۱۸/۳۵٪	۰/۴۹٪	۲/۶۶٪	۶/۴۱٪
البرز	۶/۶۸٪	۰/۶۴٪	۱۹/۴۹٪	۸/۵۵٪	۸/۴۳٪	۱۹/۶۸٪	۱/۰۰٪	۱/۸۱٪	۲۰/۷۴٪	۰/۹۴٪	۲/۵۳٪	۹/۵۱٪
ایلام	۸/۵۷٪	۰/۰۱٪	۳۶/۶۲٪	۹/۲۰٪	۲/۳۹٪	۱۳/۵۸٪	۱/۴۹٪	۰/۸۸٪	۱۴/۴۶٪	۰/۹۴٪	۳/۷۱٪	۸/۱۵٪
بوشهر	۹/۹۱٪	۲/۱۸٪	۲۲/۵۰٪	۴/۹۶٪	۴/۲۶٪	۱۷/۰۵٪	۲/۷۸٪	۱/۴۵٪	۱۹/۷۰٪	۰/۷۵٪	۳/۵۵٪	۱۰/۹۲٪
تهران	۵/۶۱٪	۰/۳۰٪	۲۰/۱۸٪	۶/۲۴٪	۸/۶۸٪	۲۴/۳۹٪	۰/۹۷٪	۱/۵۰٪	۲۰/۱۳٪	۰/۵۲٪	۲/۱۲٪	۹/۳۵٪
چهارمحال و بختیاری	۱۱/۱۰٪	۰/۳۲٪	۲۱/۴۶٪	۱۱/۱۰٪	۷/۸۶٪	۲۳/۲۳٪	۱/۸۵٪	۰/۶۹٪	۱۳/۸۴٪	۰/۹۳٪	۱/۴۸٪	۶/۱۴٪
خراسان جنوبی	۱۳/۴۵٪	۰/۴۳٪	۲۹/۵۹٪	۶/۶۴٪	۳/۸۲٪	۱۸/۹۹٪	۱/۶۹٪	۱/۸۱٪	۱۲/۱۷٪	۰/۷۶٪	۱/۳۱٪	۹/۳۴٪
خرسان رضوی	۸/۰۱٪	۰/۴۲٪	۱۶/۶۵٪	۱۰/۲۸٪	۷/۶۸٪	۲۰/۶۸٪	۱/۲۲٪	۴/۴۳٪	۱۸/۹۱٪	۰/۷۱٪	۲/۳۵٪	۸/۶۷٪
خراسان شمالی	۷/۲۰٪	۰/۵۹٪	۲۴/۴۰٪	۷/۶۱٪	۳/۷۴٪	۲۵/۱۳٪	۲/۵۴٪	۱/۱۰٪	۱۷/۳۵٪	۱/۰۱٪	۱/۴۷٪	۷/۸۷٪
خوزستان	۷/۲۲٪	۱/۸۹٪	۱۷/۷۷٪	۹/۶۲٪	۱۰/۰۰٪	۱۶/۴۱٪	۰/۹۱٪	۱/۵۹٪	۱۷/۲۵٪	۱/۲۲٪	۵/۰۳٪	۱۱/۰۸٪
زنجان	۴/۹۷٪	۲/۱۱٪	۳۰/۸۳٪	۷/۸۴٪	۵/۵۸٪	۱۵/۹۶٪	۱/۷۲٪	۱/۷۶٪	۱۶/۶۰٪	۰/۹۶٪	۱/۷۴٪	۹/۹۵٪
سمنان	۱۱/۰۸٪	۰/۰۲٪	۲۴/۶۵٪	۸/۹۲٪	۲/۸۴٪	۱۷/۷۳٪	۱/۴۲٪	۲/۶۹٪	۱۷/۳۲٪	۰/۷۸٪	۲/۹۷٪	۹/۵۹٪
سیستان و بلوچستان	۵/۴۳٪	۰/۰۰٪	۱۸/۴۲٪	۱۶/۷۷٪	۳/۵۶٪	۲۹/۵۹٪	۱/۵۰٪	۰/۶۲٪	۱۴/۵۲٪	۰/۴۴٪	۱/۴۰٪	۷/۷۶٪

۷/۶۱٪	۴/۸۰٪	۰/۷۳٪	۱۶/۸۹٪	۲/۸۴٪	۰/۷۹٪	۱۶/۰۰٪	۶/۷۱٪	۹/۰۰٪	۲۰/۱۴٪	۱/۲۸٪	۱۳/۱۹٪	فارس
۹/۷۳٪	۲/۷۸٪	۰/۹۰٪	۱۷/۲۶٪	۰/۹۰٪	۱/۶۴٪	۱۷/۸۴٪	۵/۲۸٪	۹/۲۵٪	۲۵/۳۱٪	۱/۶۳٪	۷/۴۶٪	قزوین
۷/۱۱٪	۲/۶۷٪	۰/۷۰٪	۱۶/۲۹٪	۰/۷۸٪	۰/۸۶٪	۲۰/۷۵٪	۶/۲۸٪	۷/۳۸٪	۲۵/۶۴٪	۰/۱۰٪	۱۱/۵۴٪	قم
۸/۳۳٪	۱/۵۹٪	۰/۴۴٪	۱۴/۲۵٪	۲/۳۱٪	۱/۲۶٪	۳۲/۳۰٪	۶/۰۱٪	۷/۲۰٪	۱۸/۲۲٪	۰/۳۹٪	۷/۷۰٪	کردستان
۵/۲۶٪	۱/۶۰٪	۰/۴۸٪	۲۱/۲۸٪	۰/۷۱٪	۰/۸۳٪	۲۲/۰۷٪	۵/۷۳٪	۱۱/۰۴٪	۱۸/۳۷٪	۰/۱۰٪	۱۲/۵۳٪	کرمان
۱۸/۰۴٪	۵/۰۵٪	۱/۰۷٪	۱۵/۶۷٪	۰/۵۶٪	۲/۴۹٪	۱۶/۸۹٪	۸/۰۳٪	۹/۲۵٪	۱۷/۱۶٪	۰/۰۷٪	۵/۷۲٪	کرمانشاه
۵/۹۴٪	۳/۴۸٪	۱/۵۲٪	۱۶/۰۴٪	۰/۸۹٪	۱/۲۳٪	۲۴/۸۰٪	۳/۹۰٪	۵/۳۴٪	۲۲/۱۳٪	۰/۰۴٪	۱۴/۶۷٪	کهگیلویه و بویراحمد
۶/۰۷٪	۲/۳۸٪	۱/۲۳٪	۲۰/۷۹٪	۲/۳۸٪	۲/۷۸٪	۱۷/۷۸٪	۷/۲۶٪	۱۲/۶۶٪	۱۹/۱۷٪	۰/۵۴٪	۶/۹۶٪	گلستان
۸/۸۳٪	۳/۸۴٪	۱/۴۱٪	۱۵/۴۹٪	۲/۰۱٪	۲/۴۰٪	۱۹/۳۸٪	۱۱/۸۵٪	۱۲/۳۵٪	۱۵/۲۴٪	۰/۶۳٪	۶/۵۹٪	گیلان
۹/۶۵٪	۳/۹۳٪	۰/۷۴٪	۱۴/۸۳٪	۱/۴۶٪	۱/۴۹٪	۲۱/۴۷٪	۸/۶۱٪	۸/۰۰٪	۲۰/۶۹٪	۰/۰۰٪	۹/۱۴٪	لرستان
۷/۵۲٪	۳/۱۶٪	۰/۹۳٪	۱۸/۰۱٪	۲/۶۱٪	۱/۸۳٪	۱۸/۰۹٪	۱۰/۳۳٪	۱۰/۳۹٪	۱۹/۷۲٪	۱/۸۶٪	۵/۵۶٪	مازندران
۷/۵۵٪	۲/۸۶٪	۰/۸۹٪	۱۴/۲۸٪	۱/۳۷٪	۱/۳۶٪	۲۷/۱۹٪	۵/۳۸٪	۸/۱۶٪	۲۰/۲۴٪	۰/۰۴٪	۱۰/۶۹٪	مرکزی
۸/۲۱٪	۲/۶۸٪	۰/۸۳٪	۲۵/۱۸٪	۱/۲۸٪	۱/۲۰٪	۱۲/۹۷٪	۴/۲۵٪	۷/۰۰٪	۲۵/۰۴٪	۰/۶۷٪	۱۰/۶۹٪	هرمزگان
۱۰/۳۴٪	۲/۰۰٪	۱/۰۴٪	۲۱/۱۸٪	۲/۹۴٪	۱/۰۰٪	۱۸/۹۶٪	۵/۱۰٪	۸/۲۹٪	۱۶/۹۴٪	۱/۵۰٪	۱۰/۷۲٪	همدان
۹/۱۹٪	۱/۶۷٪	۰/۵۵٪	۱۶/۶۵٪	۰/۶۲٪	۲/۱۳٪	۲۹/۵۵٪	۲/۸۸٪	۸/۱۷٪	۲۲/۹۹٪	۰/۳۷٪	۵/۲۲٪	یزد

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور برای شهریور ماه ۱۴۰۰ در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان‌ها- شهریور ۱۴۰۰

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

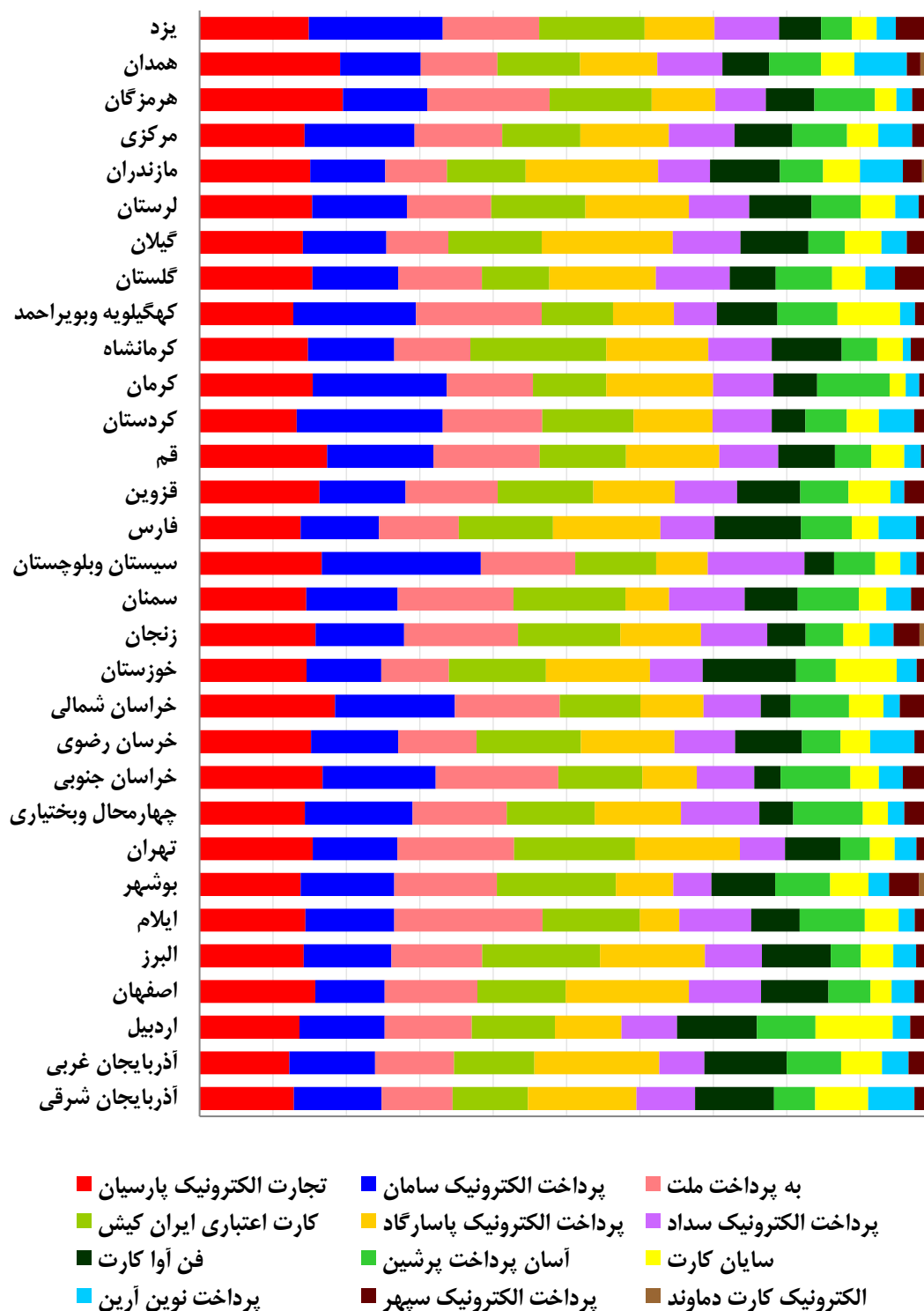
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای شهریور ماه نشان می‌دهد. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" و "کارت اعتباری ایران کیش" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - شهریور ۱۴۰۰

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۶۴٪	۰/۲۵٪	۹/۶۶٪	۷/۹۸٪	۱۴/۸۱٪	۱۱/۹۷٪	۲/۳۳٪	۶/۳۳٪	۱۲/۸۳٪	۷/۱۹٪	۱۰/۷۵٪	۱۰/۲۵٪
آذربایجان غربی	۷/۴۱٪	۰/۳۴٪	۱۰/۷۴٪	۶/۱۲٪	۱۷/۰۵٪	۱۱/۷۰٪	۳/۰۵٪	۳/۶۱٪	۱۲/۲۳٪	۵/۶۰٪	۱۱/۲۲٪	۱۰/۹۴٪
اردبیل	۷/۹۸٪	۰/۵۳٪	۱۱/۸۷٪	۷/۵۹٪	۹/۰۶٪	۱۱/۵۹٪	۲/۶۳٪	۲/۳۹٪	۱۳/۶۱٪	۱۰/۵۴٪	۱۰/۸۶٪	۱۱/۳۵٪
اصفهان	۵/۷۳٪	۰/۴۴٪	۱۲/۶۱٪	۹/۸۵٪	۱۶/۸۱٪	۹/۴۷٪	۲/۱۷٪	۳/۰۹٪	۱۵/۷۶٪	۲/۸۸٪	۹/۱۷٪	۱۲/۰۲٪
البرز	۴/۱۱٪	۰/۴۴٪	۱۲/۳۶٪	۷/۷۷٪	۱۴/۳۷٪	۱۱/۹۶٪	۱/۹۲٪	۳/۱۲٪	۱۴/۱۸٪	۴/۴۱٪	۹/۳۹٪	۱۶/۰۸٪
ایلام	۸/۸۹٪	۰/۰۱٪	۲۰/۲۱٪	۹/۸۲٪	۵/۳۹٪	۱۲/۱۰٪	۲/۵۳٪	۲/۲۰٪	۱۴/۴۱٪	۴/۵۹٪	۶/۵۹٪	۱۳/۲۶٪
بوشهر	۷/۴۷٪	۱/۹۵٪	۱۳/۹۹٪	۵/۲۱٪	۷/۸۵٪	۱۲/۷۳٪	۴/۰۸٪	۲/۸۱٪	۱۳/۷۸٪	۵/۲۶٪	۸/۶۷٪	۱۶/۲۰٪
تهران	۴/۰۲٪	۰/۲۵٪	۱۵/۹۱٪	۶/۱۶٪	۱۴/۲۶٪	۱۱/۵۴٪	۲/۰۷٪	۲/۹۶٪	۱۵/۴۱٪	۳/۴۰٪	۷/۵۳٪	۱۶/۴۹٪
چهارمحال و بختیاری	۹/۵۱٪	۰/۴۶٪	۱۲/۸۴٪	۱۰/۷۰٪	۱۱/۷۵٪	۱۴/۶۷٪	۳/۵۰٪	۲/۲۴٪	۱۴/۳۳٪	۳/۴۱٪	۴/۵۹٪	۱۱/۹۹٪
خراسان جنوبی	۹/۵۱٪	۰/۶۵٪	۱۶/۷۴٪	۷/۸۲٪	۷/۴۳٪	۱۵/۴۰٪	۳/۵۰٪	۳/۲۹٪	۱۶/۷۵٪	۳/۸۹٪	۳/۵۹٪	۱۱/۴۳٪
خراسان رضوی	۵/۲۵٪	۰/۳۶٪	۱۰/۶۸٪	۸/۲۸٪	۱۲/۷۵٪	۱۱/۸۵٪	۲/۲۵٪	۶/۰۳٪	۱۵/۲۱٪	۴/۰۲٪	۹/۱۱٪	۱۴/۲۱٪
خراسان شمالی	۷/۹۵٪	۰/۵۶٪	۱۴/۳۰٪	۷/۸۰٪	۸/۶۰٪	۱۶/۳۰٪	۴/۰۱٪	۲/۲۳٪	۱۸/۴۷٪	۴/۷۲٪	۴/۰۷٪	۱۱/۰۰٪
خوزستان	۵/۴۱٪	۱/۱۴٪	۹/۲۲٪	۷/۱۹٪	۱۴/۱۷٪	۱۰/۱۷٪	۱/۱۴٪	۲/۷۵٪	۱۴/۵۹٪	۸/۲۷٪	۱۲/۷۲٪	۱۳/۲۲٪
زنجان	۵/۱۵٪	۱/۸۹٪	۱۵/۵۳٪	۹/۰۵٪	۱۰/۹۶٪	۱۲/۰۸٪	۳/۵۶٪	۳/۲۳٪	۱۵/۸۰٪	۳/۶۰٪	۵/۲۱٪	۱۳/۹۴٪
سمنان	۸/۳۴٪	۰/۰۳٪	۱۵/۷۹٪	۱۰/۳۰٪	۵/۹۶٪	۱۲/۴۳٪	۳/۰۱٪	۳/۴۱٪	۱۴/۵۴٪	۳/۶۹٪	۷/۲۳٪	۱۵/۲۶٪

سیستان و بلوچستان	۵/۶۲٪	۰/۰۳٪	۱۲/۹۰٪	۱۳/۱۸٪	۷/۰۰٪	۲۱/۶۵٪	۲/۲۹٪	۲/۱۹٪	۱۶/۶۶٪	۳/۴۲٪	۴/۰۵٪	۱۱/۰۲٪
فارس	۶/۸۹٪	۰/۹۲٪	۱۰/۸۸٪	۷/۳۵٪	۱۴/۶۵٪	۱۰/۷۱٪	۱/۴۴٪	۵/۱۱٪	۱۳/۷۵٪	۳/۶۵٪	۱۱/۸۳٪	۱۲/۸۲٪
قزوین	۶/۵۸٪	۱/۱۴٪	۱۲/۵۴٪	۸/۴۹٪	۱۱/۱۲٪	۱۱/۷۵٪	۲/۸۲٪	۱/۸۸٪	۱۶/۳۲٪	۵/۷۲٪	۸/۶۱٪	۱۳/۰۳٪
قم	۴/۹۵٪	۰/۰۰٪	۱۴/۴۹٪	۸/۰۳٪	۱۲/۷۰٪	۱۴/۴۸٪	۱/۶۹٪	۲/۲۶٪	۱۷/۳۶٪	۴/۵۱٪	۷/۷۴٪	۱۱/۷۸٪
کردستان	۵/۶۲٪	۰/۳۶٪	۱۳/۵۵٪	۸/۰۸٪	۱۰/۷۵٪	۱۹/۹۱٪	۲/۲۵٪	۴/۸۰٪	۱۳/۲۲٪	۴/۴۰٪	۴/۵۹٪	۱۲/۴۶٪
کرمان	۹/۸۵٪	۰/۲۴٪	۱۱/۷۶٪	۸/۲۴٪	۱۴/۵۷٪	۱۸/۲۵٪	۱/۷۱٪	۱/۸۱٪	۱۵/۴۰٪	۲/۲۳٪	۵/۹۵٪	۱۰/۰۰٪
کرمانشاه	۴/۸۴٪	۰/۱۲٪	۱۰/۳۷٪	۸/۶۵٪	۱۳/۹۲٪	۱۱/۷۵٪	۲/۹۷٪	۱/۰۸٪	۱۴/۷۷٪	۳/۵۱٪	۹/۵۱٪	۱۸/۵۱٪
کهگیلویه و بویراحمد	۸/۱۶٪	۰/۰۳٪	۱۷/۱۵٪	۵/۸۳٪	۸/۳۱٪	۱۶/۷۱٪	۲/۵۱٪	۲/۰۱٪	۱۲/۷۷٪	۸/۵۵٪	۸/۲۶٪	۹/۷۲٪
گلستان	۷/۶۷٪	۰/۶۵٪	۱۱/۴۴٪	۱۰/۱۰٪	۱۴/۵۱٪	۱۱/۶۶٪	۴/۶۰٪	۴/۰۳٪	۱۵/۳۹٪	۴/۵۳٪	۶/۲۶٪	۹/۱۷٪
گیلان	۴/۹۴٪	۰/۵۰٪	۸/۴۳٪	۹/۲۰٪	۱۷/۸۶٪	۱۱/۳۹٪	۳/۱۳٪	۳/۴۴٪	۱۴/۰۶٪	۵/۰۳٪	۹/۲۸٪	۱۲/۷۴٪
لرستان	۶/۷۴٪	۰/۰۱٪	۱۱/۴۸٪	۸/۲۰٪	۱۴/۱۲٪	۱۲/۹۰٪	۲/۰۲٪	۳/۱۶٪	۱۵/۳۵٪	۴/۷۰٪	۸/۴۹٪	۱۲/۸۲٪
مازندران	۵/۸۸٪	۱/۵۶٪	۸/۴۲٪	۷/۰۶٪	۱۸/۰۵٪	۱۰/۲۲٪	۲/۶۱٪	۵/۸۴٪	۱۵/۰۶٪	۵/۰۳٪	۹/۵۴٪	۱۰/۷۳٪
مرکزی	۷/۴۵٪	۰/۰۸٪	۱۱/۹۷٪	۸/۹۳٪	۱۲/۰۹٪	۱۴/۹۷٪	۲/۸۰٪	۴/۶۳٪	۱۴/۳۱٪	۴/۲۵٪	۷/۸۹٪	۱۰/۶۱٪
هرمزگان	۸/۲۵٪	۰/۹۱٪	۱۶/۶۷٪	۶/۸۵٪	۸/۶۹٪	۱۱/۴۷٪	۱/۹۹٪	۲/۱۵٪	۱۹/۵۵٪	۲/۹۲٪	۶/۶۳٪	۱۳/۹۳٪
همدان	۷/۰۵٪	۱/۸۰٪	۱۰/۴۵٪	۸/۹۱٪	۱۰/۵۳٪	۱۰/۹۸٪	۱/۸۴٪	۷/۱۵٪	۱۹/۱۴٪	۴/۵۳٪	۶/۳۷٪	۱۱/۲۵٪
یزد	۴/۲۰٪	۰/۴۲٪	۱۳/۱۳٪	۸/۷۷٪	۹/۵۵٪	۱۸/۲۲٪	۴/۷۱٪	۲/۶۱٪	۱۴/۹۰٪	۳/۳۵٪	۵/۷۴٪	۱۴/۳۷٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره شهریور ۱۴۰۰ به تصویر می‌کشد.

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها- شهریور ۱۴۰۰

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جابجایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در شهریور ماه محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت- مرداد و شهریور ۱۴۰۰

شرکت		کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی		اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی	
سهم از کل تراکنشهای کارتهای فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	مرداد	شهریور	اختلاف	
۸/۳۰٪	۵/۸۷٪	۱/۴۳۳	۱/۴۱۳	-۰/۰۲۰	آسان پرداخت پرشین
۰/۶۷٪	۰/۵۶٪	۱/۲۲۸	۱/۱۹۱	-۰/۰۳۷	الکترونیک کارت دماوند
۲۰/۴۱٪	۱۲/۴۳٪	۱/۶۸۶	۱/۶۴۲	-۰/۰۴۴	به پرداخت ملت
۸/۸۶٪	۷/۸۱٪	۱/۰۵۸	۱/۱۳۵	۰/۰۷۷	پرداخت الکترونیک سداد
۷/۶۲٪	۱۳/۶۶٪	۰/۵۴۳	۰/۵۵۸	۰/۰۱۵	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۲۰/۵۴٪	۱۲/۲۵٪	۱/۷۱۲	۱/۶۷۷	-۰/۰۳۵	پرداخت الکترونیک سامان
۱/۳۴٪	۲/۳۶٪	۰/۵۵۵	۰/۵۶۸	۰/۰۱۳	پرداخت الکترونیک سپهر
۱/۸۷٪	۳/۶۸٪	۰/۵۲۷	۰/۵۰۹	-۰/۰۱۸	پرداخت نوین آراین
۱۷/۹۲٪	۱۵/۰۰٪	۱/۲۰۰	۱/۱۹۴	-۰/۰۰۶	تجارت الکترونیک پارسین
۰/۸۳٪	۴/۴۶٪	۰/۱۸۰	۰/۱۸۶	۰/۰۰۶	سایان کارت
۲/۹۸٪	۸/۶۰٪	۰/۳۴۵	۰/۳۴۶	۰/۰۰۱	فن آوا کارت
۸/۶۶٪	۱۳/۳۱٪	۰/۶۳۷	۰/۶۵۱	۰/۰۱۴	کارت اعتباری ایران کیش

در شهریور ماه همانند ماه گذشته شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند"، "تجارت الکترونیک پارسین" و شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهای آنها بیشتر از سهم تعداد کارتهای ایشان از کل کارتهای کشورهای کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با ۰/۰۷۷ واحد افزایش گزارش می‌شود. این امر به دلیل افزایش سهم تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی این شرکت در مقابل ریزش جزئی سهم پایانه‌های کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی آن ارزیابی می‌شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد

سهم تعدادی تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاه‌های آن‌ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار در شهریور ماه محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار					اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار	
شرکت	سهم از کل تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	مرداد	شهریور	اختلاف	
آسان پرداخت پرشین	۸/۳۰٪	۶/۹۷٪	۱/۱۹۸	۱/۱۹۱	-۰/۰۰۷	
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۷٪	۰/۶۳٪	۱/۰۷۰	۱/۰۶۳	-۰/۰۰۸	
به پرداخت ملت	۲۰/۴۱٪	۱۱/۹۴٪	۱/۷۱۳	۱/۷۰۹	-۰/۰۰۴	
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۸۶٪	۹/۴۴٪	۰/۹۰۴	۰/۹۳۸	۰/۰۳۴	
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۶۲٪	۱۴/۲۸٪	۰/۵۳۸	۰/۵۳۴	-۰/۰۰۴	
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۵۴٪	۱۴/۱۲٪	۱/۴۶۰	۱/۴۵۵	-۰/۰۰۵	
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۳۴٪	۲/۸۳٪	۰/۴۶۵	۰/۴۷۳	۰/۰۰۸	
پرداخت نوین آراین	۱/۸۷٪	۳/۶۷٪	۰/۵۱۳	۰/۵۱۱	-۰/۰۰۲	
تجارت الکترونیک پارسین	۱۷/۹۲٪	۱۴/۰۱٪	۱/۲۷۸	۱/۲۷۹	۰/۰۰۲	
سایان کارت	۰/۸۳٪	۱/۸۱٪	۰/۴۵۴	۰/۴۵۷	۰/۰۰۳	
فن آوا کارت	۲/۹۸٪	۶/۸۰٪	۰/۴۲۹	۰/۴۳۸	۰/۰۰۹	
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۶۶٪	۱۳/۵۱٪	۰/۶۳۴	۰/۶۴۱	۰/۰۰۷	

در شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار همانند ماه گذشته شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسین"، "آسان پرداخت پرشین" و "الکترونیک کارت دماوند" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. این بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهای تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتهای تراکنش‌دار از کل کارتهای تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای تراکنش‌دار این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتهای تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضاً با افزایش و یا کاهش مواجه شود. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتهای تراکنش‌دار نیز در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با افزایش ۰/۰۳۴ واحدی مشاهده می‌شود. چراکه سهم تعدادی تراکنش‌های کارتهای تراکنش‌دار آن افزایش و در مقابل، سهم کارتهای تراکنش‌دار آن با افزایش جزئی همراه بوده است.

۴-۳-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر

یک از استان‌های کشور

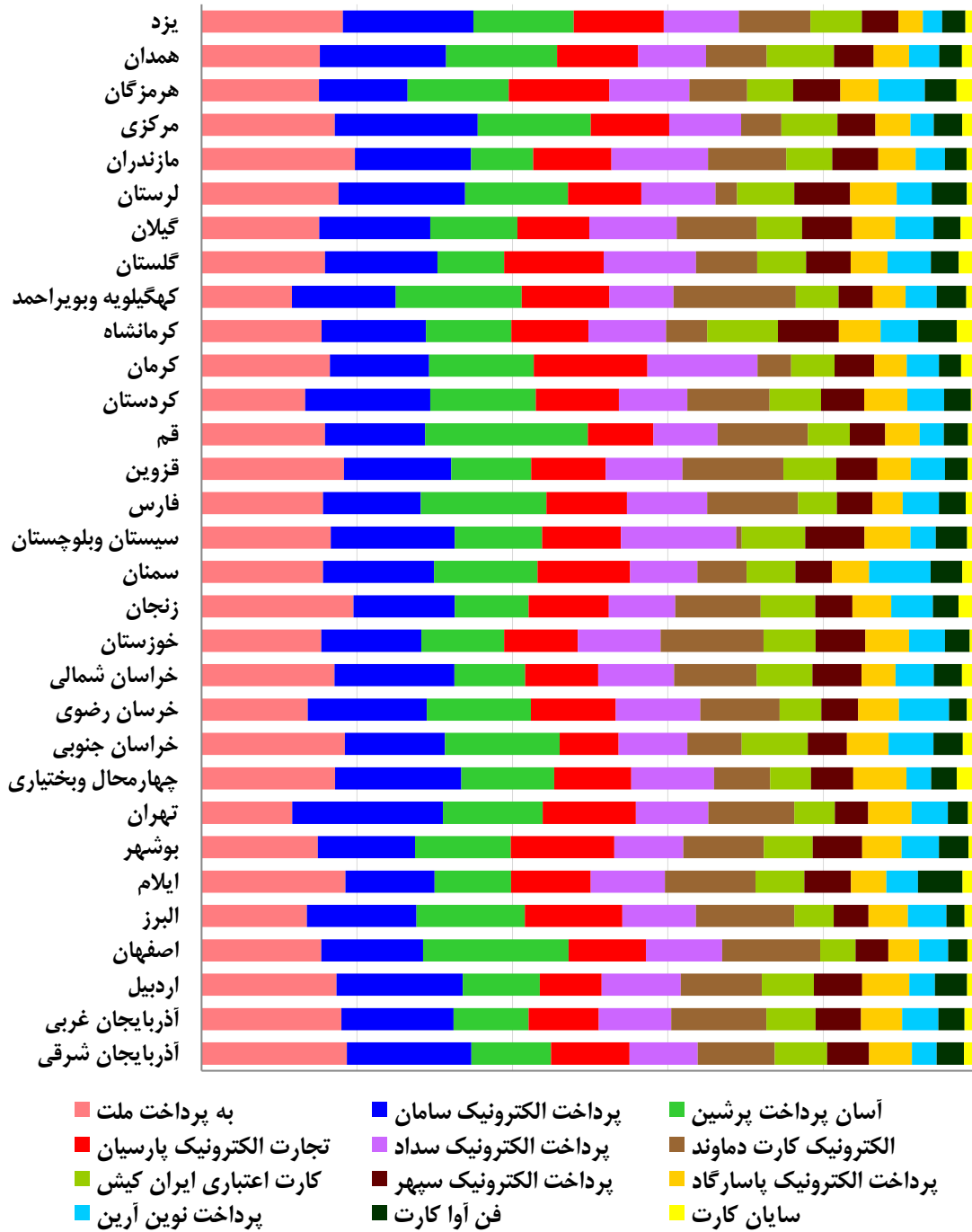
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۱۷-۴ این شاخص در شهریور ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - شهریور ۱۴۰۰

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۱۸۳	۱/۱۴۳	۲/۱۵۴	۱/۰۱۱	۰/۶۳۵	۱/۸۵۰	۰/۶۲۱	۰/۳۷۰	۱/۱۶۳	۰/۲۲۰	۰/۴۰۳	۰/۷۷۹
آذربایجان غربی	۱/۱۴۱	۱/۴۴۶	۲/۱۲۲	۱/۱۰۰	۰/۶۲۶	۱/۷۰۳	۰/۶۸۷	۰/۵۵۱	۱/۰۶۵	۰/۲۱۵	۰/۳۹۶	۰/۷۴۸
اردبیل	۱/۱۲۴	۱/۱۸۷	۱/۹۷۱	۱/۱۵۴	۰/۶۹۱	۱/۸۴۶	۰/۷۰۴	۰/۳۷۴	۰/۹۰۵	۰/۱۶۹	۰/۴۷۱	۰/۷۶۰
اصفهان	۲/۱۹۴	۱/۴۸۱	۱/۸۰۶	۱/۱۴۸	۰/۴۶۷	۱/۵۳۳	۰/۴۹۲	۰/۴۳۶	۱/۱۶۴	۰/۱۷۱	۰/۲۹۰	۰/۵۳۳
البرز	۱/۶۲۴	۱/۴۷۴	۱/۵۷۷	۱/۱۰۱	۰/۵۹۰	۱/۶۴۶	۰/۵۲۱	۰/۵۸۱	۱/۴۶۲	۰/۲۱۳	۰/۲۷۰	۰/۵۹۱
ایلام	۰/۹۶۵	۱/۱۴۰	۱/۸۱۲	۰/۹۳۷	۰/۴۴۳	۱/۱۲۲	۰/۵۹۰	۰/۴۰۰	۱/۰۰۳	۰/۲۰۴	۰/۵۶۲	۰/۶۱۵
بوشهر	۱/۳۲۶	۱/۱۱۳	۱/۶۰۸	۰/۹۵۳	۰/۵۴۳	۱/۳۳۹	۰/۶۸۳	۰/۵۱۵	۱/۴۲۹	۰/۱۴۲	۰/۴۱۰	۰/۶۷۴
تهران	۱/۳۹۶	۱/۲۰۷	۱/۲۶۹	۱/۰۱۳	۰/۶۰۹	۲/۱۱۴	۰/۴۶۶	۰/۵۰۶	۱/۳۰۷	۰/۱۵۳	۰/۲۸۲	۰/۵۶۷
چهارمحال و بختیاری	۱/۱۶۷	۰/۷۰۳	۱/۶۷۲	۱/۰۳۷	۰/۶۶۹	۱/۵۸۳	۰/۵۲۸	۰/۳۰۹	۰/۹۶۵	۰/۲۷۴	۰/۳۲۲	۰/۵۱۲
خراسان جنوبی	۱/۴۱۴	۰/۶۶۸	۱/۷۶۸	۰/۸۴۹	۰/۵۱۴	۱/۲۳۳	۰/۴۸۲	۰/۵۵۱	۰/۷۲۷	۰/۱۹۵	۰/۳۶۵	۰/۸۱۷
خراسان رضوی	۱/۵۲۷	۱/۱۶۵	۱/۵۵۹	۱/۲۴۲	۰/۶۰۲	۱/۷۴۵	۰/۵۴۰	۰/۷۳۴	۱/۲۴۳	۰/۱۷۶	۰/۲۵۸	۰/۶۱۰
خراسان شمالی	۰/۹۰۶	۱/۰۵۸	۱/۷۰۶	۰/۹۷۵	۰/۴۳۵	۱/۵۴۲	۰/۶۳۳	۰/۴۹۱	۰/۹۳۹	۰/۲۱۴	۰/۳۶۲	۰/۷۱۶
خوزستان	۱/۳۳۵	۱/۶۵۶	۱/۹۲۸	۱/۳۳۸	۰/۷۰۶	۱/۶۱۳	۰/۸۰۱	۰/۵۸۰	۱/۱۸۲	۰/۱۴۸	۰/۳۹۵	۰/۸۳۸
زنجان	۰/۹۶۵	۱/۱۱۷	۱/۹۸۵	۰/۸۶۷	۰/۵۰۹	۱/۳۲۱	۰/۴۸۳	۰/۵۴۴	۱/۰۵۱	۰/۲۶۶	۰/۳۳۳	۰/۷۱۴
سمنان	۱/۳۲۹	۰/۶۳۱	۱/۵۶۱	۰/۸۶۶	۰/۴۷۶	۱/۴۲۶	۰/۴۷۱	۰/۷۸۹	۱/۱۹۱	۰/۲۱۱	۰/۴۱۰	۰/۶۲۹
سیستان و بلوچستان	۰/۹۶۶	۰/۰۶۰	۱/۴۲۸	۱/۲۷۳	۰/۵۰۹	۱/۳۶۷	۰/۶۵۳	۰/۲۸۱	۰/۸۷۲	۰/۱۲۸	۰/۳۴۵	۰/۷۰۴

فارس	۱/۹۱۵	۱/۳۸۴	۱/۸۵۲	۱/۲۲۵	۰/۴۵۸	۱/۴۹۵	۰/۵۴۵	۰/۵۵۶	۱/۲۲۹	۰/۱۹۹	۰/۴۰۶	۰/۵۹۴
قزوین	۱/۱۳۳	۱/۴۳۱	۲/۰۱۹	۱/۰۸۹	۰/۴۷۵	۱/۵۱۹	۰/۵۸۲	۰/۴۸۳	۱/۰۵۸	۰/۱۵۸	۰/۳۲۳	۰/۷۴۷
قم	۲/۳۳۲	۱/۲۹۴	۱/۷۶۹	۰/۹۱۹	۰/۴۹۵	۱/۴۳۳	۰/۵۰۷	۰/۳۴۵	۰/۹۳۸	۰/۱۵۶	۰/۳۴۵	۰/۶۰۳
کردستان	۱/۳۷۰	۱/۰۶۷	۱/۳۴۵	۰/۸۹۰	۰/۵۵۹	۱/۶۲۳	۰/۵۵۸	۰/۴۸۰	۱/۰۷۸	۰/۱۰۱	۰/۳۴۷	۰/۶۶۸
کرمان	۱/۲۷۲	۰/۴۱۲	۱/۵۶۲	۱/۳۴۰	۰/۳۹۴	۱/۲۰۹	۰/۴۸۵	۰/۳۹۲	۱/۳۸۲	۰/۲۱۶	۰/۲۶۹	۰/۵۲۶
کرمانشاه	۱/۱۸۱	۰/۵۶۸	۱/۶۵۵	۱/۰۷۰	۰/۵۷۷	۱/۴۳۸	۰/۸۴۱	۰/۵۱۹	۱/۰۶۰	۰/۳۰۴	۰/۵۳۱	۰/۹۷۵
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۷۹۷	۱/۷۴۴	۱/۲۹۱	۰/۹۱۶	۰/۴۶۹	۱/۴۸۴	۰/۴۹۰	۰/۴۴۵	۱/۲۵۷	۰/۱۷۸	۰/۴۲۲	۰/۶۱۲
گلستان	۰/۹۰۸	۰/۸۳۱	۱/۶۷۶	۱/۲۵۴	۰/۵۰۰	۱/۵۲۶	۰/۶۰۵	۰/۵۹۰	۱/۳۵۱	۰/۲۷۱	۰/۳۸۰	۰/۶۶۲
گیلان	۱/۳۳۴	۱/۲۳۲	۱/۸۰۷	۱/۳۴۲	۰/۶۶۳	۱/۷۰۱	۰/۷۶۷	۰/۵۸۴	۱/۱۰۲	۰/۲۸۲	۰/۴۱۳	۰/۶۹۳
لرستان	۱/۳۵۴	۱/۲۸۲	۱/۸۰۲	۰/۹۷۶	۰/۶۱۰	۱/۶۶۴	۰/۷۳۷	۰/۴۶۱	۰/۹۶۶	۰/۱۵۷	۰/۴۶۳	۰/۷۵۲
مازندران	۰/۹۴۶	۱/۱۹۳	۲/۳۴۱	۱/۴۷۲	۰/۵۷۲	۱/۷۷۰	۰/۷۰۱	۰/۴۴۷	۱/۱۹۶	۰/۱۸۵	۰/۳۳۱	۰/۷۰۱
مرکزی	۱/۴۳۵	۰/۵۱۰	۱/۶۹۰	۰/۹۱۳	۰/۴۴۵	۱/۸۱۶	۰/۴۸۴	۰/۲۹۶	۰/۹۹۸	۰/۲۰۹	۰/۳۶۲	۰/۷۱۱
هرمزگان	۱/۲۹۶	۰/۷۳۹	۱/۵۰۲	۱/۰۲۲	۰/۴۸۹	۱/۱۳۱	۰/۶۰۰	۰/۵۹۲	۱/۲۸۸	۰/۲۸۵	۰/۴۰۵	۰/۵۹۰
همدان	۱/۵۲۱	۰/۸۳۱	۱/۶۲۱	۰/۹۳۱	۰/۴۸۴	۱/۷۲۶	۰/۵۴۵	۰/۴۱۱	۱/۱۰۷	۰/۲۲۹	۰/۳۱۳	۰/۹۱۹
یزد	۱/۲۴۱	۰/۸۸۷	۱/۷۵۰	۰/۹۳۱	۰/۳۰۱	۱/۶۲۲	۰/۴۵۳	۰/۲۳۸	۱/۱۱۷	۰/۱۶۴	۰/۲۹۲	۰/۶۴۰

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - شهریور ۱۴۰۰

عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی ۴-۳-۵-

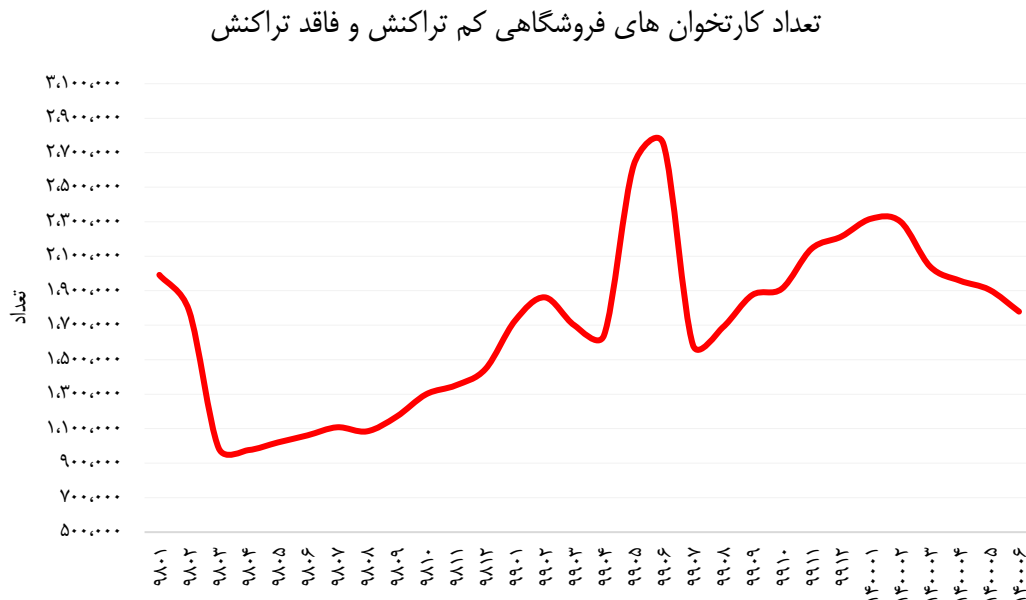
کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاهی، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشنده و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاهی به دلیل ارزش نمایی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی ابتدای سال ۹۸ تا شهریور ماه ۱۴۰۰ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۹۸ تاکنون

تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش در شهریور ماه با کاهش ۶/۶۵ درصدی روبه‌رو بوده است. این کاهش در رقم شاخص سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت‌ها تاثیرگذار بوده است. در ماه شهریور ۱۴۰۰ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۸/۷۲ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در مرداد ماه حدود یک درصد کاهش یافته است. جدول زیر سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد.

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - شهریور ۱۴۰۰

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	مرداد	شهریور	
آسان پرداخت پرشین	۷/۰۶٪	۴/۴۲٪	-۲/۶۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۱۱/۶۲٪	۱۱/۰۶٪	-۰/۵۶٪
به پرداخت ملت	۲۳/۲۸٪	۲۳/۰۰٪	-۰/۲۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۱/۰۱٪	۵/۷۱٪	-۵/۳۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۲۱/۰۸٪	۱۵/۲۶٪	-۵/۸۲٪
پرداخت الکترونیک سامان	۹/۰۰٪	۷/۵۴٪	-۱/۴۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۷/۰۲٪	۳/۷۴٪	-۳/۲۸٪
پرداخت نوین آراین	۱۹/۹۹٪	۱۹/۳۷٪	-۰/۶۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۲۰/۴۹٪	۲۲/۵۴٪	۲/۰۵٪
سایان کارت	۳۲/۵۱٪	۵۴/۴۸٪	۲۱/۹۸٪
فن آوا کارت	۳۷/۵۶٪	۳۶/۳۱٪	-۱/۲۵٪
کارت اعتباری ایران کیش	۲۱/۱۲٪	۱۷/۶۴٪	-۳/۴۹٪
مجموع	۱۹/۶۸٪	۱۸/۷۲٪	-۰/۹۶٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایش چشم‌گیر با ۲۱/۹۸ درصد، در شرکت "سایان کارت" رخ داده است. همین شرکت با عددی برابر با ۵۴/۴۸ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، همانند ماه گذشته تنها ۳/۷۴ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۳۰

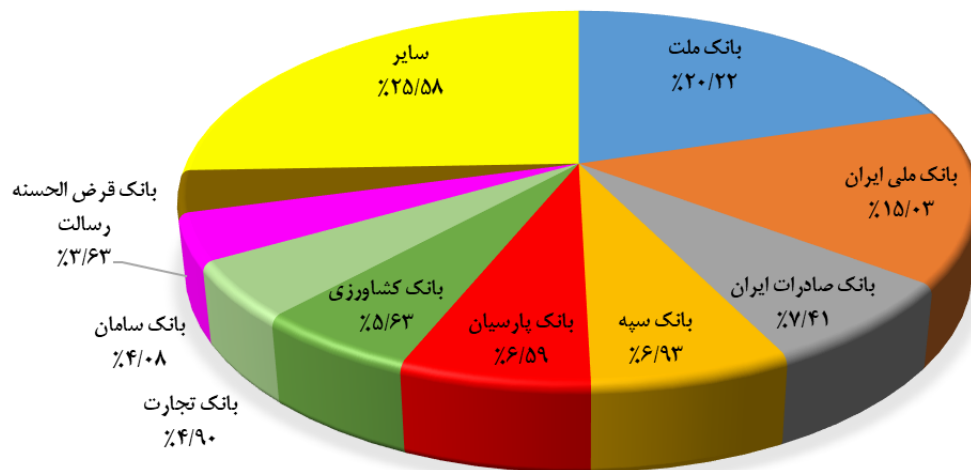
^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.
^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.
^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.
^{۳۰} پیرو نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهراقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در غالب بانک "سپه" آورده شده و بانک‌های صادرکننده و پذیرنده از این ماه با تعداد ۳۲ بانک در صنعت پرداخت ایفای نقش نموده‌اند.

۱-۵- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

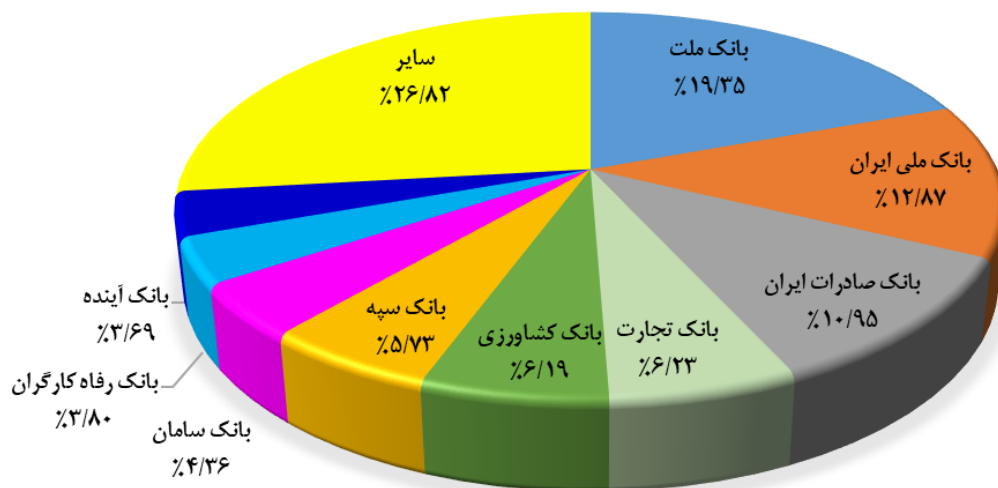
۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه تنها نه بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۱-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - شهریور ۱۴۰۰

همچنین شکل ۲-۵ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در مرد ماه ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - شهریور ۱۴۰۰

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۲۰/۲۲ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۹/۳۵ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی^{۳۱} نیز در نظر گرفته می‌شود.

^{۳۱} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای شهریور ماه ۱۴۰۰ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۶٪	۳/۷۶٪	۱۴/۶۱٪	۱/۴۴٪	۱/۳۳٪	۱۳/۲۲٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶۰٪	۰/۶۲٪	۰/۰۰٪	۰/۶۶٪	۰/۶۲٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۶۷٪	۴/۴۷٪	۲۷/۲۸٪	۱/۶۳٪	۱۶/۱۹٪	۲۵/۵۷٪
۴	بانک پارسیان	۴/۹۰٪	۳۰/۸۲٪	۱/۱۸٪	۲/۹۴٪	۵/۸۸٪	۴/۰۶٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۴۷٪	۲/۳۳٪	۰/۰۰٪	۲/۹۶٪	۵/۹۵٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۵/۲۸٪	۲/۴۰٪	۰/۰۰٪	۶/۴۵٪	۴/۹۶٪	۰/۰۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۵٪	۰/۲۴٪	۰/۰۰٪	۰/۹۸٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۱٪	۳/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۱۷٪	۸/۴۲٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۱٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۳۶٪	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۸۰٪	۰/۹۰٪	۲/۷۱٪	۴/۰۰٪	۲/۵۵٪	۲/۷۹٪
۱۲	بانک سامان	۳/۹۹٪	۶/۹۳٪	۰/۴۵٪	۳/۱۱٪	۱۲/۲۲٪	۱/۵۲٪
۱۳	بانک سپه	۱۰/۷۷٪	۴/۰۶٪	۰/۰۴٪	۹/۵۱٪	۱/۰۷٪	۰/۰۳٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۲٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۷۸٪	۲/۴۴٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۰/۹۳٪	۰/۳۱٪	۰/۰۰٪	۱/۰۱٪	۳/۰۹٪	۰/۰۱٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۲۴٪	۰/۴۲٪	۰/۰۲٪	۱۱/۷۶٪	۶/۰۸٪	۰/۰۹٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۱٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۸۸٪	۰/۶۷٪	۳/۳۲٪	۳/۰۶٪	۰/۱۳٪	۲/۲۷٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۶۰٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۲/۲۳٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهیم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۳٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۷٪	۰/۶۷٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۵/۹۷٪	۴/۰۰٪	۰/۰۳٪	۷/۰۳٪	۱/۰۵٪	۰/۱۱٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۵۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۵۶٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۵۳٪	۰/۸۲٪	۰/۰۰٪	۰/۹۲٪	۲/۳۱٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۳۴٪	۰/۱۵٪	۰/۰۲٪	۱/۲۷٪	۰/۹۲٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۹/۷۷٪	۱۵/۳۷٪	۴۱/۹۳٪	۱۹/۵۳٪	۱۷/۹۲٪	۴۴/۹۱٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵/۰۹٪	۱۷/۵۷٪	۸/۴۱٪	۱۴/۱۵٪	۴/۹۸٪	۵/۳۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۰۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۱/۹۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۴۷٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک های "ملت"، "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک های "پارسیان"، "ملی ایران"، "ملت" و "سامان"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش های ابزار پذیرش موبایلی به بانک های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"

- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "سامان" و "خاورمیانه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده						سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده					
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۱/۵۹٪	۱۳/۲۸٪	۲۵/۱۳٪	۸۵/۵۵٪	۱۲/۷۵٪	۱/۷۰٪	۶۱/۵۹٪	۱۳/۲۸٪	۲۵/۱۳٪	۸۵/۵۵٪	۱۲/۷۵٪	۱/۷۰٪
۲	بانک ایران زمین	۹۲/۵۸٪	۷/۴۲٪	۰/۰۰٪	۸۶/۷۸٪	۱۳/۲۲٪	۰/۰۰٪	۹۲/۵۸٪	۷/۴۲٪	۰/۰۰٪	۸۶/۷۸٪	۱۳/۲۲٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۵۴/۶۹٪	۱۱/۴۱٪	۳۳/۹۰٪	۳۸/۰۴٪	۶۰/۶۷٪	۱/۲۹٪	۵۴/۶۹٪	۱۱/۴۱٪	۳۳/۹۰٪	۳۸/۰۴٪	۶۰/۶۷٪	۱/۲۹٪
۴	بانک پارسیان	۶۶/۶۷٪	۳۲/۷۲٪	۰/۶۱٪	۷۵/۵۰٪	۲۴/۲۸٪	۰/۲۳٪	۶۶/۶۷٪	۳۲/۷۲٪	۰/۶۱٪	۷۵/۵۰٪	۲۴/۲۸٪	۰/۲۳٪
۵	بانک پاسارگاد	۹۵/۰۲٪	۴/۹۸٪	۰/۰۰٪	۷۵/۵۲٪	۲۴/۴۸٪	۰/۰۰٪	۹۵/۰۲٪	۴/۹۸٪	۰/۰۰٪	۷۵/۵۲٪	۲۴/۴۸٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۹۶/۵۷٪	۳/۴۳٪	۰/۰۰٪	۸۸/۹۸٪	۱۱/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۶/۵۷٪	۳/۴۳٪	۰/۰۰٪	۸۸/۹۸٪	۱۱/۰۲٪	۰/۰۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۹۷/۸۸٪	۲/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۶/۷۵٪	۳/۲۵٪	۰/۰۰٪	۹۷/۸۸٪	۲/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۶/۷۵٪	۳/۲۵٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۹/۵۳٪	۰/۴۷٪	۰/۰۰٪	۹۷/۹۸٪	۲/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۵۳٪	۰/۴۷٪	۰/۰۰٪	۹۷/۹۸٪	۲/۰۲٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۳۰/۱۷٪	۶۹/۸۳٪	۰/۰۰٪	۱۱/۳۹٪	۸۸/۶۱٪	۰/۰۰٪	۳۰/۱۷٪	۶۹/۸۳٪	۰/۰۰٪	۱۱/۳۹٪	۸۸/۶۱٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۹۷/۷۲٪	۲/۲۸٪	۰/۰۰٪	۸۵/۴۶٪	۱۴/۵۴٪	۰/۰۰٪	۹۷/۷۲٪	۲/۲۸٪	۰/۰۰٪	۸۵/۴۶٪	۱۴/۵۴٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۵/۶۴٪	۱/۷۷٪	۲/۵۹٪	۹۰/۵۹٪	۹/۲۷٪	۰/۱۴٪	۹۵/۶۴٪	۱/۷۷٪	۲/۵۹٪	۹۰/۵۹٪	۹/۲۷٪	۰/۱۴٪
۱۲	بانک سامان	۸۷/۷۴٪	۱۱/۸۹٪	۰/۳۸٪	۶۱/۱۸٪	۳۸/۷۵٪	۰/۰۷٪	۸۷/۷۴٪	۱۱/۸۹٪	۰/۳۸٪	۶۱/۱۸٪	۳۸/۷۵٪	۰/۰۷٪
۱۳	بانک سپه	۹۶/۶۶٪	۳/۳۳٪	۰/۰۰٪	۹۶/۸۱٪	۳/۱۹٪	۰/۰۰٪	۹۶/۶۶٪	۳/۳۳٪	۰/۰۰٪	۹۶/۸۱٪	۳/۱۹٪	۰/۰۰٪
۱۴	بانک سرمایه	۹۹/۴۹٪	۰/۵۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۳٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۹٪	۰/۵۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۳٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۹۸/۲۹٪	۱/۷۱٪	۰/۰۰٪	۶۶/۴۹٪	۳۳/۵۱٪	۰/۰۰٪	۹۸/۲۹٪	۱/۷۱٪	۰/۰۰٪	۶۶/۴۹٪	۳۳/۵۱٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۹۷/۴۶٪	۲/۵۴٪	۰/۰۱٪	۶۷/۰۲٪	۳۲/۹۸٪	۰/۰۰٪	۹۷/۴۶٪	۲/۵۴٪	۰/۰۱٪	۶۷/۰۲٪	۳۲/۹۸٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۹/۶۰٪	۰/۳۹٪	۰/۰۱٪	۹۲/۳۱٪	۷/۶۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۰٪	۰/۳۹٪	۰/۰۱٪	۹۲/۳۱٪	۷/۶۹٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۶۵٪	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪	۶۷/۷۱٪	۳۲/۲۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۵٪	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪	۶۷/۷۱٪	۳۲/۲۹٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۵/۶۰٪	۱/۳۰٪	۳/۱۱٪	۹۹/۱۸٪	۰/۶۷٪	۰/۱۶٪	۹۵/۶۰٪	۱/۳۰٪	۳/۱۱٪	۹۹/۱۸٪	۰/۶۷٪	۰/۱۶٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۷۴٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۹٪	۰/۵۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۴٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۴۹٪	۰/۵۱٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۸۰/۱۷٪	۱۹/۸۳٪	۰/۰۰٪	۷۱/۸۶٪	۲۸/۱۴٪	۰/۰۰٪	۸۰/۱۷٪	۱۹/۸۳٪	۰/۰۰٪	۷۱/۸۶٪	۲۸/۱۴٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۹۵/۰۱٪	۴/۹۷٪	۰/۰۲٪	۹۷/۶۴٪	۲/۳۶٪	۰/۰۰٪	۹۵/۰۱٪	۴/۹۷٪	۰/۰۲٪	۹۷/۶۴٪	۲/۳۶٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۹۹/۳۳٪	۰/۶۵٪	۰/۰۲٪	۹۴/۵۱٪	۵/۴۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۳٪	۰/۶۵٪	۰/۰۲٪	۹۴/۵۱٪	۵/۴۹٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۹/۲۵٪	۱۰/۷۴٪	۰/۰۱٪	۷۱/۲۵٪	۲۸/۷۵٪	۰/۰۰٪	۸۹/۲۵٪	۱۰/۷۴٪	۰/۰۱٪	۷۱/۲۵٪	۲۸/۷۵٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۹۹/۰۶٪	۰/۸۹٪	۰/۰۵٪	۸۹/۵۷٪	۱۰/۴۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۰۶٪	۰/۸۹٪	۰/۰۵٪	۸۹/۵۷٪	۱۰/۴۳٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۳/۳۳٪	۹۶/۶۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۳/۳۳٪	۹۶/۶۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۸۷/۶۲٪	۵/۳۲٪	۷/۰۶٪	۸۶/۷۵٪	۱۲/۸۲٪	۰/۴۳٪	۸۷/۶۲٪	۵/۳۲٪	۷/۰۶٪	۸۶/۷۵٪	۱۲/۸۲٪	۰/۴۳٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده			سهیم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۸	بانک ملی ایران	۸۹/۹۲٪	۸/۱۸٪	۱/۹۱٪	۹۴/۵۶٪	۵/۳۶٪	۰/۰۸٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۹۲٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۲٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۵۴٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	۹۸/۱۴٪	۱/۸۶٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۷۵٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۷٪	۰/۲۳٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۶٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در شهریور ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک های "بانک اقتصاد نوین"، "ملت" و "قرض الحسنه رسالت" در مکان های دوم تا چهارم قرار گرفته اند.
 - بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های بانک های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در شهریور ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک ها، به بانک "مشترک ایران - ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن بانک های "خاورمیانه"، "پارسیان" و "کارآفرین" به ترتیب در مکان های بعدی قرار گرفته اند.
- این درحالیست که طی بررسی های انجام شده مشخص می گردد که در شهریور ماه بانک های "آینده" و "مشترک ایران - ونزوئلا" در کل به ترتیب ۲/۷۴ و ۰/۰۰۰۰۰۲ درصد تعداد تراکنش های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته اند که همانگونه که مشاهده می گردد، ارقام متعلق به بانک های "آینده" و "مشترک ایران ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه‌های		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۴	۱۴	۱۵	۲۱۳
۲	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۰	۰	۰
۳	بانک آینده	۲	۳	۴	۲۰	۲۷	۷۴۴
۴	بانک پارسیان	۵	۲۴	۳۱	۹۵۰	۱	۱
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۲	۲	۵	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۸	۲	۶	۰	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۳	۱۱	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴	۱۴	۱	۱	۳	۷

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۱۲	بانک سامان	۴	۱۶	۷	۴۸	۰	۰
۱۳	بانک سپه	۱۱	۶۳	۴	۱۶	۰	۰
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۸	۶۸	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۴	۱۵	۱	۰	۳	۱۱
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳	۷	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۶	۳۶	۴	۱۶	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۲۰	۳۹۱	۱۵	۲۳۶	۴۲	۱,۷۵۸
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵	۲۲۸	۱۸	۳۰۹	۸	۷۱
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲	۴	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن		۹۱۶		۱,۶۳۴		۲,۸۰۶

ملاحظه می شود که در شهریور ماه ۱۴۰۰، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک های پذیرنده تراکنش ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۸۰۶ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش، با اینکه نسبت به ماه های گذشته کمتر

بوده اما همچنان نشان دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱۶۳۴ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی ۹۱۶ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است. در ادامه میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف
شاخص H-H	۱۶۲۶	۱۶۳۴	۰/۴۸٪	۹۱۱	۹۱۶	۰/۴۷٪	۲۸۲۴	۲۸۰۶	-۰/۶۲٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت، درحوزه دو ابزار کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش اینترنتی رشد مثبت داشته و در حوزه ابزار پذیرش موبایلی با رشد منفی همراه بوده است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۳} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۲-۵-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۳}، کارت اعتباری^{۳۴} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۵} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در شهریور ماه ۱۴۰۰، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۲۱،۹۹۱،۲۰۲ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۱۶،۳۳۱،۶۶۶ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۲۸ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۳۸۰،۳۸۸ عدد و سهم ۰/۳۱ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۲ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ۳۳

Credit card ۳۴

Prepaid ۳۵

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارتهای بانکی تراکنشدار - شهریور ۱۴۰۰

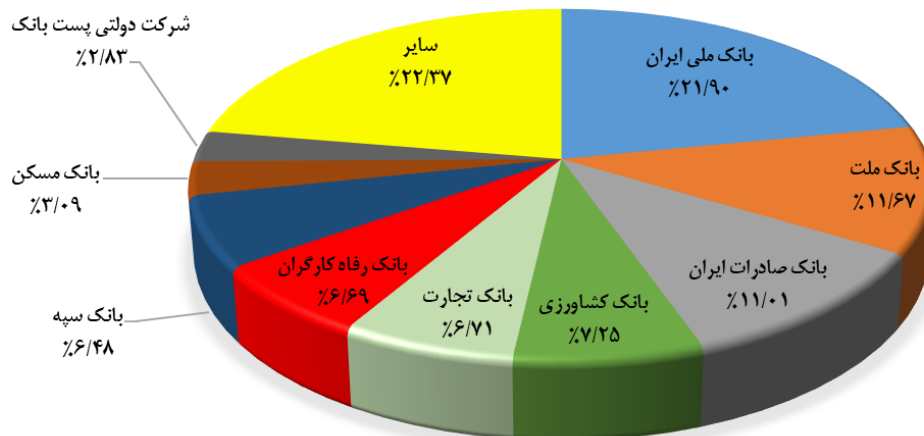
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۱۴۰۰/۰۵	تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار	۵,۱۵۳,۱۰۵	۲۹۹,۲۴۴	۱۱۳,۳۴۸,۹۴۳	۱۱۸,۸۰۱,۲۹۲
	سهم هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنشدار از کل کارتهای تراکنشدار	۴/۳۴٪	۰/۲۵٪	۹۵/۴۱٪	-
۱۴۰۰/۰۶	تعداد کارتهای بانکی تراکنشدار	۵,۳۷۹,۱۴۸	۳۸۰,۳۸۸	۱۱۶,۳۳۱,۶۶۶	۱۲۱,۹۹۱,۲۰۲
	سهم هر یک از انواع کارتهای بانکی تراکنشدار از کل کارتهای تراکنشدار	۴/۴۱٪	۰/۳۱٪	۹۵/۲۸٪	-
	رشد تعداد کارت بانکی تراکنشدار	۴/۳۹٪	۲۷/۱۲٪	۲/۵۴٪	۲/۶۹٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارتهای بانکی تراکنشدار در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه، دارای نرخ رشد مثبت، برابر با ۲/۶۹ درصد بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در هر سه دسته کارت مثبت بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانکهای صادرکننده از کل کارتهای بانکی تراکنش

دار

طی شهریور ماه ۱۴۰۰ تعداد کارتهای دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارتهای این بانکها از تعداد کل کارتهای بانکی تراکنشدار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - شهریور ۱۴۰۰

ملاحظه می‌شود که در شهریور ماه ۱۴۰۰ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه پرداخت بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها نه بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۳-۲-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای شهریور ماه سال ۱۴۰۰ در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "شرکت دولتی پست بانک"؛ بیشترین کارت برداشت

تراکنش دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش دار متعلق به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "پارسیان" و "سپه" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش دار - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۶۰٪	۰/۸۹٪	۱/۴۸٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۶٪	۰/۴۵٪	۰/۶۶٪
۳	بانک آینده	۰/۰۰٪	۱/۵۴٪	۲/۱۸٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۳٪	۱/۵۲٪	۱۲/۴۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۹٪	۱/۹۶٪	۳/۷۵٪
۶	بانک تجارت	۱/۳۹٪	۶/۷۸٪	۵/۵۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۲٪	۰/۹۶٪	۰/۶۶٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۹٪	۰/۴۸٪	۰/۴۷٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۸۴٪	۳/۹۳٪
۱۲	بانک سامان	۱/۲۴٪	۱/۰۸٪	۳/۱۶٪
۱۳	بانک سپه	۱۳/۲۹٪	۱۲/۴۲٪	۸/۰۱٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪	۰/۳۷٪
۱۵	بانک سینا	۰/۵۴٪	۰/۶۶٪	۱/۴۵٪
۱۶	بانک شهر	۰/۱۰٪	۱/۵۵٪	۴/۴۹٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۳/۵۹٪	۱۱/۲۱٪	۷/۳۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۶٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۵۲٪	۱/۲۰٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۱/۸۷٪	۲/۴۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۴۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۴۳٪	۳/۶۹٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۳٪	۰/۲۶٪	۰/۲۷٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۱۶٪	۱/۹۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۷	بانک ملت	۸/۵۶٪	۱۱/۳۵٪	۱۸/۸۷٪
۲۸	بانک ملی ایران	۶۴/۰۰٪	۲۲/۱۷٪	۱۲/۹۳٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۴/۴۱٪	۲/۹۱٪	۰/۹۵٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۱۵٪	۰/۲۸٪	۰/۲۹٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۳٪	۰/۳۲٪	۱/۰۶٪

ملاحظه می شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار از نوع کارت برداشت با ۲۲/۱۷ درصد متعلق به بانک "ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری با ۶۴/۰۰ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" و از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۸/۸۷ درصد متعلق به بانک "ملت" بوده است.

۵-۲-۴ سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک برای شهریور ماه ۱۴۰۰ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت های بانکی تراکنش دار از مجموع کارت های بانک صادرکننده - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۰٪	۹۲/۶۷٪	۷/۱۳٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۴٪	۹۳/۵۷٪	۶/۳۹٪
۳	بانک آینده	۰/۰۰٪	۹۳/۸۷٪	۶/۱۲٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۱٪	۷۲/۴۲٪	۲۷/۵۷٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش های بانک
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۱٪	۹۱/۸۵٪
۶	بانک تجارت	۰/۰۶٪	۹۶/۳۲٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۳۰٪	۹۶/۶۲٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۲/۸۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۱/۲۲٪	۹۴/۰۴٪
۱۰	بانک دی	۰/۲۵٪	۹۵/۴۲٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۴۱٪
۱۲	بانک سامان	۰/۳۳٪	۸۷/۷۷٪
۱۳	بانک سپه	۰/۲۴٪	۹۶/۸۹٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۲/۵۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۲۴٪	۹۰/۵۶٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۲٪	۸۸/۱۳٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۰/۱۰٪	۹۶/۹۸٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۱/۰۷٪	۸۸/۵۲٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۶/۴۸٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۴/۳۹٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۱٪	۸۴/۲۸٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۷/۷۶٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۷٪	۹۵/۲۴٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۷۶/۰۸٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۷/۲۹٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱۱/۱۹٪	۵۷/۹۷٪
۲۷	بانک ملت	۰/۲۳٪	۹۲/۶۴٪
۲۸	بانک ملی ایران	۰/۹۱٪	۹۶/۴۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۴۹٪	۹۸/۰۴٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۹۴/۴۹٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش‌های بانک	سهم کارت اعتباری از سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌های بانک
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۱۷٪	۹۵/۳۶٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۰٪	۸۶/۶۱٪
			۴/۴۸٪
			۱۳/۱۹٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵ اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۰	۱	۱	۱	۲
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۳	بانک آینده	۰	۰	۲	۲	۲	۵
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۲	۱۲	۱۵۶
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۴	۱۴
۶	بانک تجارت	۱	۲	۷	۴۶	۶	۳۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۹	۴	۱۵
۱۲	بانک سامان	۱	۲	۱	۱	۳	۱۰
۱۳	بانک سپه	۱۳	۱۵۴	۱۲	۵۵	۸	۲۱
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۱	۰	۱	۲
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۲	۲	۴	۲۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۴	۱۳	۱۱	۱۲۶	۷	۵۳
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۲	۱	۱
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۳	۲	۶
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۷	۵۵	۴	۱۴
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۰	۲	۴
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۹	۷۳	۱۱	۱۲۹	۱۹	۳۵۶
۲۸	بانک ملی ایران	۶۴	۴,۰۹۶	۲۲	۴۹۲	۱۳	۱۶۷
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۴	۱۹	۳	۸	۱	۱
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۴,۳۶۰	-	۹۸۸	-	۸۸۰

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در دو دسته کارت اعتباری و برداشت، منفی و در دسته کارت هدیه و بن کارت مثبت بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" نرخ رشد منفی ۳/۴۳ درصد داشته ولی همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است. بالاترین سهم شهریور ماه ۱۴۰۰ برای کارت اعتباری به ترتیب به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "ملت" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال - هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده - مرداد و شهریور ۱۴۰۰

کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت			HHI
مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	مرداد	شهریور	اختلاف	
۴,۵۱۵	۴,۳۶۰	-۳/۴۳٪	۹۹۲	۹۸۸	-۰/۴۰٪	۸۷۱	۸۸۰	۰/۹۷٪	شاخص HHI

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در شهریور ماه در حوزه کارت "برداشت" در کشور با رشد منفی ۰/۴۰ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد مثبت ۰/۹۷ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد منفی ۳/۴۳ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

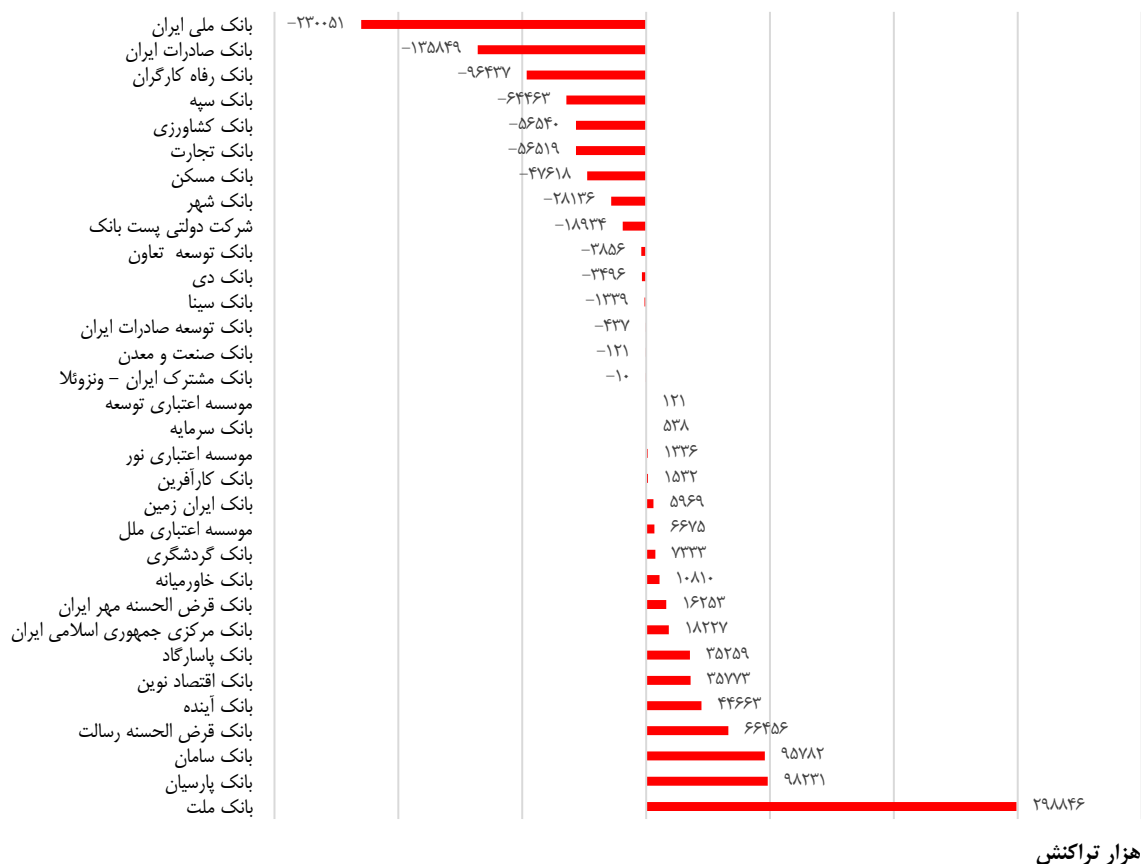
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۴٪	۱/۹۸٪	۱/۱۸٪	۱/۴۵٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۱٪	۰/۵۸٪	۰/۵۶٪	۰/۶۵٪
۳	بانک آینده	۱/۴۴٪	۲/۷۴٪	۲/۱۲٪	۳/۶۹٪
۴	بانک پارسیان	۳/۷۳٪	۶/۵۹٪	۲/۵۷٪	۳/۳۵٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۲۵٪	۳/۲۷٪	۲/۵۵٪	۳/۳۷٪
۶	بانک تجارت	۶/۵۵٪	۴/۹۰٪	۶/۰۹٪	۶/۲۳٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۹٪	۰/۷۸٪	۰/۸۷٪	۰/۸۷٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۲٪	۰/۳۳٪	۰/۰۳٪	۱/۳۲٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۹٪	۰/۲۹٪	۰/۴۵٪	۰/۳۶٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۳۷٪	۳/۵۶٪	۴/۷۵٪	۳/۸۰٪
۱۲	بانک سامان	۱/۲۹٪	۴/۰۸٪	۱/۸۰٪	۴/۳۶٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۸۱٪	۹/۹۳٪	۱۰/۹۱٪	۸/۳۲٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۰٪	۰/۲۲٪	۰/۲۶٪	۰/۳۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۱٪	۰/۵۷٪	۰/۶۸٪	۱/۰۱٪
۱۶	بانک شهر	۱/۶۸٪	۰/۸۶٪	۱/۹۱٪	۱/۳۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۳۷٪	۷/۴۱٪	۱۱/۷۲٪	۱۰/۹۵٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۱۴٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۷۰٪	۳/۶۳٪	۲/۲۷٪	۲/۶۶٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۸۶٪	۲/۳۳٪	۲/۴۵٪	۱/۹۳٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۴٪	۰/۱۵٪	۰/۳۳٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۲۶٪	۵/۶۳٪	۶/۶۶٪	۶/۱۹٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۸٪	۰/۴۹٪	۰/۴۴٪	۰/۵۱٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل صادر شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل صادر شده از کل
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۵۴٪	۰/۰۲٪	۱/۱۱٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۶۰٪	۱/۲۱٪	۲/۳۱٪	۱/۲۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۴۹٪	۲۰/۲۲٪	۱۶/۷۲٪	۱۹/۳۵٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۱/۷۴٪	۱۵/۰۳٪	۱۷/۹۳٪	۱۲/۸۷٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۳۷٪	۱/۸۳٪	۱/۹۰٪	۱/۶۴٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۸٪	۰/۴۸٪	۰/۳۳٪	۰/۴۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۰٪	۰/۳۴٪	۰/۳۱٪	۰/۲۹٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در شهریور ماه ۱۴۰۰ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده و صادر شده به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" تعلق داشته است.

در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

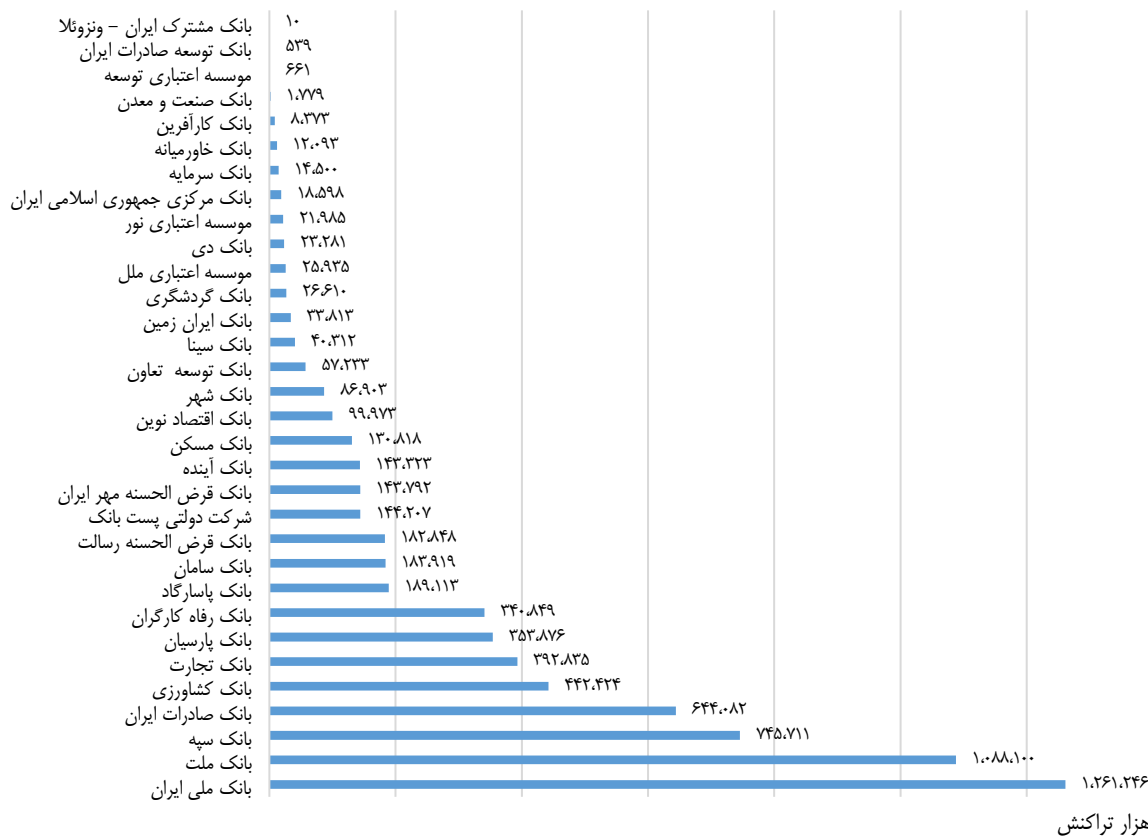

شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - شهریور ۱۴۰۰

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "سامان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد

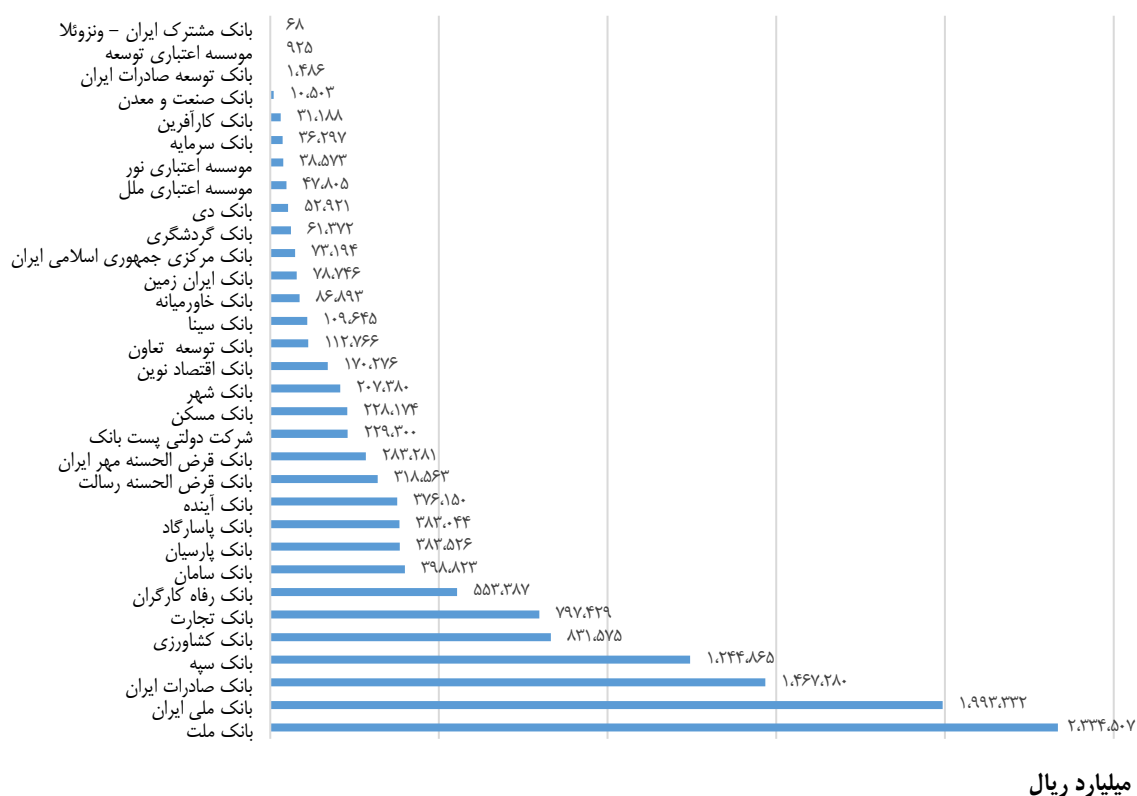
تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - شهریور ۱۴۰۰

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۶} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۷} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۸} آمده است.

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - شهریور ۱۴۰۰

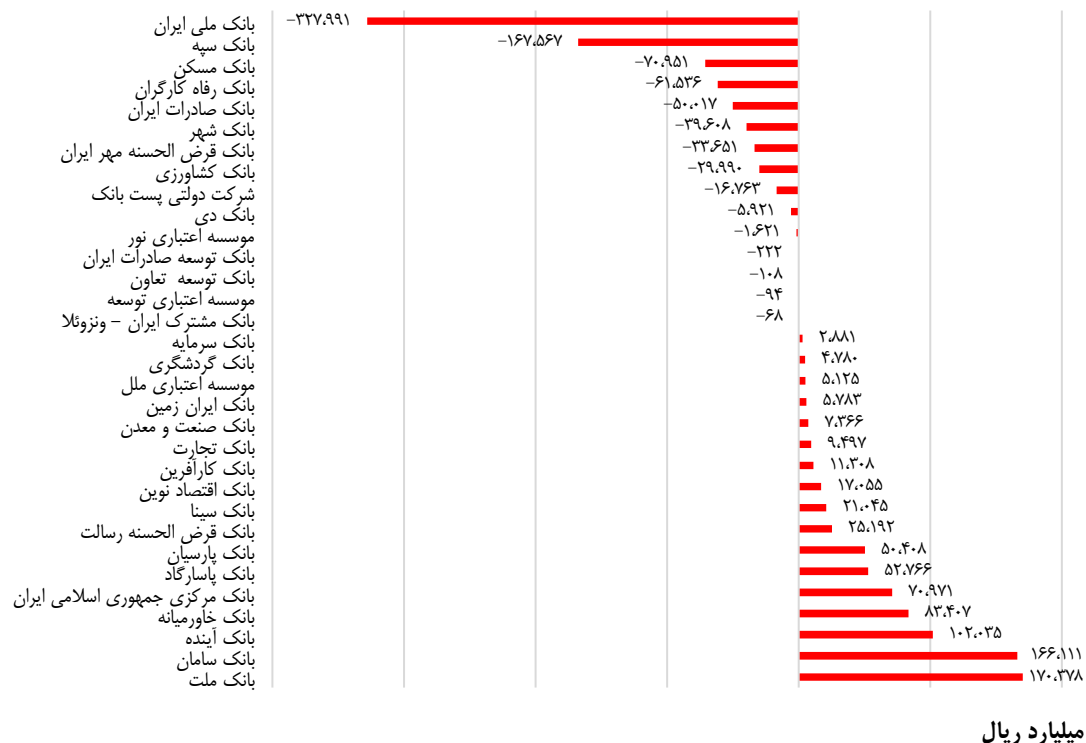
^{۳۶} Turnover

^{۳۷} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).

^{۳۸} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی شهرپور ۱۴۰۰ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - شهرپور ۱۴۰۰

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان" و "آینده" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "آینده" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالشهای بانکها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنشها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانکها در جهت تنظیم سیاستهای ارتباطی با مشتریان و شرکت های PSP، لازم است تا این بانکها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده محاسبه می شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنشهای خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنشهای قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنشهای مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می گردد.

به منظور دقیق تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنشهای خرید و تراکنشهای پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده گیری، چشم پوشی شده است.

۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنشهای خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می باشد. در این بخش به منظور دقیق تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنشهای خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می گردد، به طور متوسط در شهریور ماه ۱۴۰۰، بانکهای پذیرنده میزان ۸۷ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده اند. در

میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۵ ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "پارسیان" با مبلغ ۱۹۱ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۱۵
۲	بانک صنعت و معدن	۲۱
۳	بانک خاورمیانه	۳۱
۴	بانک آینده	۴۴
۵	بانک کارآفرین	۴۷
۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۵۴
۷	بانک سینا	۵۴
۸	بانک صادرات ایران	۶۴
۹	بانک شهر	۶۴
۱۰	بانک سرمایه	۷۰
۱۱	بانک تجارت	۷۲
۱۲	بانک دی	۷۶
۱۳	بانک ایران زمین	۸۲
۱۴	بانک توسعه تعاون	۸۳
۱۵	بانک پاسارگاد	۸۴
۱۶	بانک کشاورزی	۸۴
۱۷	بانک ملت	۸۵

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۸	بانک رفاه کارگران	۸۶
۱۹	بانک اقتصاد نوین	۸۷
۲۰	بانک گردشگری	۹۱
۲۱	بانک مسکن	۹۱
۲۲	بانک سامان	۹۲
۲۳	شرکت دولتی پست بانک	۹۶
۲۴	بانک ملی ایران	۱۰۰
۲۵	بانک سپه	۱۰۱
۲۶	موسسه اعتباری ملل	۱۰۷
۲۷	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۰۸
۲۸	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۰۹
۲۹	موسسه اعتباری نور	۱۱۱
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۱۶۶
۳۱	بانک پارسیان	۱۹۱
	کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید	۸۷

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط (بانک "پارسیان" و بانک "توسعه صادرات ایران")، $12/57$ برابر است. یعنی بانک "پارسیان" به نسبت هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده $12/57$ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد نشان می‌دهد که بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "صنعت و معدن" و "خاورمیانه" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار

ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای شهریور ماه ۱۴۰۰ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۲ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - شهریور ۱۴۰۰

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱۵۱
۲	بانک ایران زمین	۱۷۳
۳	بانک صنعت و معدن	۱۷۳
۴	بانک پاسارگاد	۱۹۲
۵	بانک خاورمیانه	۱۹۹
۶	بانک مسکن	۲۰۳
۷	بانک کارآفرین	۲۰۴
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۲۱۴
۹	بانک دی	۲۶۹
۱۰	بانک اقتصاد نوین	۲۷۲
۱۱	بانک گردشگری	۲۷۴
۱۲	بانک پارسیان	۲۷۸
۱۳	بانک ملت	۲۹۴
۱۴	بانک سامان	۲۹۷

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱۵	بانک آینده	۲۹۹
۱۶	بانک سینا	۳۱۴
۱۷	بانک صادرات ایران	۳۱۵
۱۸	بانک سرمایه	۳۱۵
۱۹	موسسه اعتباری ملل	۳۲۹
۲۰	بانک شهر	۳۳۳
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۴۲
۲۲	بانک رفاه کارگران	۳۵۷
۲۳	بانک تجارت	۳۶۲
۲۴	موسسه اعتباری نور	۳۶۷
۲۵	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۴۳۶
۲۶	بانک سپه	۴۴۹
۲۷	موسسه اعتباری توسعه	۵۱۵
۲۸	بانک توسعه تعاون	۵۱۶
۲۹	بانک ملی ایران	۵۹۶
۳۰	بانک کشاورزی	۶۵۵
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۷۷۹
	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	۴۰۸

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۴۰۸ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در شهریور ۱۴۰۰، بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" با ۱۵۱ ریال و پس از آن بانک‌های "ایران زمین" و "صنعت و معدن" با ۱۷۳ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و

خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک " شرکت دولتی پست بانک " با مبلغ ۷۷۹ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۶۵۵ ریال و بانک "ملی ایران" با مبلغ ۵۹۶ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص هایی در چهار بخش "شاخص های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی شهریور ماه ۱۴۰۰ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ سازی، مزایای امنیتی پرداخت های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به خرداد ۱۴۰۰ می باشد.

همچنین در این بخش روند تراکنش های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان زمستان ۱۳۹۹ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های شهریور ماه ۱۴۰۰ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۳,۴۳۰ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۶,۴۷۲ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۸/۴۹ و ۲۰/۵۴ درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در شهریور ماه ۱۴۰۰ با رشد ۲/۱۹- درصدی به نزدیک به ۱۲,۵۰۵ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۷۵/۹۸ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۱۲/۴۷ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۱/۵۵ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های شهریور ماه ۱۴۰۰ با ۸۹/۶۰ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۸/۳۰ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۱۵۴، هر ابزار پذیرش موبایلی ۸۱ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۳۲۳ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۰ و ۳/۷۳ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۸۱ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۲,۰۲۳ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱,۵۳۷ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۵۵/۴۸ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول شهریور ماه ۱۴۰۰ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۴۹/۷۱ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های شهریور ماه ۱۴۰۰ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، مازندران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۵۹/۷۴ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی شهریور ماه ۱۴۰۰ در قیاس با مرداد، رشد ۱۴/۲۷ درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۱۲/۵۶- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه به سبب افزایش ۱۱/۸۴ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۲/۱۳- درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰,۰۰۰ ریال تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۳/۴۹ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۴۱۴,۵۸۶,۹۴۵ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰,۰۰۰ ریال، ۳۵/۸۳ درصد تراکنش‌ها معادل ۱,۱۰۱,۱۵۸,۰۹۹ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ۴۶/۱۹ درصد معادل ۱,۴۱۹,۴۴۳,۶۷۸ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰,۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۲۰/۳۹- درصدی، ۱۶/۴۶ درصدی، ۲/۵۴ درصدی، ۲۵/۱۰ درصدی و ۱۹۲/۴۳ درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده شهریور ماه ۱۴۰۰ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۶ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه مرداد دارای رشد ۰/۲۴- درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در شهریور ماه ۱۴۰۰، ۹۸/۶۷ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به

میزان مشابه در مرداد ماه رشد $۰/۱۷$ - درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد $۰/۰۸$ - درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در شهریور ماه شرکت "به پرداخت ملت" در تعداد و مبلغ تراکنش‌ها رتبه نخست را به خود اختصاص داده است. علی‌رغم اینکه میزان نوسانات این سهم‌ها در مولفه تعدادی قابل توجه نبوده ولیکن سبب جابجایی بین شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" و نیز دو شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" و "پرداخت الکترونیک سداد" شده است. نوسانات سهم‌ها در مولفه مبلغی قابل توجه نبوده و جابه‌جایی بین شرکت‌ها رخ نداده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و سهم مبلغی آن به "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در شهریور ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است. همچنین در ماه جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید را به خود اختصاص داده است. در ماه جاری شرکت "به پرداخت ملت" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "آسان پرداخت پرشین" پوشش داده شده است. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است.

در ماه شهریور شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "کارت اعتباری ایران کیش" به صورت همزمان جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده‌اند. در این ماه همچنان شرکت "الکترونیک کارت دماوند" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد. نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار

را در اختیار دارند. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف زیاد دو شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "به‌پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به‌پرداخت ملت" و پس از آن‌ها با اختلاف دو شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاه‌های حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال - هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. در شهریور ماه شاخص هرفیندال - هیرشمن در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ بیانگر وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در شهریور ماه، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و شرکت "به‌پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "به‌پرداخت ملت" نیز به گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در این ماه شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" به رقمی بالاتر از یک در

شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. به غیر از شرکت "پرداخت الکترونیک سداد"، سایر این شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتهای فعال سیستمی و هم در بین کارتهای تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی و شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعداد ابزار کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، همانند ماه گذشته کمترین رقم این شاخص به شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "سایان کارت" مشاهده می‌شود. به طور کلی در شهریور ماه سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۸/۷۲ درصد از کل کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در شهریور ماه ۱۴۰۰ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین در بررسی بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش برای هر بانک، همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌های" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان‌دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه در حوزه دو ابزار کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی مثبت و در حوزه ابزار پذیرش موبایلی منفی بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شهریور ماه ۱۴۰۰ نسبت به مرداد ماه رشد مثبت ۲/۶۹ درصدی داشته است و نرخ رشد در هر سه دسته کارت مثبت بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شهریور ماه ۱۴۰۰، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت" و "کارت اعتباری" متعلق به بانک "ملی ایران" و بیشترین کارت "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملت" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی تنها در دسته کارت کارت هدیه با رشد مثبت مواجه بوده است. در شهریور ماه همچنان، "کارت برداشت" و "کارت هدیه و بن کارت" در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰) و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته اند.

در مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در شهریور ماه ۱۴۰۰ به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "پارسیان" و "سامان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مشتک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "آینده" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در شهریور ماه ۱۴۰۰، بانک‌های پذیرنده میزان ۸۷ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۵ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "پارسیان" با مبلغ ۱۹۱ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۴۰۸ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در شهریور ماه ۱۴۰۰، بانک "مشتک ایران-ونزوئلا" با ۱۵۱ ریال و پس از آن بانک‌های "ایران زمین" و "صنعت و معدن" با ۱۷۳ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش

پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک " شرکت دولتی پست بانک " با مبلغ ۷۷۹ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۶۵۵ ریال و بانک "ملی ایران" با مبلغ ۵۹۶ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۹}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانک صادرکننده^{۴۰}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۱}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"^{۴۲} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۳} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۴}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش

^{۳۹} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۰} Service Type

^{۴۴} Purchasing Good/Services

^{۳۹} Payment Service Provider

^{۴۰} Issuer Bank

^{۴۱} Acquirer Bank Acquirer

می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

تراکنش خطای شاپرکی

کارتخوان فروشگاهی و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۵}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۶}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۷} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۸}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۹}

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن

^{۴۸} Balance Inquiry

^{۴۹} Transaction Status

^{۴۵} Bill Payment

^{۴۶} Reload

^{۴۷} Top-up

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۵۰}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۱} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

^{۵۱} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۵۰} EFTPOS

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۲}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۳}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۴} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۵} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۶}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشنده‌ای، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشنده‌ای، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

^{۵۵} Web-Mobile

^{۵۶} In-App Purchase

^{۵۲} Internet Payment Gateway

^{۵۳} Mobile Payment Gateway

^{۵۴} In-Store

مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط^{۶۱} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری^{۶۲}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه^{۵۷}

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)^{۵۸}

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)^{۵۹}

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۶۰} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها

^{۶۰} online

^{۶۱} offline

^{۶۲} Credit card

^{۵۷} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

^{۵۸} Debit card

^{۵۹} prepaid

۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سوییچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرای شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل

تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرای شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام ۶۳

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت} \\ = \frac{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}} \times \text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}$$

دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 \times \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

عدد حاصل میزان اثربخشی کارت‌خوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 \times \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۴} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۵} تعریف می‌شود. سپرده‌های

^{۶۵} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۶}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } t}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } t}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$= \frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}$$

3

The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/23	▼
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99	▲
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 0/84	▼
Shaparak network error	% 0/18	▼
Issuer error	% 13/65	▲
Cardholder Error	% 84/95	▼
Business error	% 0/38	▲
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 98/85	▼
Shaparak sensed availability	% 99/99	▲
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/012	▼
percent change of reconciliation account transactions	% -0/29	▼

4

Electronic card payment network market indices in Aug 2021

Active EFTPOS effectiveness			
The highest effectiveness	Pardakht Electronic Saman	1/711	▲
The lowest effectiveness	Sayan Card	0/181	▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions			
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 1/380	▼
The lowest ratio	Asan Pardakht Persian	% 0/016	▲
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS			
The Highest ratio	Fan Ava Card	% 37/56	▼
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sepehr	% 7/02	▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share				
The highest value share of transactions	% 19/68 Beh Pardakht Mellat		% 19/71 Bank Mellat	
The highest numerical share of transactions	% 20/71 Pardakht Electronic Saman		% 20/27 Bank Mellat	
The highest value share of transactions in each terminal				
Internet Payment Gateway	% 41/21 Pardakht Electronic Saman		% 19/77 Mellat Bank	
Mobile Payment Gateway	% 40/58 Pardakht Electronic Saman		% 45/82 Bank Mellat	
EFTPOS	% 19/19 Behpardakht Mellat		% 19/63 Bank Mellat	
The highest numerical share of transactions in each terminals				
Internet Payment Gateway	% 34/17 Pardakht Electronic Saman		% 31/31 Parsian Bank	
Mobile Payment Gateway	% 35/37 Pardakht Electronic Saman		% 42/57 Bank Mellat	
EFTPOS	% 20/71 Behpardakht Mellat		% 19/86 Bank Mellat	
Herfindahl-Hirschman Index				
Internet Payment Gateway	2,382		1,626	
Mobile Payment Gateway	2,808		2,824	
EFTPOS	1,466		911	
The highest share of issuing banks in number of active cards				
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 18/48		
Credit card	Bank Melli Iran	% 65/70		
Debit card	Bank Melli Iran	% 22/27		

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 14/92	▼
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 1/93	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 45/07	▼

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	3,161,491,384	▼
Value of transactions	5,368,839,394 mill IRR	▼

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions(Aug compared to Jul)	% -4/23	▼
Monthly real growth of value of transactions(Aug ompared to Jul)	% -4/23	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 12/58	▲
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -18/88	▲

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 6/27	▲
Mobile Payment Gateway	% 3/57	▲
EFTPOS	% 90/17	▼

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 98/65	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 1/35	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 88/07	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 7/68	▲
Balance Inquiry	% 4/25	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	2,067/97	▲
EFTPOS	1,566/19	▲
Mobile Payment Gateway	236/32	▲
Internet Payment Gateway	265/46	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	0/04	▼
EFTPOS	46/11	▼
Mobile Payment Gateway	1/82	▼
Internet Payment Gateway	3/21	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,942,293 Tehran	▼
The most change in the number of active EFTPOS terminals	8,221 Khuzestan	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/193 Yazd	▼
The most number of EFTPOS transactions per capita	53 Hormozgān	▼

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	596/5	▼
---	-------	---

شرکت مچکر الکترونیکي پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

ایران، تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکي پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

